

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr/2016
Zarządu Powiatu Nowosolskiego
z dnia2016 r.

PROJEKT

**POWIATOWA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
NA LATA 2016-2026**

Nowa Sól 2016

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Procedura tworzenia strategii	5
1.1. Uwarunkowania prawne opracowania strategii	5
1.2. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi.....	8
2. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii	14
2.1. Charakterystyka powiatu nowosolskiego.....	14
2.2. Uwarunkowania społeczne.....	16
2.3. Diagnoza rynku pracy w powiecie nowosolskim.....	21
2.4 Organizacje pozarządowe	25
3. Diagnoza problemów społecznych w powiecie nowosolskim.....	32
3.1. Ubóstwo - poziom życia ludności	33
3.2. Problemy społeczne rodzin	38
3.3. Problemy społeczne związane z bezrobociem.....	45
3.4. Problemy społeczne osób niepełnosprawnych.....	58
3.5. Starzenie się społeczeństwa, długotrwała i ciężka choroba	72
3.6. Piecza zastępcza	75
3.7. Przemoc w rodzinie	87
3.8. Ochrona zdrowia	91
3.9. Edukacja	99
4. Analiza SWOT	104
5. Misja	108
6. Cele strategii.....	109
6.1 Cel główny 1 Utworzenie zintegrowanego systemu wsparcia rodzinom wykluczonym społecznie lub zagrożonym wykluczeniem społecznym	110
6.2 Cel główny 2 Zwiększanie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców powiatu nowosolskiego.....	116
6.3 Cel główny 3 Podniesienie poziomu oświaty.....	119
6.4 Cel główny 4 Poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu nowosolskiego	121
7. Wdrażanie, monitorowanie, ewaluacja strategii	123
Spis tabel	124
Spis wykresów	127
Spis rycin	128
Bibliografia	128

Wstęp

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych jest ważnym dokumentem strategicznym, zapewniającym rozwój powiatu w zakresie polityki społecznej poprzez odpowiednie planowanie i realizację wyznaczonych celów. Celem niniejszego opracowania jest racjonalizacja lokalnej polityki społecznej uwzględniająca potrzeby poszczególnych grup społecznych. Dokument stanowi podstawę do realizacji wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, aby w konsekwencji doprowadzić do integracji społecznej.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem szczególnym. Zawiera bowiem założenia polityki społecznej, uwzględniając kompetencje samorządu powiatowego, bierze pod uwagę przesłanki wynikające z sytuacji panującej na szczeblu gminnym. Dlatego też strategia przygotowana dla powiatu sygnalizuje problemy społeczne występujące w gminach wchodzących w jego skład, zawierając rozwiązania systemowe pozostające poza kompetencjami samorządu gminnego.

Obowiązująca dotąd Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Nowosolskim została opracowana w 2005 roku, wytyczając kierunki działań do końca 2015 roku. W Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2026 zaplanowano kontynuację podjętych przedsięwzięć do roku 2015 oraz zaktualizowano jej cele tak, aby odpowiadały bieżącym problemom mieszkańców powiatu.

Podstawą opracowania niniejszej strategii była przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej i prognoza zmian problemów społecznych. Diagnoza została skonstruowana z określenia stanu aktualnych problemów społecznych i ich prognozy na najbliższe lata. Identyfikacja najważniejszych kwestii społecznych została skonstruowana na podstawie materiałów statystycznych i urzędowych, a także poddana narzędziom analizy strategicznej, do których należy zaliczyć identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT).

Ewaluacja strategii będzie przeprowadzana corocznie. Strategia ma charakter dynamiczny i podlega zmianom, które są odzwierciedleniem wniosków pojawiających się w wyniku przeprowadzanej ewaluacji a także uwarunkowaniach prawnych. Na jej podstawie mogą pojawiać się nowe, ważne zadania przyjmowane w programach i planach.

Strategia stanowić będzie materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych

programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Zakłada się, że realizacja strategii poprawi poziom świadczonych usług społecznych, a tym samym podniesie jakość życia mieszkańców powiatu.

1. Procedura tworzenia strategii

1.1. Uwarunkowania prawne opracowania strategii

Obowiązek opracowania powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (j. t. Dz. U. z 2015 rok, poz. 163 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych powiatu przewiduje „opracowanie i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2026 została opracowana w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli przy współpracy Zespołu do spraw opracowania przedmiotowej strategii powołanego Uchwałą Nr 31/2015 Zarządu Powiatu Nowosolskiego z dnia 8 lipca 2015 w sprawie powołania Zespołu Sterującego do opracowania projektu Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2026.

Zespół składał się z przedstawicieli Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli, Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz Wydziału Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Nowej Soli.

Strategia została przygotowana w oparciu o dane statystyczne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli, Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Wydziału Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Nowej Soli, ośrodków pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, Komendy Powiatowej Policji, Sądu Rejonowego w Nowej Soli. Zostały wykorzystane także dane z Głównego Urzędu Statystycznego. Również bardzo pomocne okazało się przeprowadzenie badania ankietowego wśród mieszkańców powiatu, gdyż odpowiedzi na zawarte w ankietach pytania, pozwoliły na wyodrębnienie najważniejszych problemów według mieszkańców. Analizą objęto informacje, sprawozdania i opracowania, na podstawie których dokonano oceny ogólnej sytuacji społecznej w powiecie, a następnie identyfikacji głównych problemów społecznych. W dalszej kolejności określono cele strategiczne i wskazano kierunki działań zmierzające do rozwiązywania najistotniejszych problemów społecznych, a także opracowano misję Strategii.

Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę

strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji, poprzez niżej określone etapy powstawania Strategii:

1. Powołanie Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
2. Opracowanie diagnozy problemów społecznych, występujących w gminach powiatu i w samym powiecie.
3. Opracowanie projektu Strategii oraz przeprowadzenie konsultacji społecznych.
4. Przygotowanie ostatecznej wersji Strategii, uwzględniającej rezultaty przeprowadzonych konsultacji.

Dokument ma charakter dziesięcioletni i został przygotowany na lata 2016-2026. Jest on zgodny z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, krajowym oraz samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Na treść i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają wpływ akty prawne, takie jak m.in.:

1. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 1445).
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 332 z późn. zm).
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 163 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2011 roku, Nr 231, poz. 1375, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2011 roku, Nr 127, poz. 721 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2011 roku, Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2012 roku, poz.124 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015 roku, poz.1390 z późn. zm.).

9. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 149 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz. U. z 2011 roku, Nr 43, poz. 225).
11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2014 roku, poz. 1118).
12. Ustawa o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 114 z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 583 z późn. zm.).
14. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku - Kodeks postępowania administracyjnego (t. j. Dz. U. z 2013 roku, poz. 267 z późn. zm.), wraz z aktami wykonawczymi.
15. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. j. Dz. U. z 2004 roku, Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).
16. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 581, z późn. zm.).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych oraz aktów wykonawczych do ww. aktów.

1.2. Zgodność celów strategii z innymi dokumentami strategicznymi

Założenia Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych na lata 2016-2026 wpisują się w cele strategiczne następujących dokumentów:

- Strategii Rozwoju Kraju 2020,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020,
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
- Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej,
- Strategii Europa 2020,
- Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020,
- Wojewódzkiego Programu Integracji Społecznej Osób Niepełnosprawnych,
- Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie lubuskim na lata 2013 – 2020,
- Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej,
- Strategii Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025.

Strategia Rozwoju Kraju 2020, która wyznaczyła za cel główny wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Strategia Rozwoju Kraju wytycza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. Stanowi tym samym odniesienie dla nowej generacji dokumentów strategicznych przygotowywanych w Polsce na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Strategia wskazuje działania polegające na usuwaniu barier rozwojowych, w tym słabości polskiej gospodarki ujawnionej przez kryzys gospodarczy, jednocześnie koncentrując się na potencjałach społeczno-gospodarczych i przestrzennych, które odpowiednio wzmocnione będą stymulowały rozwój. Strategia wyznaczyła trzy obszary strategiczne: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka, spójność społeczna i terytorialna.

Założenia polityki społecznej ujęto w ramach obszaru strategicznego III oraz służących

jego osiągnięciu celów.

Cel 1 Integracja społeczna

- zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.

Cel 2 Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

- podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych,
- zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych.

Cel 3 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

- tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach,
- wzmacnianie ośrodków wojewódzkich,
- tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich,
- zwiększenie spójności terytorialnej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020 zakładająca efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Celami szczegółowymi KSRR są:

- wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
- budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji obszarów problemowych,
- tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, której głównym celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia,

- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych,
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej,
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych SRKL odbywać się będzie poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa, do starości.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, w której wyznaczono cztery cele szczegółowe. Obejmują one:

- wspieranie budowy postaw kooperacji, kreatywności i komunikacji poprzez nowe metody i zmiany w systemie edukacji, zarówno formalnej, jak i pozaformalnej,
- wzmacnianie dialogu obywatelskiego oraz rozwój instrumentów ekonomii społecznej,
- polepszanie dostępności do wysokiej jakości programów mediów publicznych, a także zasobów kultury,
- wzmacnianie sektora kultury i przemysłów kreatywnych, w tym działań na rzecz szkolnictwa artystycznego, nowoczesnych instytucji kultury oraz promocji polskiej kultury za granicą.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

Program zakłada, że do 2020 r. podmioty ekonomii społecznej (m.in. organizacje pozarządowe, spółdzielnie czy Centra Integracji Społecznej) będą kluczowym wsparciem osób w trudnej sytuacji oraz będą dostarczać usługi użyteczności publicznej. Cel ten można zrealizować przede wszystkim poprzez wzmocnienie roli takich podmiotów we wspólnotach samorządowych oraz powstanie i utrzymanie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Wśród planowanych działań są m.in. zmiana przepisów ułatwiająca zakładanie nowych stowarzyszeń, przyjęcie standardów konsultacji społecznych, pożyczki i dotacje, a także działania promujące ekonomię społeczną.

Do końca 2020 roku w ramach programu planowane jest m.in. stworzenie 35 tys. nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, wzrost liczby organizacji obywatelskich o 20 tys., wsparcie 1 tys. inicjatyw lokalnych, uruchomienie w 12 województwach

mikrograntów dla młodzieży czy też stworzenie 100 przedsiębiorstw społecznych w ramach Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i równoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia Europa 2020 – jest nową strategią gospodarczą Unii Europejskiej zastępującą Strategię Lizbońską. Jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie.

Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej.
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dla realizacji priorytetów i celów przygotowano siedem inicjatyw flagowych (projektów przewodnich), z czego kluczowymi dla polityki społecznej są trzy: „Mobilna Młodzież”, „Program na rzecz nowych umiejętności i miejsc pracy” i „Europejski program walki z ubóstwem”. Pozostałe, komplementarne inicjatywy to: „Unia innowacji”, „Europejska agenda cyfrowa”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Wyznacza cele strategiczne, priorytety rozwoju oraz określa kierunki działań w ramach poszczególnych priorytetów. Realizowanie wyznaczonych zadań w ramach zdefiniowanych kierunków działań będzie służyć przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych, społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu. W Strategii została określona wizja rozwoju województwa lubuskiego.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego z 2005 roku, aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku, wskazuje jako zasadnicze wyzwanie zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu. Autorzy podkreślają, że w poprzedniej wersji strategii z 2000 roku zwracano uwagę głównie na potrzebę podniesienia poziomu spójności gospodarczej i przestrzennej, natomiast w wersji zaktualizowanej większy nacisk położony jest na spójność społeczną.

Z punktu widzenia tworzenia Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, istotny jest Cel operacyjny 2.6, który brzmi następująco: *Ograniczenie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin, ich integracja ze społeczeństwem oraz wyrównanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży.* Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego przewiduje następujące działania w dziedzinie kapitału społecznego:

- stymulowanie i wspieranie samoorganizacji społeczeństwa, w tym różnorodnych form stowarzyszeń, zrzeszeń i organizacji społecznych,
- stymulowanie i wspieranie różnorodnych form współpracy przedsiębiorców,
- prowadzenie aktywnej polityki współpracy międzynarodowej na rozmaitych szczeblach, wspieranie obywatelskich inicjatyw w tym zakresie.

Celem strategii jest:

- określenie kierunków działań zmierzających do łagodzenia skutków dominujących problemów społecznych. Naczelną zasadą przy określaniu kierunków działań powinno być przede wszystkim ustalenie czy działania łagodzące mają mieć wyłącznie charakter pomocy finansowej czy też profilaktyki oraz motywowanie mieszkańców do zmian w swoim życiu, np. poprzez edukację, aktywne poszukiwanie pracy, itp.,
- sformułowanie zadań programowych i ich realizacja. Szczególnie ważnym w tym zakresie staje się określenie programu pomocy społecznej przeznaczonego dla różnych grup problemowych.

Wojewódzki Program Integracji Społecznej Osób Niepełnosprawnych

Podstawowym założeniem programu jest łagodzenie skutków niepełnosprawności poprzez nieustanne dążenie do wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w stosunku do pełnosprawnych, rehabilitację społeczną i zawodową niepełnosprawnych, adaptację środowiska do potrzeb tych osób. Zwiększenie dostępności do usług medycznych, a także wyczulanie społeczeństwa na problemy niepełnosprawnych. Beneficjentami realizacji programu są osoby niepełnosprawne, ich rodziny i opiekunowie, instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe.

Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie lubuskim na lata 2013 - 2020

Dokument ten ujmuje problematykę sektora ekonomii społecznej jako istotny element

rozwoju Województwa.

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej

Celem programu jest stworzenie rozwiązań umożliwiających pomoc i działania zapobiegające izolacji i marginalizacji mieszkańców województwa znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, jak również pobudzanie aktywności społecznej. Program jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działania Samorządu Województwa Lubuskiego w tym obszarze.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015-2025.

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego na lata 2015 – 2025 ujmuje główne cele i uwarunkowania rozwoju powiatu w dziesięcioletnim horyzoncie czasowym, uwzględniając zmieniające się warunki wewnętrzne i zewnętrzne oraz czynne uczestnictwo podmiotów publicznych, pozarządowych i prywatnych. Celem niniejszej strategii jest zaprogramowanie długofalowej polityki społeczno – gospodarczego rozwoju Powiatu Nowosolskiego.

2. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii

2.1. Charakterystyka powiatu nowosolskiego

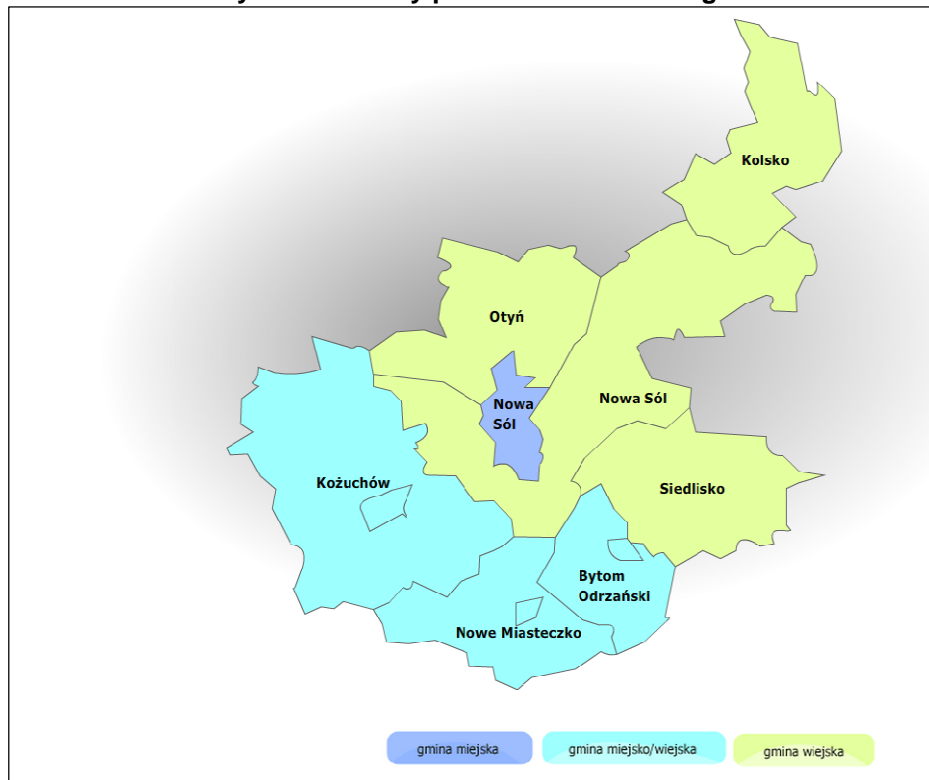
Powiat nowosolski jako jednostka administracji samorządowej powstał w wyniku reformy administracji publicznej, wprowadzającej trójstopniowy podział terytorialny państwa i funkcjonuje od 1 stycznia 1999 roku¹.

Powiat nowosolski leży w południowo-wschodniej części województwa lubuskiego na granicy z województwem wielkopolskim od wschodu i dolnośląskim od południa. Sąsiaduje z powiatem żagańskim, zielonogórskim i wschowskim z województwa lubuskiego, głogowskim z Dolnego Śląska oraz wolsztyńskim ze strony Wielkopolski.

Stanowiąca centrum powiatu nowosolskiego Nowa Sól oddalona jest od Zielonej Góry, stolicy województwa lubuskiego, o około 24 km, zaś nieco ponad 40 km dzieli ją od Sulechowa. Te trzy miasta dzięki wspólnym powiązaniom określane są mianem „Lubuskiego Trójmiasta”.

Powiat nowosolski jest położony w środkowej części dorzecza Odry, w północnej części Obniżenia Mielnicko-Głogowskiego i Wzgórz Dalkowskich. Ponadto, sięga wzniesień Zielonogórskich Pojezierza Sławskiego.

Rycina 1. Gminy powiatu nowosolskiego

Źródło: Mapa Administracyjna, <https://administracja.mac.gov.pl/adm/baza-jst/mapa-administracyjna/278,MAPA-ADMINISTRACYJNA.html>.

¹ Na mocy Ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, Dz.U. z 1998 r., nr 96 poz. 603.

Aktualnie powiat obejmuje swoim obszarem miasto Nowa Sól, które jest siedzibą powiatu, trzy gminy miejsko-wiejskie: Bytom Odrzański, Kożuchów, Nowe Miasteczko oraz cztery gminy wiejskie: Kolsko, Nowa Sól, Otyń oraz Siedlisko.

Powiat zajmuje powierzchnię 771 km² (co stanowi 5,5% powierzchni województwa lubuskiego), którą zamieszkuje około 87,7 tys. mieszkańców. 51,26% powierzchni powiatu stanowią użytki rolne, 40,24% obszary leśne², a pozostałą część terenu inne obszary zabudowane i niezabudowane³. Powiat posiada dobrze rozbudowaną sieć komunikacyjną. W mieście Nowa Sól krzyżują się liczne drogi krajowe i wojewódzkie, magistrala kolejowa północ-południe oraz droga wodna na rzece Odrze wraz z portem i stoczną. Rzeka Odra dzieli powiat na dwie części: wschodnią i zachodnią z połączeniem mostowym w Nowej Soli. Powiat ma bogate i różnorodne środowisko przyrodnicze z unikatowymi w skali Europy łągami i starorzeczami nadodrzańskimi, bogatą i cenną przyrodą na Pojezierzu Sławskim oraz urozmaiconą rzeźbą terenu Wzgórz Dalkowskich.

Cały obszar powiatu nowosolskiego znajduje się w zlewni Bałtyku i położony jest w dorzeczu środkowego biegu rzeki Odry, która jest głównym ciekim regionu. Innymi ważnymi ciekami mającymi swój bieg lub jego część na terenie powiatu są: Biała Woda, Krzycki Rów, Czarna Struga, Kożuszna, Śląska Ochla, Obrzyca, Południowy Kanał Obry, Brzeźnica, Czarna Strużka i Kanał Obrzycki. Cieki te wzbogacone są w sieć rowów melioracyjnych i odwodnieniowych. W ramach wód stojących powiat posiada 8 jezior o łącznej powierzchni 228,3 ha leżących na terenie gminy Kolsko, Nowa Sól i Nowe Miasteczko. Wszystkie te jeziora wykorzystywane są lokalnie do celów rekreacyjnych i wędkarskiego połowu ryb.

Powiat nowosolski jest regionem, w którym ważną rolę pełni rolnictwo. Znaczną powierzchnię w powiecie, 51,26%, zajmują użytki rolne⁴. Jakość gleb w powiecie jest więc bardzo istotnym czynnikiem dla rozwoju rolnictwa warunkującym wysokość i jakość uzyskiwanych plonów. Gleby w powiecie są w 51,0% V i VI klasy bonitacyjnej, ale też występują gleby bardzo urodzajne, tj. mady nadodrzańskie⁵.

Uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne wskazują na atrakcyjne położenie powiatu nowosolskiego oraz zasoby, które umożliwiają rozwój zarówno rolnictwa, leśnictwa, jak i przemysłu.

² Stan na 01.01.2015, Wydział Geodezji i Gospodarki Nieruchomości Starostwa Powiatowego w Nowej Soli.

³ Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Nowosolskiego...

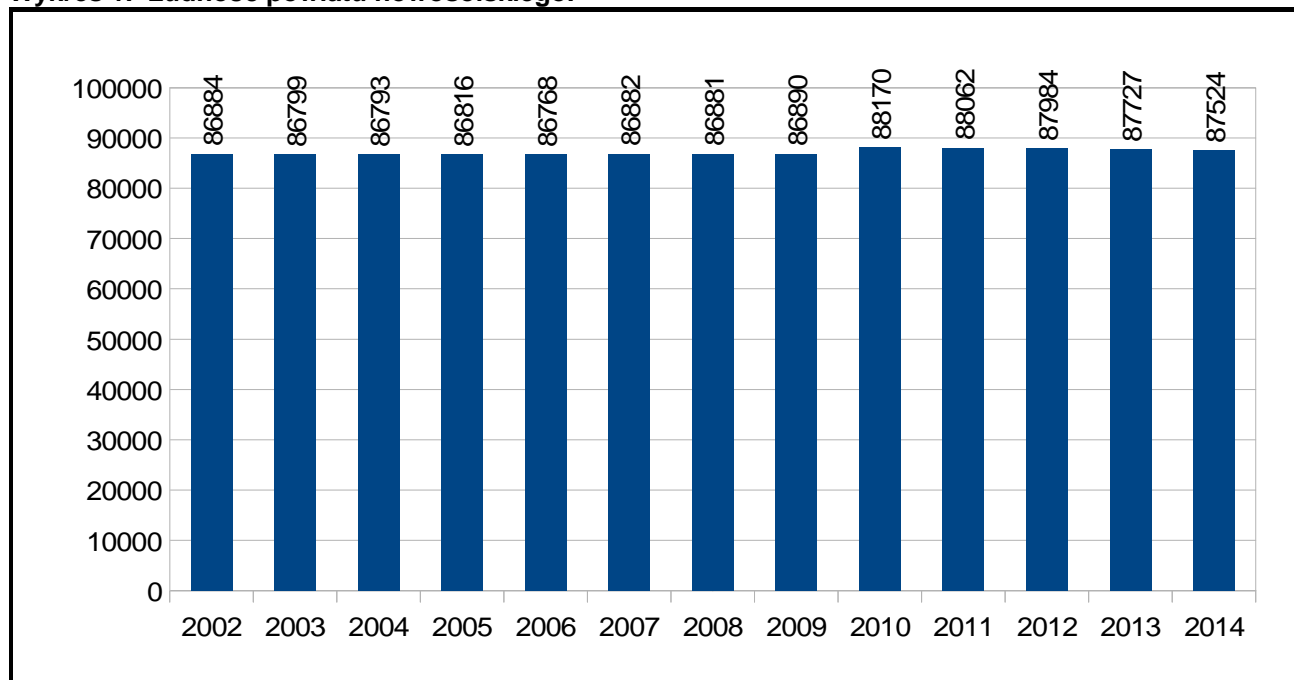
⁴ Stan na 01.01.2015, Wydział Geodezji...

⁵ Ibidem.

2.2. Uwarunkowania społeczne

Według stanu na 31 grudnia 2014 roku powiat liczył 87 524 mieszkańców, w tym 44 950 kobiet i 42 574 mężczyzn. Liczba mieszkańców powiatu utrzymuje się na stałym poziomie. Przed zmianą granic, w 2001 roku, na terenie powiatu mieszkało znacznie więcej osób, bo aż 125,7 tys., natomiast po zmianie granic, w 2002 roku, pozostało 86,9 tys.

Wykres 1. Ludność powiatu nowosolskiego.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Tabela 1. Ludność w poszczególnych gminach powiatu nowosolskiego, stan na 31.XII.2014 r.

Gmina	Ludność, w tym:	kobiety	mężczyźni
Nowa Sól - miasto	39571	20793	18778
Bytom Odrzański	5503	2753	2750
Bytom Odrzański – miasto	4420	2237	2183
Bytom Odrzański – obszar wiejski	1083	516	567
Kolsko	3343	1639	1704
Koźuchów	16245	8356	7889
Koźuchów – miasto	9711	5102	4609
Koźuchów – obszar wiejski	6534	3254	3280
Nowa Sól – gmina wiejska	6860	3456	3404
Nowe Miasteczko	5543	5793	2750
Nowe Miasteczko – miasto	2897	1467	1430
Nowe Miasteczko – obszar wiejski	2646	1326	1320
Otyń	6824	3344	3480
Siedlisko	3635	1816	1819

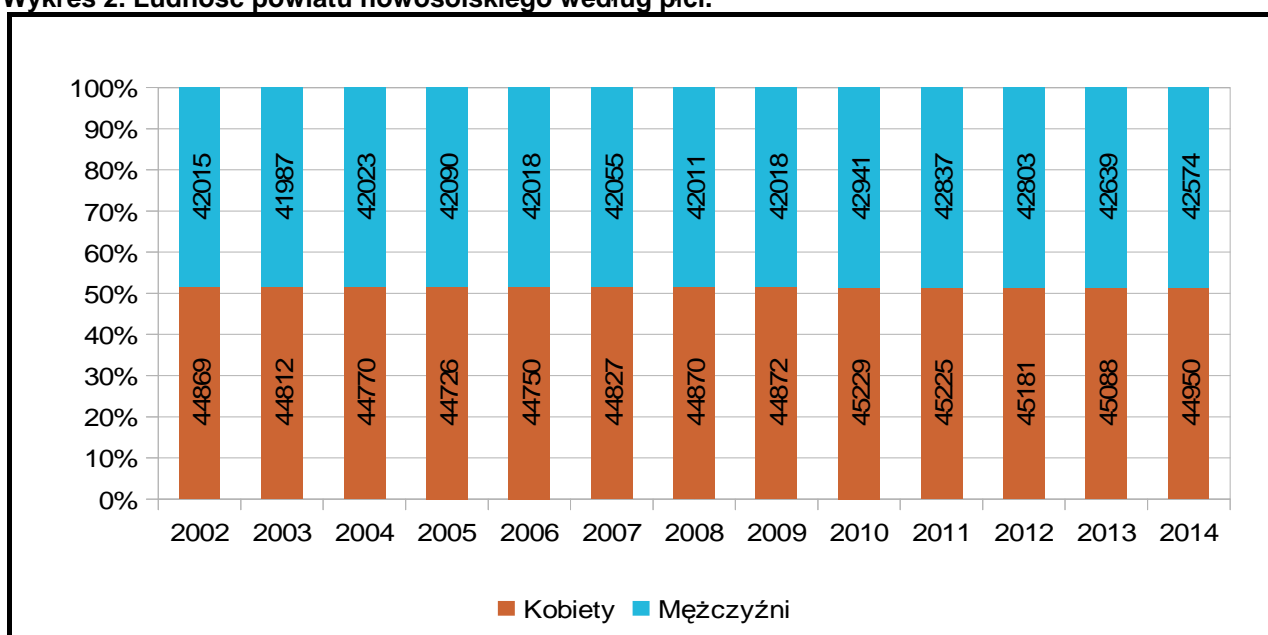
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Największą miejscowością powiatu jest miasto powiatowe Nowa Sól, w którym według stanu na 31 grudnia 2014 roku zamieszkiwało 39 571 mieszkańców, co stanowi 45,21% ludności powiatu. Pozostałe miasta: Koźuchów, Bytom Odrzański i Nowe Miasteczko są znacznie mniejsze.

Gęstość zaludnienia w powiecie wynosi średnio 114 osób na km², przy czym największa gęstość zaludnienia charakteryzuje miasta Bytom Odrzański (1932 osoby na km²) oraz Nowa Sól (1822 osoby na km²). Najniższe zaludnienie cechuje obszar wiejski gminy Bytom Odrzański i wynosi zaledwie 22 osoby na km²⁶.

Analiza ludności powiatu wskazuje, że udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie ludności jest stały – kobiety w latach 2002-2014 stanowiły 51-52% ogółu ludności.

Wykres 2. Ludność powiatu nowosolskiego według płci.

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Analiza ruchu naturalnego ludności pozwala na wskazanie, że w latach 2009-2012 liczba urodzeń nieznacznie przewyższała liczbę zgonów, jednakże od 2013 roku mamy do czynienia z ujemnym przyrostem naturalnym – odnotowano więcej zgonów niż urodzeń. Podkreślić należy, że ujemny przyrost naturalny dotyczy miast – wyniósł on - 1,1 w 2014 roku, zaś przyrost naturalny na obszarach wiejskich był dodatni – wyniósł 1,3. Przyrost naturalny w powiecie nowosolskim w 2014 roku był mniej korzystny demograficznie niż ogółem w województwie lubuskim, w którym był dodatni i wyniósł 0,2. W 2014 roku obserwujemy spadek liczby zawieranych małżeństw, natomiast liczba rozwodów w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie. Wartości te są zbliżone do wyników dla województwa lubuskiego.

⁶ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 2. Ruch naturalny ludności, małżeństwa i rozwody w powiecie nowosolskim

Wyszczególnienie:	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,9	11,3	10,6	10,5	9,4	9,4
Zgony na 1000 ludności	10,26	9,36	9,89	9,76	10,46	9,65
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych (w promilach)	4,8	4,0	11,8	8,6	4,9	0,0
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,7	1,9	0,7	0,8	-1,1	-0,3
Małżeństwa na 1000 ludności	6,9	5,9	5,1	5,4	4,5	4,7
Rozwody na 1000 ludności	1,8	1,8	1,9	2,0	2,1	1,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Sytuacja ekonomiczna mieszkańców powiatu nie pozostaje też bez związku z ruchami migracyjnymi. O ile migracje w obrębie powiatu zmieniają tylko strukturę miejsca zamieszkania, o tyle migracje do innych powiatów, województw i za granicę powodują odpływ ludności. Analiza migracji wskazuje na występowanie stałego, ujemnego salda migracji. Odpływ ludności z obszaru powiatu nie jest duży, niemniej jednak wskazać należy na stały charakter tego zjawiska. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały od wielu lat jest ujemne i w 2014 roku wyniosło minus 2,2 na 1000 ludności powiatu, powodując spadek liczby ludności. W dłuższej perspektywie ma to negatywny wpływ na rozwój powiatu, jego strukturę, budżet a także na sytuację osób i rodzin powiatu nowosolskiego. Wielkość i kierunek migracji najczęściej determinowane są przez stopień rozwoju gospodarczego i ekonomiczną sytuację regionu, rynek pracy a także związane są z chęcią poprawienia standardu życiowego oraz polepszenia własnej pozycji społecznej i lepszego bytu rodziny.

Tabela 3. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne dla powiatu nowosolskiego

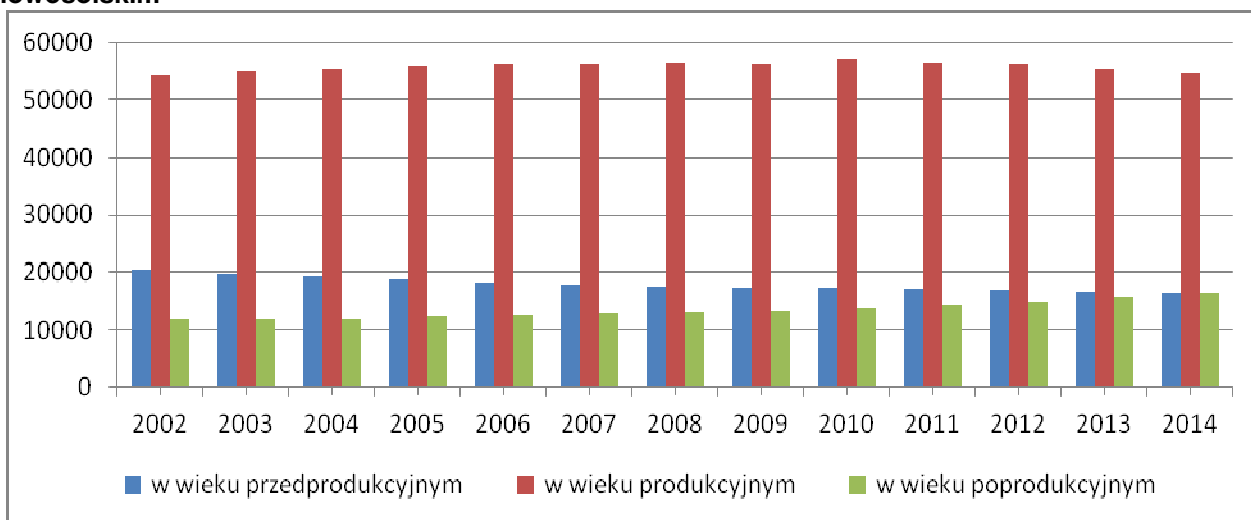
Wyszczególnienie:	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	901	978	900	936	869	822
Zameldowania z zagranicy	27	42	32	41	29	22
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	1072	1069	1085	1067	1071	1018
Wymeldowania za granicę	27	14	14	39	41	19
Saldo migracji	-171	-63	-167	-129	-214	-193
Saldo migracji na 1000 osób	-2,0	-0,7	-1,9	-1,5	-2,4	-2,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Analiza ludności według ekonomicznych grup wieku wskazuje na proces powolnego starzenia się ludności powiatu. O ile udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności powiatu utrzymuje się na względnie stałym poziomie (63-65%),

to na przestrzeni analizowanych lat obserwujemy dwa trendy: wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym w latach 2002 – 2010 z 54 356 do 57 042 osób, a po roku 2010 występuje już systematyczny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym do 54 801. Natomiast w całym badanym okresie obserwujemy wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym - z 14% (12 082 osób) w 2002 roku do 18,74% (16 320 osób) w 2014 roku oraz spadek dla wieku przedprodukcyjnego – z 24% (16 320 osób) w 2002 roku do 18,65% (20 446 osób) w 2014 roku. Struktura ludności powiatu według ekonomicznych grup wieku jest zbliżona do struktury charakterystycznej dla Polski oraz województwa lubuskiego.

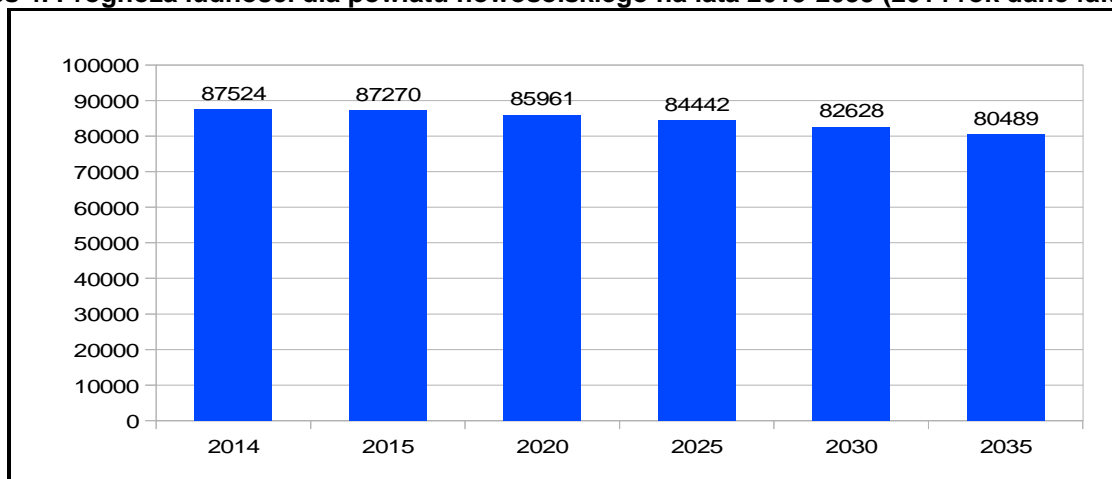
Wykres 3. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w powiecie nowosolskim

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Prognoza demograficzna wskazuje, iż liczba ludności powiatu nowosolskiego będzie charakteryzowała się ujemnym bilansem naturalnym. Szacuje się, że w 2025 roku liczba mieszkańców powiatu zmniejszy się do 84 442, a w 2035 roku osiągnie 80 489 osób.

Wykres 4. Prognoza ludności dla powiatu nowosolskiego na lata 2015-2035 (2014 rok dane faktyczne)

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Tabela 4. Prognoza ludności dla powiatu nowosolskiego na lata 2015-2035⁷ (2014 rok dane faktyczne).

Wyszczególnienie:	2014	2020	2025	2030	2035
Liczba ludności ogółem	87 524	85 961	84 442	82 628	80 489
Liczba mężczyzn	42 574	42 167	41 641	40 924	40 042
Liczba kobiet	44 950	43 794	42 801	41 704	40 447
Liczba ludności w mieście	56 599	54 578	52 808	50 880	48 793
Liczba ludności na wsi	30 925	31 383	31 634	34 748	31 696
Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	16 320	15 706	14 895	13 436	12 629
Liczba ludności w wieku produkcyjnym	54 801	52 879	50 862	50 316	49 420
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	16 403	17 376	18 685	18 876	18 440

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Analiza ludnościowa powiatu wskazuje na niekorzystne trendy demograficzne, które będą przede wszystkim widoczne w przyszłości. Nieznacznie dodatni (a w latach 2013 - 2014 nawet ujemny) przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji będą powodowały zmniejszanie się liczby ludności. W prognozowanym okresie nastąpią zmiany w strukturze ludności według grup wiekowych. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców będzie stale wzrastał. Natomiast udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym ma obniżyć się do 2035 roku aż o 22,62%. Szacuje się również, że liczba osób mieszkających w miastach zmniejszy się na rzecz osób mieszkających na wsi.

Warto jednak nadmienić, że dane przedstawione w powyższej tabeli odnoszą się do nowych przepisów emerytalnych, zrównujących wiek emerytalny kobiet i mężczyzn do 67 lat (patrzy przypis poniżej). W przypadku zmiany przepisów emerytalnych prognozy te ulegną zmianie, a w przypadku powrotu do przepisów poprzednich (wiek emerytalny kobiet 60 lat oraz mężczyzn 65 lat) prognozowane liczby osób w wieku produkcyjnym znacząco obniżą się na rzecz osób w wieku poprodukcyjnym.

Na podstawie przedstawionych powyżej danych zauważalne jest postępujące starzenie się populacji, widoczne dziś w zmniejszaniu się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności. W przyszłości zmniejszać będzie się również udział ludności w wieku produkcyjnym, natomiast znacząco wzrośnie liczba osób starszych. Wymaga to odpowiedniego przygotowania działań społecznych.

⁷ Prognoza ludności opracowana przez GUS w 2014 roku. Wiek przedprodukcyjny – od 0 do 17 lat, wiek produkcyjny - od 18 lat do wieku emerytalnego, wiek poprodukcyjny - powyżej wieku emerytalnego. Wiek emerytalny dla roku 2020 mężczyźni 67, kobiety 62, dla roku 2025 mężczyźni 67, kobiety 63,25, dla roku 2030 mężczyźni 67, kobiety 64,5, dla roku 2035 mężczyźni 67, kobiety 65,75.

2.3. Diagnoza rynku pracy w powiecie nowosolskim

Rynek pracy jest to pojęcie szerokie. Można je rozpatrywać z uwzględnieniem granic samorządu terytorialnego na poziomie powiatowym i tak też przedstawione zostały dane w tej części strategii. Niemniej jednak należy pamiętać, że tak naprawdę granice samorządu zacierają się i mieszkańcy określonego powiatu pracują również w ościennych powiatach, tam też szukają pracy w sytuacji jej braku na nowosolskim rynku pracy.

Na koniec grudnia 2014 r. w rejestrze gospodarki narodowej REGON zarejestrowanych było 7185 podmiotów. Przeważającym sektorem jest sektor prywatny, który stanowi 94,13% ogółu podmiotów gospodarczych. W tabeli poniżej przedstawione zostały dokładniejsze dane w tym zakresie.

Tabela 5. Podmioty gospodarcze na terenie powiatu w latach 2012-2014 wg sektorów własnościowych

Wyszczególnienie:	2012	2013	2014
Ogółem	6 904	7 071	7 185
Sektor publiczny – ogółem	416	421	422
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	163	165	160
Przedsiębiorstwa państwowe	1	1	1
Spółki handlowe	14	14	13
Sektor prywatny – ogółem	6 488	6 650	6 763
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4 792	4 917	4 956
Spółki handlowe	378	405	433
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	94	94	93
Spółdzielnie	39	40	42
Fundacje	10	11	13
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	201	209	214

Źródło: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

Podmioty gospodarcze prowadzą działalność gospodarczą w różnych sekcjach. Najwięcej podmiotów działa w sekcji G handel hurtowy i detalicznymi, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 1806 podmiotów. Najwięcej w tej sekcji prowadzonych jest podmiotów w dziale 47 handel detaliczny – 1094 podmioty.

Kolejną dominującą sekcją jest sekcja F budownictwo – 1040 podmiotów, najliczniej reprezentowany jest dział 43 roboty budowlane specjalistyczne – 731 podmiotów. Trzecią pod względem liczebności podmiotów jest sekcja L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – 923 podmioty. Na czwartym miejscu jest sekcja C przetwórstwo przemysłowe – 654 podmioty. Najliczniej reprezentowane są działy: 25 – produkcja

metalowych wyrobów gotowych – 94 podmioty, 22 – produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – 90 podmiotów, 16 – produkcja wyrobów z drewna oraz korka – 75 podmiotów, 33 – naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń – 61 podmiotów.

Poniżej w tabeli przedstawiono liczbę podmiotów działających w poszczególnych sekcjach.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze powiatu nowosolskiego w latach 2012 - 2014 r. wg sekcji PKD 2007

Wyszczególnienie:	Liczba podmiotów		
	2012	2013	2014
Ogółem	6 904	7 071	7 185
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	239	232	211
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	5	5	5
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	636	637	654
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	11	11	12
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	29	30	30
Sekcja F – Budownictwo	934	980	1040
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1 824	1 827	1 806
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	342	378	386
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	168	166	161
Sekcja J – Informacja i komunikacja	87	91	91
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	160	167	160
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	890	902	923
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	351	374	376
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	108	122	143
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	43	43	44
Sekcja P – Edukacja	214	220	218
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	329	327	329
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	123	127	132
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	411	432	464
Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0

Źródło: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

Uwzględniając wielkość zatrudnienia najliczniej reprezentowane są podmioty zatrudniające od 0 do 9 pracowników – 6858 podmiotów.

W kategorii pracodawców zatrudniających od 10 do 49 pracowników znajduje się 268 podmiotów. W trzeciej grupie zatrudniającej od 50 do 249 pracowników znajduje się 56 podmiotów. Najmniej jest zakładów zatrudniających w przedziale 250 - 999 pracowników – 3 podmioty gospodarcze.

Tabela 7. Podmioty gospodarcze na terenie powiatu w 2014 r. wg klas wielkości

Klasa wielkości podmiotów gospodarczych według liczby zatrudnionych pracowników	Liczba podmiotów
0 - 9	6 858
10 - 49	268
50 - 249	56
250 - 999	3
1000 i więcej	0
Ogółem liczba podmiotów gospodarczych	7 185

Źródło: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

Obok podmiotów gospodarczych zasobem rynku pracy jest kapitał ludzki. W ujęciu wieku ekonomicznego można zauważyć, że liczba osób w wieku poprodukcyjnym jest nieznacznie wyższa aniżeli w wieku przedprodukcyjnym (16 403 w stosunku do 16 320). Taka informacja w ujęciu z danymi prognostycznymi wskazuje, że również powiat nowosolski boryka się z procesem starzejącego się społeczeństwa.

W wieku produkcyjnym znajdowało się na koniec grudnia 2014 r. 54 801 osób, w grupie tej znacząco przeważają mężczyźni – 29 201 osób, co stanowi 53,29%.

Tabela 8. Ludność powiatu nowosolskiego w 2014 r. według ekonomicznych grup wieku

Ludność		Ilość osób
według ekonomicznych grup wieku	według płci	
w wieku przedprodukcyjnym	ogółem	16 320
	mężczyźni	8 385
	kobiety	7 935
w wieku produkcyjnym	ogółem	54 801
	mężczyźni	29 201
	kobiety	25 600
w wieku poprodukcyjnym	ogółem	16 403
	mężczyźni	4 988
	kobiety	11 415

Źródło: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

Według danych z GUS w powiecie nowosolskim na koniec 2014 r. były 15 163 osoby pracujące. W przeważającej liczbie wśród pracujących znajdują się mężczyźni i stanowią oni 52,52% ogółu pracujących.

Tabela 9. Pracujący powiatu nowosolskiego w 2014 r. według płci

Pracujący według płci	Liczba pracujących	Wskaźnik procentowy
mężczyźni	7 964	52,52%
kobiety	7 199	47,48%
ogółem	15 163	100,00%

Źródło: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks

Niestety statystyka ta nie odzwierciedla dokładnej liczby pracujących w powiecie nowosolskim, gdyż podawana jest bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych, pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; oraz bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.). Ponadto statystyka w tym zakresie podawana jest według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.) i nie odnosi się do miejsca zamieszkania pracowników.

2.4 Organizacje pozarządowe

Na terenie powiatu nowosolskiego na koniec 2015 roku zarejestrowanych było 138 organizacji pozarządowych oraz 16 fundacji (w tym 2 w stanie likwidacji). Działają one w różnych sferach życia społecznego: sporcie, rekreacji, wypoczynku, kulturze i sztuce, edukacji, ochronie zdrowia, pomocy społecznej i wsparciu potrzebujących, pomocy rodzinie, ekologii, sprawach obywatelskich, rozwoju i wielu innych dziedzinach.

Wykaz organizacji pozarządowych z terenu powiatu nowosolskiego, według stanu na dzień 22 grudnia 2015 r.⁸:

1. „Towarzystwo Miłośników Koźuchowa” z siedzibą w Koźuchowie.
2. Nowosolskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów „Odrodzenie” z siedzibą w Nowej Soli.
3. Towarzystwo Przyjaciół Siedliska z siedzibą w Siedlisku.
4. Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze Oddział w Nowej Soli.
5. Stowarzyszenie „Kupiec” z siedzibą w Nowej Soli.
6. Stowarzyszenie Handlowców „Manhattan” z siedzibą w Nowej Soli.
7. Towarzystwo kultury „AKOLADA” z siedzibą w Nowej Soli.
8. „Stowarzyszenie Przyjaciół Bytomia Odrzańskiego” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim.
9. Stowarzyszenie Wspierających Kulturę Fizyczną i Ochronę Zdrowia z siedzibą w Koźuchowie.
10. Nowosolskie Alternatywne Stowarzyszenie Artystów - NASA z siedzibą w Nowej Soli.
11. Stowarzyszenie Ruchu Artystycznego z siedzibą w Nowym Miasteczku.
12. Stowarzyszenie „Odrodzenie Nowego Miasteczka” z siedzibą w Nowym Miasteczku.
13. Towarzystwo Zwolenników Demokracji „Wspólnota” z siedzibą w Nowej Soli.
14. Towarzystwo Psychoedukacji z siedzibą w Nowej Soli.
15. Stowarzyszenie „Pomocy Dzieciom” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim.
16. Stowarzyszenie „PROMOCJA” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim.
17. Nowosolskie Stowarzyszenie Ludzi Działających na Rzecz Trzeźwości w Polsce, Klub „Ogniwo” z siedzibą w Nowej Soli.
18. Stowarzyszenie Kultury Alternatywnej z siedzibą w Nowej Soli.
19. Klub Motocyklowy „ROLL GAS” z siedzibą w Nowej Soli.

⁸ Źródło: BIP Powiat Nowosolski: http://www.bip.powiat-nowosolski.pl/system/obj/3087_Wykaz_Organizacji_Pozarządowych_2015.pdf

20. Stowarzyszenie POLSKA - FRANCJA, Zielona Góra - Le Lot z siedzibą w Nowej Soli.
21. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Tacy Sami” z siedzibą w Nowej Soli.
22. Stowarzyszenie „Lubuski Bank Żywności” z siedzibą w Nowej Soli.
23. Stowarzyszenie „FORUM NOWOSOLAN” z siedzibą w Nowej Soli.
24. Stowarzyszenie Reaktywacji Gminy Lubięcin z siedzibą w Lubięcinie.
25. Towarzystwo Medyczne „Bona Vita” z siedzibą w Nowej Soli.
26. Stowarzyszenie „FELIX ” z siedzibą w Nowej Soli.
27. Otyńskie Stowarzyszenie Ludzi Działających na Rzecz Trzeźwości w Polsce, Klub „Bratnia Dłoń” z siedzibą w Otyniu.
28. Lubuskie Stowarzyszenie Obrony Praw Członków Spółdzielni Mieszkaniowych z siedzibą w Nowej Soli.
29. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Przystań” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim.
30. Stowarzyszenie właścicieli działek rekreacyjno-letniskowych w Lubogoszczy Dąb gm. Sława z siedzibą w Nowym Miasteczku.
31. Towarzystwo Polsko - Niemieckie z siedzibą w Nowej Soli.
32. Stowarzyszenie Propagatorów Trzeźwości - Ośrodek Pomocy Ofiarom Uzależnień z siedzibą w Nowej Soli.
33. Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „GAJA” z siedzibą w Nowej Soli.
34. Stowarzyszenie Sympatyków Wędkarstwa „Sezan” z siedzibą w Nowej Soli.
35. Stowarzyszenie Transportu Drogowego z siedzibą w Kożuchowie.
36. Towarzystwo Dobroczynności „ACER” z siedzibą w Modrzycy.
37. Porozumienie na rzecz rozwoju Miasta i Gminy Kożuchów z siedzibą w Kożuchowie.
38. Nowosolskie Stowarzyszenie AMAZONEK „TĘCZA” z siedzibą w Nowej Soli.
39. Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „ZIARNO” z siedzibą w Nowej Soli.
40. Stowarzyszenie „Orkiestra Kożuchowska” z siedzibą w Kożuchowie.
41. Nowosolski Sojusz Niezależnych z siedzibą w Nowej Soli.
42. Stowarzyszenie - Forum Inicjatyw Nowosolskich z siedzibą w Nowej Soli.
43. Stowarzyszenie Młody Samorząd z siedzibą w Nowej Soli.
44. Lubuskie Stowarzyszenie Rzeźbiarzy „Format” z siedzibą w Nowej Soli.
45. Stowarzyszenie Ekologiczno-Przyrodnicze Konradowo Zakęcie z siedzibą w Konradowie.
46. Stowarzyszenie „Dla Serca” z siedzibą w Nowej Soli.
47. Stowarzyszenie - Koło Gospodyń Wiejskich z siedzibą w Przyborowie.

48. Towarzystwo Uniwersytetów Ludowych Lubuski Oddział Regionalny w Kożuchowie.
49. Stowarzyszenie Właścicieli Domków Letniskowych „Ośrodek Wilcze” z siedzibą w Kożuchowie.
50. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kożuchowskiej z siedzibą w Kożuchowie.
51. Liga Obrony Kraju – Zarząd Powiatowy w Nowej Soli.
52. Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Pomóż nie będę sam” z siedzibą w Nowej Soli.
53. Polski Związek Niewidomych Okręg Lubuski – Zarząd Koła w Nowej Soli.
54. Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Nowej Soli.
55. „Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Otyńskiej” z siedzibą w Otyniu.
56. Stowarzyszenie Kultury Chrześcijańskiej „Chorał” z siedzibą w Nowej Soli.
57. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Kolsko z siedzibą w Kolsku.
58. Stowarzyszenie „Lubuski Instytut Wymiany i Współpracy Młodzieży” z siedzibą w Nowej Soli.
59. Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „Integracja Bez Barier” z siedzibą w Nowej Soli.
60. Stowarzyszenie „Wrik” z siedzibą w Bobrownikach.
61. Stowarzyszenie „Absolwentów i Przyjaciół Liceum Ogólnokształcącego im. K.K. Baczyńskiego” w Nowej Soli.
62. Stowarzyszenie Przyjaciół Nowego Miasteczka z siedzibą w Nowym Miasteczku.
63. Stowarzyszenie Przyjaciół Publicznej Szkoły Podstawowej im. Bolesława Krzywoustego w Kożuchowie.
64. Stowarzyszenie GBB-Music z siedzibą w Nowej Soli.
65. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Żuków, gm. Nowe Miasteczko.
66. Niezależne Stowarzyszenie „Romów” w Polsce z siedzibą w Nowej Soli.
67. Stowarzyszenie „Nowosolski Uniwersytet Trzeciego Wieku” z siedzibą w Nowej Soli.
68. Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Wsi Broniszów i Radwanów”, obszar działania: Gmina Kożuchów.
69. Stowarzyszenie Romów w Nowej Soli z siedzibą w Nowej Soli.
70. Stowarzyszenie „Borowik” Na Rzecz Pomocy Publicznej Szkole Podstawowej w Borowie Wielkim.
71. Stowarzyszenie Aktywnej Młodzieży „Szóstka” z siedzibą w Nowym Miasteczku.
72. Stowarzyszenie „Przyjazna Wieś Książ Śląski” z siedzibą w Książu Śląskim.

73. Stowarzyszenie Artystów Współczesnej Kultury Ludowej „Wierzbiczanki” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim.
74. Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych „QUEST” z siedzibą w Nowej Soli.
75. Stowarzyszenie Przyjaciół Studzieńca, z siedzibą w Studzieńcu.
76. Stowarzyszenie Inicjatyw „DARFI” w Nowej Soli, z siedzibą w Nowej Soli.
77. Stowarzyszenie Polski Klub Ekologiczny Okręg Lubuski z siedzibą w Nowej Soli.
78. Stowarzyszenie „KOART” w Kożuchowie, z siedzibą w Kożuchowie.
79. Stowarzyszenie Przyjaciół Sportu w Borowie Wielkim, z siedzibą w Borowie Wielkim.
80. Stowarzyszenie Działające na Rzecz SOSW „Radość” z siedzibą w Nowej Soli.
81. Stowarzyszenie „Pomoc Szkole w Otyniu” z siedzibą w Otyniu.
82. Stowarzyszenie „Lokalny Ośrodek Rozwoju Doradztwa i Szkoleń” z siedzibą w Nowej Soli.
83. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Uzależnionych, Bezrobotnych EN - GED” z siedzibą w Kożuchowie.
84. Stowarzyszenie „Europejskie Centrum Rozwoju Regionalnego” z siedzibą w Nowym Miasteczku.
85. Stowarzyszenie Honorowych Dawców Krwi „Wiarus” z siedzibą w Kożuchowie.
86. Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Letniska „Jodłów” z siedzibą w Jodłowie.
87. Katolickie Stowarzyszenie „Bona – Fide” („W dobrej wierze”) przy Parafii pw. Św. Marii Magdaleny z siedzibą w Nowym Miasteczku.
88. Stowarzyszenie „Procosuchovia” na Rzecz Rozwoju i Promocji miasta i gminy Kożuchów z siedzibą w Kożuchowie.
89. Polskie Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów z siedzibą w Nowym Miasteczku.
90. ”Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych w Nowym Miasteczku” z siedzibą w Nowym Miasteczku.
91. Stowarzyszenie Przyjaciół Sanktuarium Maryjnego w Otyniu z siedzibą w Otyniu.
92. Stowarzyszenie „Lubuska Sieć LGD” z siedzibą w Nowym Miasteczku.
93. Stowarzyszenie Artystyczne Młodzi Muzycy z siedzibą w Nowej Soli.
94. Stowarzyszenie Krótkofalowców Wzgórz Dalkowskich „SP3KEY” z siedzibą w Nowej Soli.
95. Stowarzyszenie Nauczycieli i Wychowawców z siedzibą w Nowej Soli.
96. Stowarzyszenie SULVOQ - Dom Mody i Sztuki z siedzibą w Modrzycy.
97. Stowarzyszenie Chóralne „Sursum Corda” z siedzibą w Nowym Miasteczku.
98. Stowarzyszenie „Automobilklub Nowa Sól”, z siedzibą w Nowej Soli.

99. Kożuchowskie Stowarzyszenie Bluesowe z siedzibą w Kożuchowie.
100. Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń” Nowej Soli.
101. Stowarzyszenie „Czarna Struga” z siedzibą w Książu Śląskim.
102. Stowarzyszenie Aktywni Solniczanie z siedzibą w Solnikach, gm. Kożuchów.
103. Stowarzyszenie Społeczności Wiejskiej Gminy Bytom Odrzański z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim.
104. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Stypułowa i Okolic z siedzibą w Stypułowie.
105. Stowarzyszenie Romów w Nowej Soli „Integracja” z siedzibą w Nowej Soli.
106. Stowarzyszenie Nowosolska Akademia Rozwoju z siedzibą w Nowej Soli.
107. Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Lubuskich, Miocin Górny, Miocin Średni, Miocin Dolny „Mirotko” z siedzibą w Miocinie Średnim.
108. Stowarzyszenie „Otyński Klub Miłośników Psów” w Otyniu, z siedzibą w Otyniu
109. Stowarzyszenie „Harmonia” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim.
110. Stowarzyszenie Turystyki i Rekreacji „WIR” z siedzibą w Bytomiu Odrzańskim.
111. Stowarzyszenie Polski Klub Lotów Dalekodystansowych „GRAND DISTANCE” z siedzibą we Wrociszowie, gm. Nowa Sól.
112. Stowarzyszenie Edukacyjne „TUBA” z siedzibą w Kolsku.
113. Stowarzyszenie Kulturalno- Muzyczne „BATUTA” z siedzibą w Kożuchowie.
114. Stowarzyszenie „Nowa Edukacja” z siedzibą w Nowym Miasteczku.
115. Stowarzyszenie Samodzielna Jednostka Strzelecka 3006 Nowa Sól Związku Strzeleckiego „Strzelec” Organizacji Społeczno – Wychowawczej z siedzibą w Siedlisku.
116. Stowarzyszenie SOLANIZATORZY z siedzibą w Nowej Soli.
117. Stowarzyszenie KLUB MAM z siedzibą w Nowej Soli.
118. Nowosolskie Towarzystwo Miłośników Muzyki Chóralnej „VIVERE” z siedzibą w Nowej Soli.
119. Stowarzyszenie Europejskie Centrum Innowacji z siedzibą w Nowej Soli.
120. Stowarzyszenie „Towarzystwo Pomocy Ludziom” z siedzibą w Nowej Soli.
121. Stowarzyszenie „Polski Klub Psa Rasowego” Dolnośląski Oddz. nr 3 z siedzibą w Siedlisku.
122. Stowarzyszenie „Obywatele na rzecz Demokracji” z siedzibą w Szybie, gm. Nowe Miasteczko.
123. Stowarzyszenie Pomocy dzieciom ”SPES” z siedzibą w Kolsku.

124. Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów z siedzibą w Niedoradzu, gm. Otyń.
125. Stowarzyszenie P.A.R.K z siedzibą w Nowej Soli.
126. Stowarzyszenie „Relacja” z siedzibą w Nowej Soli.
127. Stowarzyszenie „Regionalny Klaster Motoryzacyjny” z siedzibą w Nowej Soli.
128. Stowarzyszenie Ekologiczne „EKOjesionka” z siedzibą w Uściu gm. Kolsko.
129. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „CYRUSIK” z siedzibą w Czciradzu.
130. Stowarzyszenie KAROLAT z siedzibą w Siedlisku.
131. Kożuchowskie Stowarzyszenie „AGOS” z siedzibą w Podbrzeziu Dolnym, gm. Kożuchów.
132. Lokalny Fundusz Grantowy Wzgórz Dalkowskich z siedzibą w Nowym Miasteczku.
133. Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych i Gospodarczych „Progressus” z siedzibą w Kożuchowie.
134. Stowarzyszenie Miłośników i Hodowców Koni z siedzibą w Siedlisku.
135. Nadodrzańskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Majątkowych z siedzibą w Nowej Soli.
136. Lubuskie Katolickie Towarzystwo Uniwersytetów Ludowych w Żarach z siedzibą w Lubięcinie.
137. Stowarzyszenie Kożuchów razem z siedzibą w Kożuchowie.
138. Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Lubięcinie.

Wykaz fundacji z terenu powiatu nowosolskiego, według stanu na dzień 22 grudnia 2015 r.⁹:

1. Fundacja Otwarte Muzeum Techniki we Wrocławiu.
2. Fundacja „Porozumienie Wzgórz Dalkowskich” w Nowym Miasteczku.
3. Fundacja Twórczości Ludowej „Cepeliada” w Nowej Soli.
4. Fundacja im. Maurycego Beniowskiego w Nowej Soli.
5. Fundacja Karolat w Siedlisku.
6. Fundacja „Dom Samotnej Matki” w Bytomiu Odrzańskim, w likwidacji.
7. Fundacja Esperanza w Nowej Soli.
8. Fundacja „Imienia Doktor Renaty Sarnowskiej” w Nowej Soli, w likwidacji.

⁹ Źródło: BIP Powiat Nowosolski: http://www.bip.powiat-nowosolski.pl/system/obj/3086_Wykaz_Fundacji_prowadzacych_dzialal_na_terenie_Powiatu_-2015.pdf

9. Fundacja Charytatywna „Ratowanie w razie zagrożenia życia i zdrowia” w Nowej Soli.
10. Lubuska Fundacja im. Paderewskiego w Broniszowie.
11. Fundacja Akademia zmian na lepsze w Ciepelowie.
12. Fundacja Braci Morawskich w Nowej Soli.
13. Fundacja „NA NOWO” w Nowej Soli.
14. „Fundacja Rozwoju Aktywności Lokalnych FALA” w Bytomiu Odrzańskim.
15. Fundacja „ABC MODEL HOBBY” w Bytomiu Odrzańskim.
16. Fundacja Inicjatyw Międzynarodowych w Mariankach.

3. Diagnoza problemów społecznych w powiecie nowosolskim

Problem społeczny to zdarzenia lub procesy będące przedmiotem obaw o jakość życia dużych grup ludzi, obaw, które są powszechnie podzielane i wyrażane przez osoby posiadające władzę i ekonomiczne uprzywilejowania. Analiza problemu społecznego jest ważnym kontekstem do analizy polityki społecznej.

Naczelnym zadaniem polityki społecznej jest obrona człowieka przed niezaspokojeniem jego potrzeb, początkowo najbardziej elementarnych, niezbędnych dla fizycznego przetrwania, a następnie także potrzeb rozwojowych. Polityka społeczna w środowisku lokalnym jest dziedziną, która zajmuje się socjalną działalnością samorządu i pozapaństwowych organizacji pod kątem wyrównywania różnic w położeniu grup mieszkańców najuboższych ekonomicznie. Przedmiotem zainteresowania polityki społecznej są potrzeby społeczności lokalnej, ich realizacja i sposób ich zaspakajania. Rozwój społeczno - gospodarczy przyczynił się do zwielokrotnienia występowania potrzeb, które z wielkim trudem są w pełni zaspokajane.

Proces ubożenia społeczeństwa przyczynia się do powstawania nowych wyzwań dla polityki społecznej. Działania mające na celu poprawę jakości życia społeczeństwa muszą odbywać się na wielu płaszczyznach w tym samym czasie. Ważnym elementem jest podnoszenie efektywności instytucjonalnych podmiotów polityki społecznej. Należy promować wzorce kulturowe i przeobrażenia w życiu społeczno-gospodarczym w taki sposób, aby minimalizować problemy społeczne, łagodzić ich skutki oraz unikać powstawanie nowych.

Polityka społeczna zajmuje się problemami społecznymi, które mogą dotyczyć każdego z nas, tj. ubóstwa, bezrobocia, problemów rodziny i dzieci, bezdomności, kwestiami mieszkaniowymi, niepełnosprawnością, a także zagrożeniami społecznymi typu alkoholizm, narkomania, inne uzależnienia, przestępczość.

3.1. Ubóstwo - poziom życia ludności

W praktyce pomiaru ubóstwa najczęściej przyjmowana jest tzw. ekonomiczna definicja ubóstwa. Ubóstwem określa się sytuację, w której jednostka (osoba, rodzina, gospodarstwo domowe) nie dysponuje wystarczającymi środkami (zarówno środkami pieniężnymi w postaci dochodów bieżących i dochodów z poprzednich okresów, jak i w formie nagromadzonych zasobów materialnych) pozwalającymi na zaspokojenie jej podstawowych potrzeb na minimalnym, akceptowalnym poziomie. Tym samym poza ekonomiczną definicją ubóstwa pozostają aspekty kulturowe, polityczne i socjologiczne objęte kategorią wykluczenia społecznego.

Wskaźnikami definicyjnymi dla pojęcia ubóstwa w wymiarze finansowym będą odpowiednio:

- 1) dochód na 1 mieszkańca w gminie,
- 2) liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/niepieniężne) do liczby mieszkańców (na 1000 mieszkańców),
- 3) liczba osób korzystających długotrwale z pomocy do ogólnej liczby korzystających (w %).

Wskaźnik 1: Dochód na 1 mieszkańca w gminie.

Jest to jeden z podstawowych wskaźników stosowanych w badaniach nad ubóstwem. Wskaźnik dotyczący dochodu wskazuje na zamożność gminy, tj. która gmina posiada najniższy, a która najwyższy dochód na 1 mieszkańca.

W analizie uwzględniono dochód na jednego mieszkańca w gminie zamiast dochodu gminy jako takiego. Powodem jest konieczność odnoszenia ubóstwa do konkretnej jednostki pomiarowej, w tym przypadku jednej osoby.

Najwyższą wartość dochodu w 2014 roku na 1 mieszkańca w wysokości 3702,52 zł osiągnęła gmina Nowe Miasteczko, na kolejnym miejscu uplasowała się gmina Bytom Odrzański z dochodem w wysokości 3616,75 zł. I tylko te dwie gminy osiągnęły w 2014 roku dochód na 1 mieszkańca przekraczający 3500,00 zł.

Najniższy dochód na jednego mieszkańca w gminie w 2014 r. miały natomiast Koźuchów (2871,78 zł), a także Nowa Sól - miasto (3060,16 zł). Pozostałe gminy powiatu nowosolskiego w 2014 roku osiągnęły zbliżone dochody, mieszczące się w przedziale od 3200,00 zł do 3250,00 zł na 1 mieszkańca.

Tabela 10. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w latach 2012-2014, z podziałem na gminy powiatu nowosolskiego

Jednostka terytorialna	Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w zł		
	2012	2013	2014
POLSKA	3 624,21	3 746,78	3 970,71
WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE	3 171,43	3 365,34	3 552,89
POWIAT NOWOSOLSKI (średnia), w tym:	2 941,97	2 934,77	3 137,69
Nowa Sól (gmina miejska)	3 104,14	2 799,69	3 060,13
Bytom Odrzański	2 991,92	3 543,25	3 616,75
Kolsko	3 783,05	2 876,61	3 248,10
Kożuchów	2 485,85	2 730,59	2 871,78
Nowa Sól (gmina wiejska)	2 653,40	2 761,18	3 201,27
Nowe Miasteczko	2 940,47	3 544,38	3 702,52
Otyń	2 720,87	3 308,39	3 212,07
Siedlisko	3 317,16	3 153,86	3 229,94

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

W powiecie nowosolskim w 2014 roku średni dochód gminy na 1 mieszkańca gminy wynoszący 3137,69 zł był niższy od średniej dla województwa lubuskiego (3552,89 zł). We wszystkich gminach powiatu dochód na 1 mieszkańca był zdecydowanie niższy od wskaźnika krajowego wynoszącego 3970,71 zł. Różnica wynosiła od 6,75% do 27,68%.

Wskaźnik 2: Osoby, którym przyznano świadczenie (pieniężne/niepieniężne) do liczby mieszkańców (na 1000 mieszkańców)

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014 oraz wskaźniki deprivacji lokalnej z uwzględnieniem podziału na poszczególne gminy.

Jednym z ważniejszych wskaźników ubóstwa (zwany także wskaźnikiem deprivacji lokalnej) na poziomie gminy jest liczba mieszkańców (poszczególnych członków rodzin), którym przyznano świadczenie, w stosunku do ogółu liczby mieszkańców. Wskaźnik ten ukazuje liczbę osób, która w danej gminie korzysta ze świadczeń społecznych na każde 1000 mieszkańców. Ze względu na fakt, że w przypadku zarówno świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych warunkiem przyznania świadczenia jest dochód na osobę w gospodarstwie domowym, na potrzeby niniejszych analiz wzięto pod uwagę przyznanie świadczenia bez względu na ich formę. W niniejszym wskaźniku uwzględniono osoby które uzyskały pomoc i wsparcie w formie świadczeń bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania.

Tabela 11. Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014, z podziałem na gminy

Lata	Gmina	Liczba ludności w gminie	Objęci pomocą społeczną			Wskaźnik deprivacji lokalnej
			Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	Liczba osób w rodzinach	
2012	Razem	87 984	5 091	3 230	8 321	94,57
	Nowa Sól - miasto	40 022	1 951	1 274	2 725	68,09
	Bytom Odrzański	5 555	266	167	459	82,63
	Kolsko	3 306	267	161	475	143,68
	Koźuchów	16 325	1 184	739	2 150	131,70
	Nowa Sól	6 812	362	221	661	97,03
	Nowe Miasteczko	5 552	317	210	560	100,86
	Otyń	6 735	433	278	768	114,03
	Siedlisko	3 677	311	180	523	142,24
2013	Razem	87 727	5 348	3 381	8 745	99,68
	Nowa Sól - miasto	39 721	2 041	1 307	2 840	71,50
	Bytom Odrzański	5 524	284	177	499	90,33
	Kolsko	3 310	298	177	529	159,82
	Koźuchów	16 312	1 193	748	2 177	133,46
	Nowa Sól	6 829	366	231	683	100,01
	Nowe Miasteczko	5 528	378	249	644	116,50
	Otyń	6 829	466	297	816	119,49
	Siedlisko	3 674	322	195	557	151,61
2014	Razem	87 524	5 225	3 276	8 196	93,64
	Nowa Sól - miasto	39 571	2 120	1 318	2 764	69,85
	Bytom Odrzański	5 503	282	163	479	87,04
	Kolsko	3 343	286	168	515	154,05
	Koźuchów	16 245	1 091	693	2 028	124,84
	Nowa Sól	6 860	329	205	552	80,47
	Nowe Miasteczko	5 543	418	276	686	123,76
	Otyń	6 824	415	274	695	101,85
	Siedlisko	3 635	284	179	477	131,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie powiatu nowosolskiego

Analizując powyższe dane należy zwrócić uwagę na rosnącą na przestrzeni lat liczbę osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej, a tym samym

korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej. Wskaźnik deprivacji lokalnej (osób korzystających ze świadczeń na 1000 mieszkańców) dla powiatu nowosolskiego w latach 2012-2014 wynosił odpowiednio: 94,57, 99,68 i 93,64.

Największy odsetek osób korzystających ze świadczeń na 1000 mieszkańców gminy odnotowano w gminie Kolsko, gdzie w badanych latach aż 143,68, 159,82 i 154,05 osób na 1000 korzystało ze świadczeń społecznych. Wysokie wskaźniki osiągnęły także gminy: Siedlisko (142,24, 151,61 i 131,22) i Kożuchów (131,70, 133,46 i 124,84).

Najniższy odsetek korzystających z pomocy na 1000 mieszkańców odnotowano w gminie miejskiej Nowa Sól (68,09, 71,50 i 69,85), gminie Bytom Odrzański (82,63, 90,33 i 87,04), oraz w gminie wiejskiej Nowa Sól (97,03, 100,01 i 80,47). Tylko w tych gminach wskaźnik ten był mniejszy niż średnia dla powiatu.

W pozostałych gminach powiatu nowosolskiego wskaźnik osób korzystających ze świadczeń na 1000 mieszkańców w badanych latach 2012 - 2014 był wyższy niż 100, a niższy niż 125.

Wskaźnik 3: Osoby korzystające długotrwale z pomocy do ogólnej liczby korzystających (w %).

Kolejnym wskaźnikiem składającym się na syntetyczny wskaźnik sytuacji finansowej mieszkańców gminy jest liczba osób korzystających długotrwale z pomocy społecznej do ogólnej liczby korzystających. Pomaga on wskazać głębokość i trwałość ubóstwa na danym obszarze.

Osoby długotrwale korzystające z pomocy, zgodnie z objaśnieniami do Formularzy Oceny Zasobów Pomocy Społecznej, definiowane są jako liczba osób, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej (POMOST), przez co najmniej 18 miesięcy. Najwyższe (powyżej 90%) wartości wskaźnik osiągnął w gminie Kożuchów (97%, 92% i 93%). Najniższe (poniżej 50%) wskaźniki w tej kategorii ma gmina Siedlisko (49%, 48% i 48%). Najniższy wskaźnik 34% w 2012 roku osiągnięty został w gminie Nowe Miasteczko, jednak w kolejnych latach wartość wskaźnika wzrosła do 74%.

Tabela 12. Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w latach 2012-2014, z podziałem na gminy

Gmina	Wskaźnik procentowy/udział długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców		
	2012	2013	2014
Nowa Sól – miasto ¹⁰	0	0	0
Bytom Odrzański	53	53	72
Kolsko	82	76	76
Koźuchów	97	92	93
Nowa Sól – gmina wiejska ¹⁰	0	0	0
Nowe Miasteczko	34	74	74
Otyń	62	56	55
Siedlisko	49	48	48

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie powiatu nowosolskiego

¹⁰ W formularzach Oceny Zasobów Pomocy Społecznej wartości 0 oznaczają zarówno 0% jak i braki danych. Przeprowadzona analiza korelacji w ramach wskaźnika cząstkowego sytuacji finansowej wskazała mimo to na wysoką spójność wewnętrzną wskaźnika. Gminy, które wskazały na 0 odsetek korzystających długotrwale z pomocy to: Nowa Sól – miasto i Nowa Sól – gmina wiejska. Mimo pewnej niedoskonałości, jaką obecnie cechują się dane OZPS warto monitorować wskaźniki osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej, jako jeden z elementów wskaźnika sytuacji finansowej, gdyż z każdym rokiem narzędzia te stają się coraz bardziej skutecznym sposobem analizy sytuacji ubóstwa.

3.2. Problemy społeczne rodzin

Poziom życia ludności powiatu jest niejednorodny. Niestety brak jest danych, które pozwoliłyby na analizę wysokości i struktury dochodów ludności. Pośrednim wskaźnikiem są wypowiedzi mieszkańców, którzy podczas badania ankietowego, przeprowadzonego na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu strategii, jako najważniejsze problemy społeczne w powiecie wykazali w kolejności: bezrobocie, alkoholizm lub narkomanię i ubóstwo.

Występujące w społecznościach lokalnych problemy społeczne zazwyczaj są powiązane z takimi zjawiskami jak wykluczenie społeczne, marginalizacja rodzin oraz grup społecznych.

Pojęcie wykluczenia społecznego często jest postrzegane jako tożsame z ubóstwem. W rzeczywistości pojęcia te nie są synonimami, chociaż ubóstwo może być przyczyną wykluczenia społecznego i na odwrót, wykluczenie jednostek bądź grup z określonych obszarów życia społecznego może prowadzić do ubóstwa. Wykluczenie społeczne „to efekt różnego rodzaju upośledzeń społecznych, wskutek których jednostka lub grupa nie może w pełni uczestniczyć w życiu gospodarczym, społecznym i politycznym społeczeństwa, do którego należy”¹¹. Najprościej mówiąc wykluczenie społeczne „polega na niepodejmowaniu zwyczajowej i społecznie akceptowanej drogi życiowej lub wypadaniu z niej...”¹²

Problem wykluczenia społecznego dotyczy osób, rodzin lub grup ludności, którzy:

- doświadczają ubóstwa materialnego,
- zostały dotknięte niesprzyjającymi procesami społecznymi, które są spowodowane masowymi i dynamicznymi zmianami rozwojowymi, np. kryzys gospodarczy, gwałtowny upadek branż lub regionów,
- nie uzyskały kapitału życiowego, który pozwoliłby im na zajęcie normalnej pozycji społecznej, tj. posiadanie odpowiednich kwalifikacji zawodowych lub odpowiedniego poziomu wykształcenia, podjęcie aktywności zawodowej, założenie rodziny,
- nie uzyskały dostępu do instytucji, dzięki którym mogłyby zostać wyposażone w kapitał życiowy, co jest spowodowane niedorozwojem tych instytucji,

¹¹ Giddens A. „Socjologia”, PWN, Warszawa 2007

¹² Lisiak T. „Wykluczenie społeczne oraz grupy objęte marginalizacją”, Fundacja Studiów Europejskich – Instytut Europejski, Łódź 2011

- są dyskryminowane wskutek braku odpowiedniego ustawodawstwa lub kulturowych uprzedzeń, stereotypów,
- posiadają ograniczony dostęp do powszechnych zasobów społecznych z powodu zaistnienia określonej niesprawności, długotrwałej choroby, uzależnienia, albo innych cech indywidualnych,
- doświadczają niszczącego działania innych osób, np.: przemocy, szantażu, indoktrynacji.¹³

Do grup społecznych najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym należą:

- osoby niepełnosprawne,
- osoby długotrwale chore, w tym z zaburzeniami psychicznymi,
- uzależnieni,
- kobiety samotnie wychowujące dzieci,
- kobiety nieaktywne zawodowo,
- ofiary patologii życia rodzinnego,
- osoby posiadające niskie kwalifikacje zawodowe,
- osoby długotrwale bezrobotne,
- osoby żyjące w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych,
- dzieci, które wychowują się poza rodziną,
- dzieci oraz młodzież ze środowisk zaniedbanych,
- samotne osoby w podeszłym wieku,
- bezdomni,
- osoby opuszczające zakłady karne,
- osoby będące emigrantami oraz członkowie mniejszości narodowych.¹⁴

Poniżej przedstawione zostały powody przyznawania pomocy społecznej, wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, przyznawane przez gminy z terenu powiatu nowosolskiego w latach 2012 -2014.

Z danych statystycznych przedstawionych w poniższej tabeli wynika, że najbardziej istotnym i powszechnym powodem przyznawania pomocy pieniężnej jest ubóstwo. Osób ubiegających się o pomoc z tego tytułu jest najwięcej. Z tego powodu w roku 2014 udzielono wsparcia 2 418 rodzinom, a liczba osób w rodzinach objętych pomocą

¹³ Lisiak T. „Wykluczenie społeczne oraz grupy objęte marginalizacją”, Fundacja Studiów Europejskich – Instytut Europejski, Łódź 2011

¹⁴ Wańkiewicz W. „Planowanie przestrzenne a rewitalizacja stref społecznie wykluczonych, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2011

społeczną ze względu na ubóstwo wyniosła 6 026, tj. 6,88% populacji zamieszkującej powiat. W stosunku do roku 2012 liczba osób potrzebujących wsparcia z powodu ubóstwa wzrosła o ok. 3,18%. Wyższy wzrost osób korzystających z pomocy ze względu na problem ubóstwa, w stosunku do 2012 roku, zanotowano w 2013 roku, tj. o 5,19%. Wzrost ten można tłumaczyć między innymi ze zwaloryzowaniem od 1 października 2012 r. kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania świadczeń z pomocy społecznej.

Tabela 13. Powody przyznania pomocy pieniężnej przez gminy w latach 2012-2014 (dane zbiorcze)

Powód udzielenia pomocy i wsparcia	2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób objętych pomocą	Liczba rodzin	Liczba osób objętych pomocą	Liczba rodzin	Liczba osób objętych pomocą
Ubóstwo	2226	5840	2390	6143	2418	6026
Bezrobocie	1969	5981	2141	6461	2119	6101
Niepełnosprawność	1243	2735	1240	2787	1217	2602
Długotrwała lub ciężka choroba	1051	2220	1125	2428	1348	2793
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	534	2117	516	2046	526	2017
Alkoholizm	207	383	185	344	203	383
Narkomania	7	7	8	10	9	11
Potrzeba ochrony macierzyństwa	277	x	299	x	292	x
w tym: wielodzietność	162	x	184	x	179	x
Bezdomność	109	114	98	104	120	156
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	74	125	76	103	91	139
Zdarzenia losowe	34	82	20	61	19	52
Kłęski żywiołowe i ekologiczne	x	0	x	0	x	0
Sieroctwo	1	1	4	7	2	2
Przemoc w rodzinie	24	87	23	79	25	86
Ochrona ofiar handlu ludźmi	0	x	0	x	0	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OZPS z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu nowosolskiego

Kolejnym problemem, z jakim borykają się mieszkańcy powiatu nowosolskiego, i z powodu którego otrzymują pomoc pieniężną jest bezrobocie. Liczba udzielanych pomocy z tego powodu stopniowo wzrastała na przestrzeni analizowanych lat. W roku 2014 z powodu bezrobocia wsparcie ze środków pomocy społecznej uzyskało 2 119

rodzin. Problem ten dotknął w sumie 6 101 osób, co stanowi prawie 7% populacji powiatu. W stosunku do roku 2012 liczba osób potrzebujących wsparcia z powodu bezrobocia wzrosła o ok. 2%. Bezrobocie jest najważniejszym czynnikiem zarówno determinującym ubóstwo, jak i współwystępującym z ubóstwem. Tym samym, osoby ubiegające się o wsparcie z tytułu bezrobocia są przeważnie osobami długotrwale korzystającymi z pomocy społecznej.

Na podstawie wyżej przedstawionych danych wynika, że istnieje silna zależność między ubóstwem a zjawiskiem bezrobocia, mimo dynamicznie przebiegających procesów migracyjnych. Bezrobocie stanowi istotny powód wsparcia z pomocy społecznej, co oznacza, że ryzyko wejścia w sferę ubóstwa jest większe w powiatach o wysokiej stopie bezrobocia.

Długotrwała choroba oznacza utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie w pełni sprawnego funkcjonowania w środowisku ze względu na stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy. Ośrodki pomocy społecznej zapewniają swoim beneficjentom wsparcie w postaci usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Jest to kolejna pod względem częstości występowania przyczyna przyznawania świadczeń z pomocy społecznej. W 2014 roku ze świadczeń z tego powodu skorzystało 1 348 rodzin, jednak rzeczywistą pomoc uzyskało 2 793 osób w nich żyjących. W ciągu ostatnich 3 lat liczebność tej grupy świadczeniobiorców na terenie powiatu nowosolskiego wzrosła o 297 rodzin.

Skala wzrostu zjawiska korzystania ze wsparcia ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę wykazuje najwyższą tendencję wzrostową. W stosunku do roku 2012 liczba osób potrzebujących wsparcia z tego powodu wzrosła o ok. 25,8%, co potwierdza wcześniejsze ustalenia o starzeniu się społeczeństwa. Biorąc pod uwagę ogólnopolskie tendencje, braku zastępowalności pokoleń, konieczne będzie podejmowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej i przedłużania aktywności psychofizycznej osób starszych, gdyż zaniechania w tym zakresie spowodują konieczność ponoszenia coraz większych nakładów na opiekę nad niesamodzielnymi seniorami.

Niepełnosprawność w powiecie nowosolskim zajmuje czwarte miejsce, zaraz po długotrwałej lub ciężkiej chorobie, bezrobociu i ubóstwie, w zestawieniu najczęstszych powodów przyznawania pomocy i wsparcia a przed bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi ogromne

wyzwanie dla lokalnych samorządów. Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać w aspekcie zawodowym, społecznym i zdrowotnym. W powiecie, z powodu niepełnosprawności, z pomocy i wsparcia w 2014 roku skorzystało 1 217 rodzin (o 26 mniej niż w 2012 roku), a liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną ze względu na niepełnosprawność wyniosła 2 602, tj. 2,97% populacji zamieszkującej powiat.

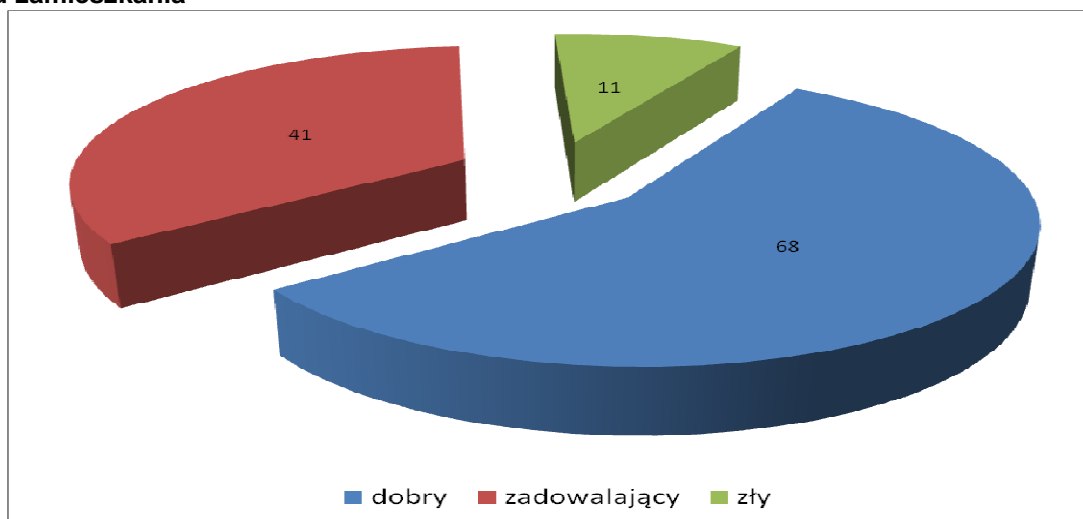
Znaczącym problemem w powiecie nowosolskim jest także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Zjawisko to zajmuje piąte miejsce w zestawieniu najczęstszych powodów przyznawania pomocy oraz wsparcia i przez wszystkie analizowane lata utrzymywała się na względnie stałym poziomie. W roku 2014 ze względu na ten problem wsparcie z ośrodków pomocy społecznej uzyskało 526 rodzin, a liczba osób objęta tym wsparciem wyniosła 2 017 osób, co stanowiło 2,3% populacji powiatu. W stosunku do roku 2012 liczba osób korzystających ze wsparcia z tego powodu zmalała o 4,72%. Źródła niewydolności i bezradności, to m.in. niekorzystna sytuacja materialna rodziny (brak środków finansowych, trudne warunki mieszkaniowe), problemy zdrowotne, przemoc, obecne w rodzinie uzależnienia, ale także niekorzystne wzorce życia rodzinnego czy brak kompetencji w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i wychowania dzieci. Problemem tym, w szczególności zagrożone mogą być rodziny wielodzietne i niepełne.

W trzecim kwartale 2015r. w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie przeprowadzone zostało badanie ankietowe dotyczące problemów społecznych dostrzeganych przez mieszkańców powiatu nowosolskiego. W badaniu wzięło udział 120 mieszkańców powiatu, w tym: 86 kobiet (71,67%) i 34 mężczyzn (28,33%). 40 osób (33,33%) spośród ankietowanych stanowiły osoby niepełnosprawne.

33 respondentów (27,5%) zadeklarowało, że jest mieszkańcem wsi, pozostali to mieszkańcy miasta. Najliczniejszą grupę wśród ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 50 do 60 lat: 38 osób, co stanowiło 31,67% wszystkich badanych. Kolejnymi z najliczniejszych grup wśród ankietowanych stanowiły osoby w przedziałach wiekowych: od 40 do 50 lat: 23 osoby (19,17%), od 20 do 30 lat: 22 osoby (18,33%), powyżej 60 lat: 20 osób (16,67%) oraz od 30 do 40 lat: 17 osób (14,17%).

Większość ankietowanych mieszkańców powiatu (68 osób) oceniła poziom życia w swoim miejscu zamieszkania jako dobry. Jako zadowolający oceniło 41 osób (34,17%), natomiast 11 osób (9,17%) uznało, że jest zły.

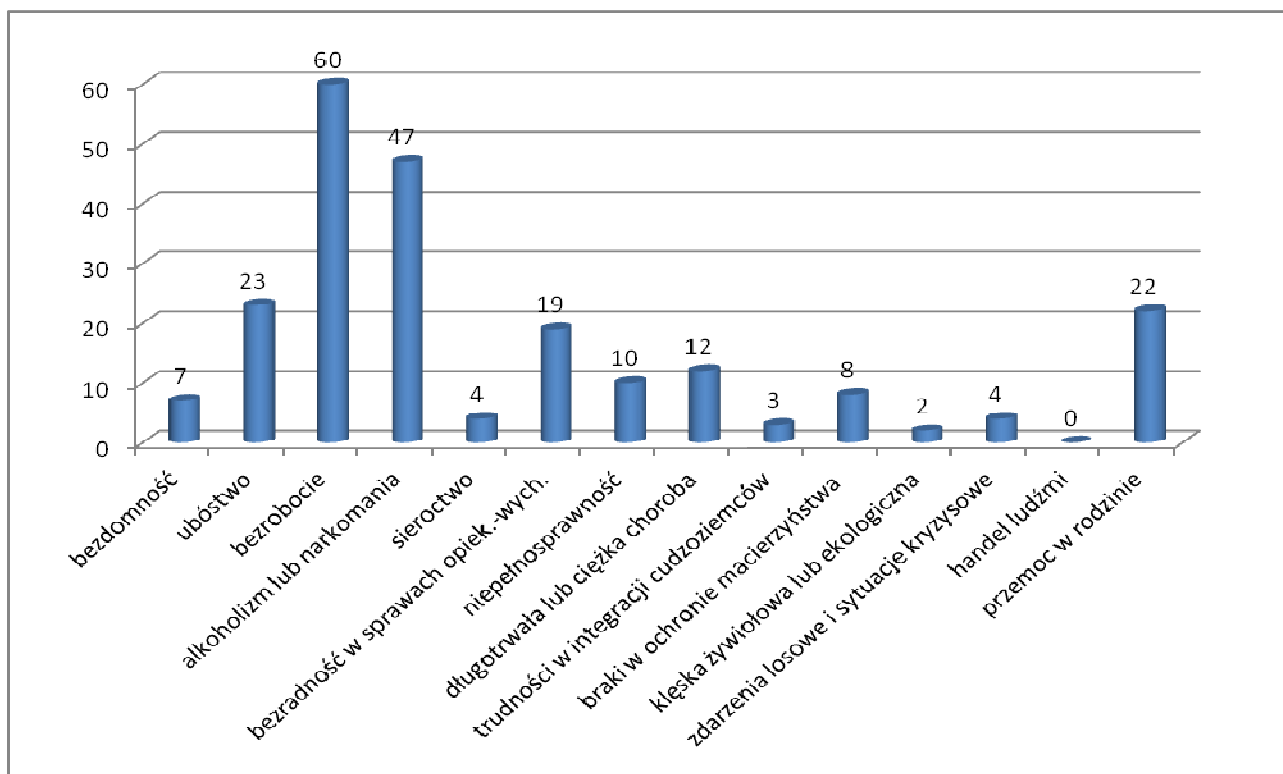
Wykres 5. Odpowiedzi ankietowanych mieszkańców powiatu na pytanie o poziom życia w swoim miejscu zamieszkania

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli na podstawie badania ankietowego.

Z wypowiedzi mieszkańców, na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego wynika, iż najważniejszymi problemami społecznymi dostrzeganymi przez mieszkańców powiatu są w kolejności: bezrobocie, alkoholizm lub narkomania oraz ubóstwo. Na kolejnych miejscach były wymieniane: przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Respondenci w badaniu ankietowym mieli możliwość wyboru kilku odpowiedzi.

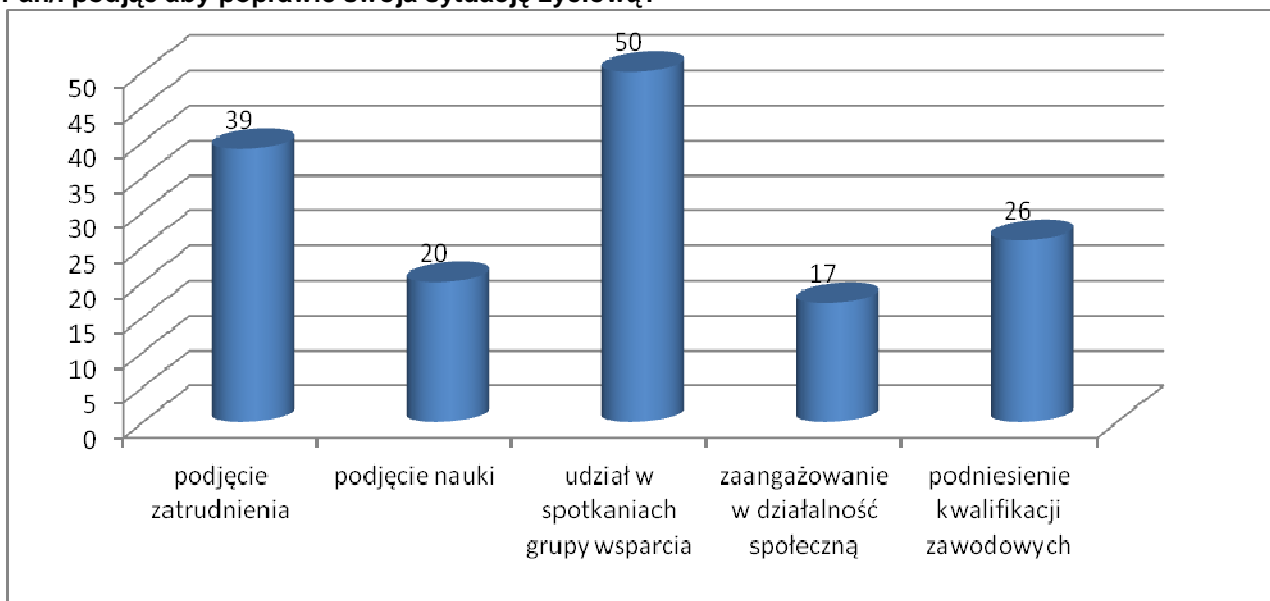
Wykres 6. Odpowiedzi ankietowanych mieszkańców powiatu na pytanie: „Jakie trudności napotyka Pan/Pani w życiu codziennym?”

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli na podstawie badania ankietowego

Wśród działań, jakie mogłyby być podjęte przez ankietowanych, aby poprawić swoją sytuację życiową, mieszkańcy wymieniali w kolejności: udział w spotkaniach grupy wsparcia, podjęcie zatrudnienia, podniesienie kwalifikacji zawodowych, podjęcie nauki oraz zaangażowanie w działalność społeczną.

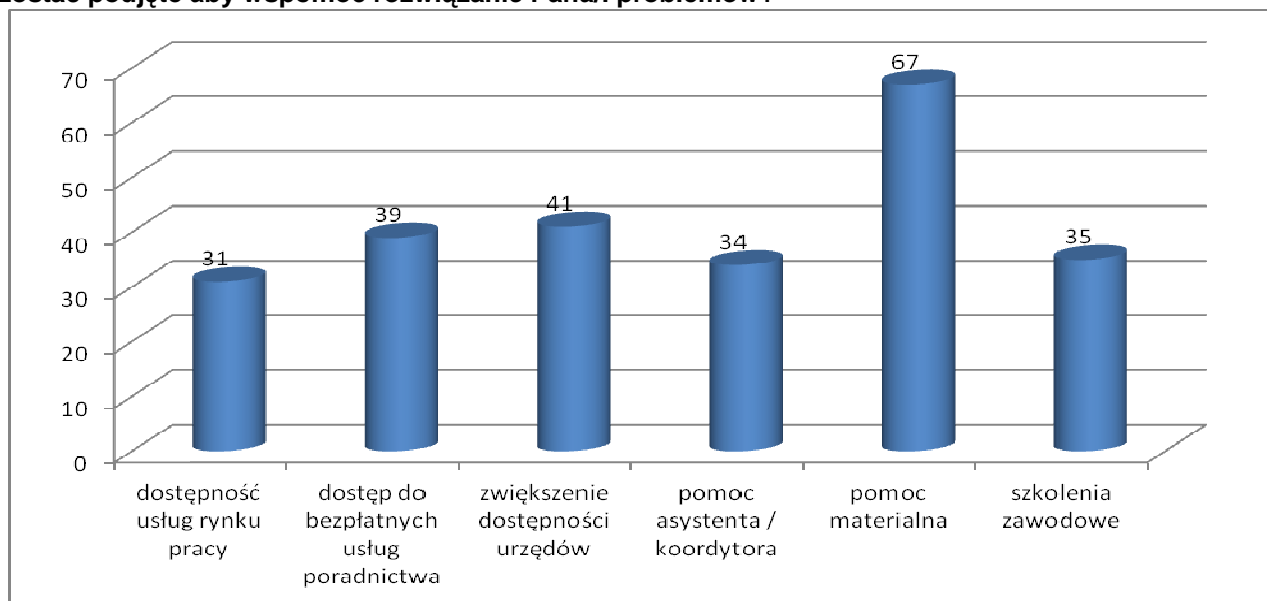
Wykres 7. Odpowiedzi ankietowanych mieszkańców powiatu na pytanie: „Jakie działania mógłby/aby Pan/i podjąć aby poprawić swoją sytuację życiową?”

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli na podstawie badania ankietowego

Wśród działań, jakie mogłyby zostać podjęte aby wspomóc rozwiązanie problemów mieszkańców powiatu, za najważniejsze ankietowani uznali w kolejności: pomoc materialną, zwiększenie dostępności urzędów, dostęp do bezpłatnych usług poradnictwa specjalistycznego oraz szkolenia zawodowe.

Wykres 8. Odpowiedzi ankietowanych mieszkańców powiatu na pytanie: „Jakie działania mogłyby zostać podjęte aby wspomóc rozwiązanie Pana/i problemów?”

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli na podstawie badania ankietowego

3.3. Problemy społeczne związane z bezrobociem

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym występującym na całym świecie. Najprościej wyjaśniając jest to zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób gotowych ją wykonywać. Naukowcy z różnych dziedzin w różny sposób definiują pojęcie bezrobocia. Jednakże bez względu na przyjętą definicję bezspornym jest, że bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, które bardzo często wpływa na sytuację społeczną osób.

Nauki ekonomiczne wskazują głównie, że bezrobocie to różnica pomiędzy popytem i podażą na pracę. W ujęciu społecznym zwraca się uwagę, że bezrobocie to zjawisko bierności zawodowej, oraz stan często przymusowego uzależnienia od innych (osób, instytucji) w zakresie ekonomicznym i psychologicznym. W ujęciu psychologicznym bezrobocie jest utratą zarobków, przychodów pieniężnych, dobrowolnej wymiany przywilejów i zobowiązań itd.¹⁵

Zjawisko bezrobocia jest wynikiem wielu przyczyn, do których najczęściej zaliczyć możemy:

- likwidację zakładów pracy w niektórych gałęziach,
- zmniejszenie popytu na konkretne dobra czy usługi,
- zmiany w koniunkturze gospodarczej,
- wysokie koszty pracy,
- brak mobilności,
- zmiany w technologii produkcji,
- niedostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy,

Istnieje wiele rodzajów bezrobocia w zależności od przyczyn jego powstawania:

- bezrobocie przymusowe – niezależne od zachowania osób bezrobotnych,
- bezrobocie dobrowolne – w wyniku wyboru osoby bezrobotnej, najczęściej w sytuacji braku akceptacji poziomu płacy,
- bezrobocie strukturalne – w sytuacji niedostosowania kwalifikacji do zapotrzebowania rynku pracy,
- bezrobocie frykcyjne (płynne, naturalne) – obejmujące również osoby zmieniające pracę lub przejściowo jej szukających z różnych powodów,
- bezrobocie technologiczne – wynikające ze zmian w technologii, w wyniku której maszyny przejmują część pracy dotychczas wykonywanej przez ludzi,
- bezrobocie koniunkturalne – zależne od koniunktury gospodarczej,

¹⁵ Śmigiel M. – „Pojęcie i rodzaje bezrobocia”, bip.wup.wrotapodlasia.pl/ogloszenie_s/oglo_20131120.htm?m...

- bezrobocie sezonowe – uzależnione od pór roku (np. budownictwo, ogrodnictwo, sadownictwo),
- bezrobocie krótkookresowe – do 3 miesięcy bez zatrudnienia,
- bezrobocie średniookresowe – od 3 do 12 miesięcy,
- bezrobocie długookresowe – powyżej 12 miesięcy,
- bezrobocie jawne – osoby zarejestrowane, policzalne,
- bezrobocie ukryte – nie wykazywane w ewidencji statystycznej.

Zjawisko bezrobocia jest zjawiskiem wielowymiarowym, często różne rodzaje bezrobocia występują na tym samym rynku pracy. Bez względu jednak na przyczyny i rodzaj bezrobocia zawsze pozostaje ono problemem społecznym i wpływa bezpośrednio na sytuację materialną osób, które są osobami bezrobotnymi, jak i ich rodzin. Najbardziej negatywne skutki w stosunku do osób będzie miało bezrobocie przymusowe.

Najczęściej występujące skutki bezrobocia to:

- obniżenie poziomu materialnego życia, często nawet ubóstwo,
- frustracja osób objętych bezrobociem, które w długookresowym bezrobociu może związana być z frustracją całych grup społecznych,
- osłabienie więzi rodzinnych, społecznych,
- uzależnienie od pomocy instytucjonalnej, zwiększenie kosztów państwa w zakresie pomocy takim osobom – zasiłki, świadczenia rodzajowe, aktywizacja społeczna i zawodowa,
- odpływ kadr do innych rynków pracy w szczególności wysoko wykwalifikowanych,
- zmniejszenie dochodów państwa w związku z brakiem wpływów na podatki przez osoby bezrobotne,
- rozwój patologii społecznych: alkoholizm, narkomania, przestępczość,
- izolacja, obniżone poczucie wartości,
- pogorszenie stanu zdrowia, w tym rozwój stanów depresyjnych,
- pogorszenie jakości zasobów ludzkich.

Zgodnie z założeniami prawnymi, ogólnie ujmując osobami bezrobotnymi są osoby niezatrudnione i niewykonyjące innej pracy zarobkowej, zdolne do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, albo jeżeli są osobami niepełnosprawnymi, zdolnymi i gotowymi do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczące się w szkole, zarejestrowane we właściwym urzędzie pracy. Przepisy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy precyzyjnie określają kto jest osobą bezrobotną

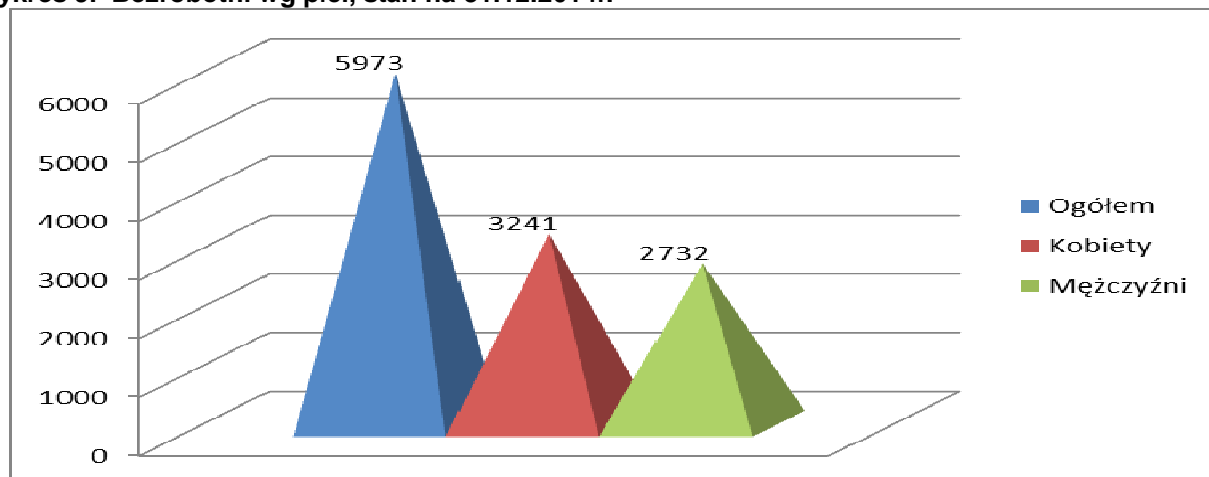
i jest to zapis bardziej szczegółowy od zaproponowanego powyżej.

W latach 2007-2009 można było zauważyć, że zmiany gospodarcze pozytywnie wpływały na rynek pracy. Zwiększenie inwestycji, rozwój przedsiębiorstw i powstawanie nowych firm spowodowało powstanie nowych miejsc pracy. Migracja Polaków za pracą do krajów Unii Europejskiej zwolniła wiele istniejących miejsc pracy dając tym samym szansę zatrudnienia osobom bezrobotnym. Wskaźniki bezrobocia drgnęły i zaczęły spadać. Niestety ożywienie trwało zbyt krótko by znacząco poprawić sytuację na lokalnym rynku pracy. Perspektywa najbliższych lat na naszym terenie to systematycznie zwiększająca się liczba nowopowstających miejsc pracy, co wpłynie na poprawę sytuacji osób bezrobotnych na lokalnym rynku. Niestety proces ten jest zbyt powolny, a ludzie pozostający bez pracy potrzebują szybkich i dynamicznych zmian.

Można by sądzić, że spadek wskaźników bezrobocia, zwiększona liczba miejsc pracy to całkowita poprawa sytuacji i pewnego dnia osiągnięty zostanie wskaźnik bezrobocia bliski zeru. Niestety nie jest to możliwe. Zjawisko bezrobocia z różnych powodów będzie powracać. Również osoby, pozostające w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli to osoby, które potrzebują specjalistycznego wsparcia w wejściu lub powrocie na rynek pracy. Stąd też nasuwa się wniosek, że zadania urzędu pracy pełnią ważną funkcję w łagodzeniu skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej społeczeństwa, głównie osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Zmiana polityki rynku pracy ukierunkowała działania urzędu pracy w szczególności na rzecz aktywizacji zawodowej jako profilaktyki przeciwko występującemu zjawisku bezrobocia.

Zarówno na rynku ogólnopolskim jak i naszym lokalnym w ostatnim okresie nastąpił znaczny spadek liczby osób bezrobotnych. Na dzień 31 grudnia 2014 r. zarejestrowanych było blisko 6 tys. osób bezrobotnych (dokładnie 5.973 osoby), z tego 3241 to kobiety.

Wykres 9. Bezrobotni wg płci, stan na 31.12.2014r.

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Kobiety stanowiły 54,26% ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych. Jak widać z niżej przedstawionych danych trudniejszą sytuację mają bezrobotne kobiety, jest im trudniej wrócić lub wejść na rynek pracy. Związane jest to m. in. z większą dostępnością do miejsc pracy zwyczajowo obejmowanych przez mężczyzn.

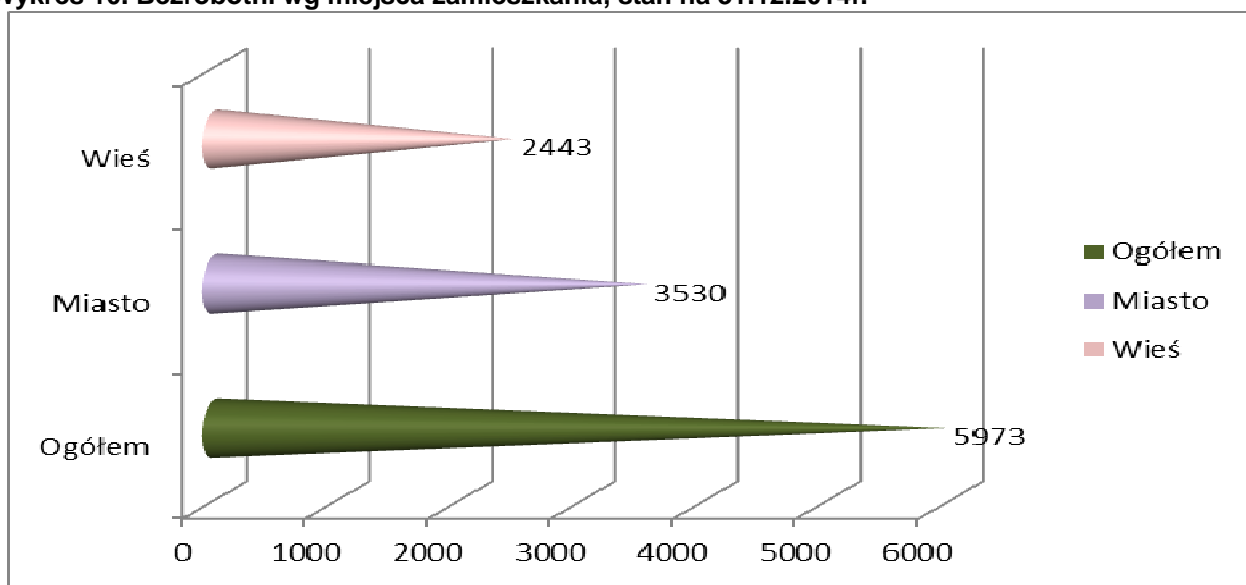
Tabela 14. Bezrobotni wg płci, stan na 31.12.2014r.

Bezrobotni wg płci	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik (w %)
Kobiety	3 241	54,26%
Mężczyźni	2 732	45,74%
Ogółem	5 973	100,00%

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Analizując miejsce zamieszkania osób bezrobotnych widoczna jest przeważająca liczba mieszkańców miast. Wynika to również z faktu, że znaczny udział w liczbie bezrobotnych mają mieszkańcy miasta Nowej Soli i Kożuchowa.

Wykres 10. Bezrobotni wg miejsca zamieszkania, stan na 31.12.2014r.

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Bezrobotni mieszkańcy wsi stanowią 40,90% ogółu bezrobotnych i na koniec grudnia 2014 r. było ich 2443 osoby.

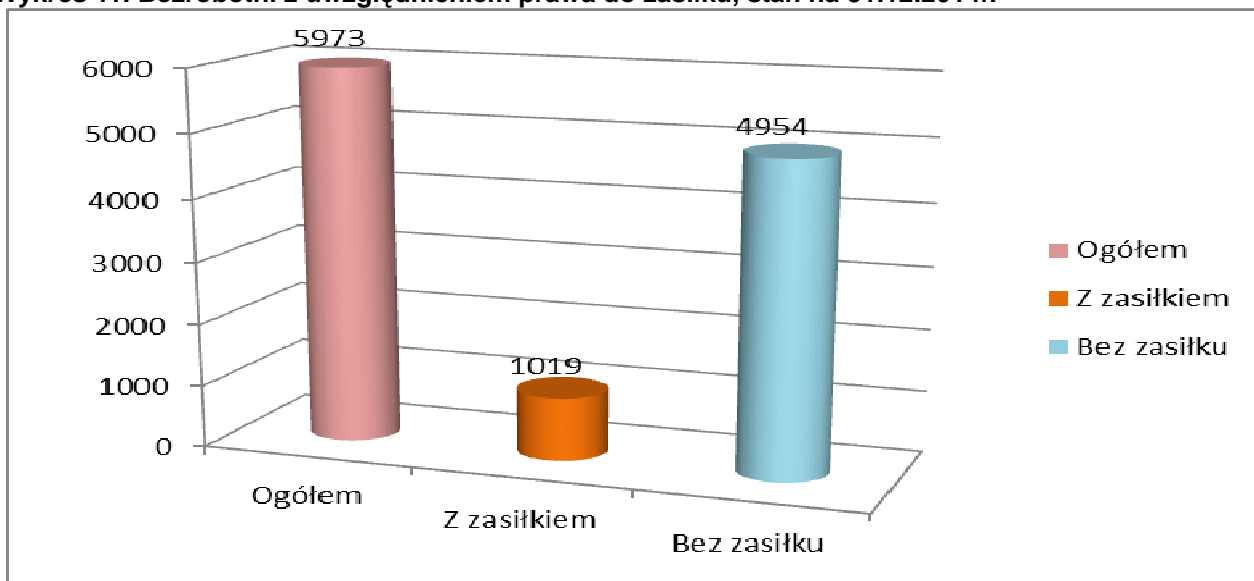
Tabela 15. Bezrobotni wg miejsca zamieszkania, stan na 31.12.2014r.

Bezrobotni wg miejsca zamieszkania	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik (w %)
Miasto	3 530	59,10%
Wieś	2 443	40,90%
Ogółem	5 973	100,00%

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Wśród osób bezrobotnych najwięcej jest osób bez prawa do zasiłku. Na koniec grudnia 2014 r. tylko 1019 osób posiadało prawo do zasiłku.

Wykres 11. Bezrobotni z uwzględnieniem prawa do zasiłku, stan na 31.12.2014r.

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

82,94% zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku. Stan taki może wskazywać, że podejmowane przez osoby zatrudnienie jest zatrudnieniem okresowym lub o niskich dochodach uniemożliwiającym nabycie prawa do zasiłku. Taka sytuacja powoduje, że wielu bezrobotnych boryka się z ubóstwem.

Tabela 16. Bezrobotni z uwzględnieniem prawa do zasiłku, stan na 31.12.2014r.

Bezrobotni wg prawa do zasiłku	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik (w %)
Z prawem do zasiłku	1 019	17,06%
Bez prawa do zasiłku	4 954	82,94%
Ogółem	5 973	100,00%

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Uwzględniając informacje na temat poziomu wykształcenia osób bezrobotnych należy stwierdzić, że najwięcej jest osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej – stanowią oni 32,31% ogółu bezrobotnych. Na kolejnym miejscu znajdują się bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym 30,74% ogółu bezrobotnych.

Tabela 17. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia, stan na 31.12.2014r.

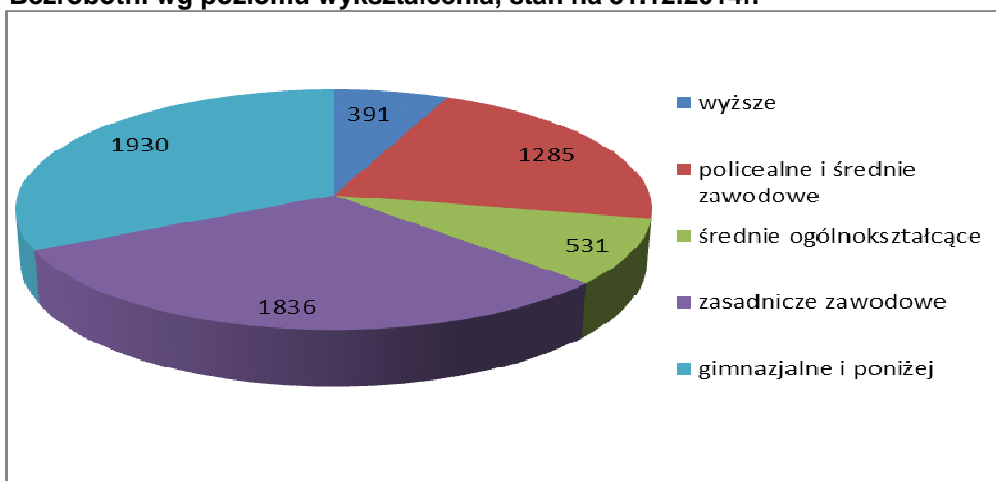
Bezrobotni wg poziomu wykształcenia	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik (w %)
ogółem	5 973	100,00%
wyższe	391	6,55%
policealne i średnie zawodowe	1 285	21,51%
średnie ogólnokształcące	531	8,89%
zasadnicze zawodowe	1 836	30,74%
gimnazjalne i poniżej	1 930	32,31%

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Trzecią co do wielkości grupą są osoby bezrobotne z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym. Stanowią one 21,51% ogółu bezrobotnych w powiecie nowosolskim.

Najmniejszym udziałem w ogólnej liczbie osób bezrobotnych odznaczają się osoby bezrobotne z wykształceniem średnim ogólnokształcącym oraz wyższym.

Wykres 12. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia, stan na 31.12.2014r.

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Strukturę wieku osób bezrobotnych przedstawia tabela poniżej.

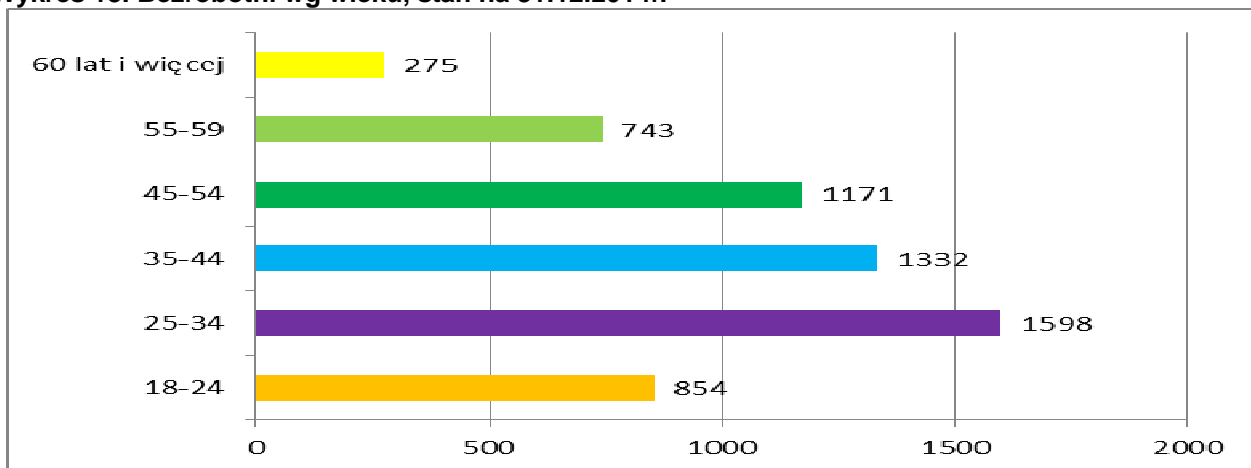
Tabela 18. Bezrobotni wg wieku, stan na 31.12.2014r.

Bezrobotni wg wieku	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik (w%)
ogółem	5 973	100,00%
18-24	854	14,30%
25-34	1 598	26,75%
35-44	1 332	22,30%
45-54	1 171	19,60%
55-59	743	12,44%
60 lat i więcej	275	4,60%

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Najwięcej osób bezrobotnych znajduje się w przedziale wiekowym 25-34 (1598 osób) oraz 35-44 (1332 osoby). Kolejną pod względem liczebności jest grupa wiekowa w przedziale 45-54 (1171 osób). Porównywalnie liczbowo są bezrobotni w wieku 18-24 (854 osoby) oraz w wieku 55-59 (743 osoby). Najmniej liczącą grupą na koniec grudnia 2014 r. była grupa wiekowa 60+ i liczyła 275 osób.

Wykres 13. Bezrobotni wg wieku, stan na 31.12.2014r.

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

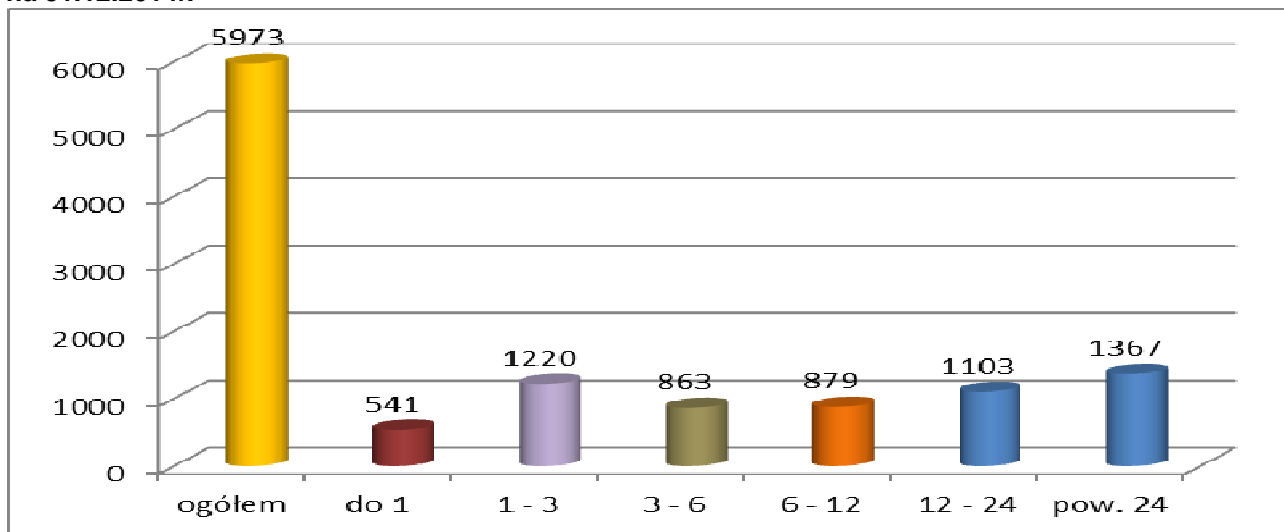
Osoby bezrobotne posiadające status osoby bezrobotnej powyżej 24 miesięcy uznaje się za wykluczone społecznie. W ewidencji osób bezrobotnych na koniec grudnia 2014 r. było 22,89% takich osób. Kolejną grupą są osoby zarejestrowane pomiędzy 1 a 3 miesiącami i stanowiły one 20,43%.

Tabela 19. Bezrobotni wg czasu pozostawania w ewidencji osób bezrobotnych w miesiącach, stan na 31.12.2014r.

Bezrobotni wg czasu pozostawania w ewidencji (w miesiącach)	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik (w%)
ogółem	5 973	100,00%
do 1	541	9,06%
1 - 3	1 220	20,43%
3 - 6	863	14,45%
6 - 12	879	14,72%
12 - 24	1 103	18,47%
pow. 24	1 367	22,89%

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Wykres 14. Bezrobotni wg czasu pozostawania w ewidencji osób bezrobotnych w miesiącach, stan na 31.12.2014r.

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Również nie wiele osób posiada status osoby bezrobotnej od 6 do 12 miesięcy bo 14,72%. Zarejestrowani od 3 do 6 miesięcy 14,45%. Najmniej jest osób zarejestrowanych do 1 miesiąca – 9,06%.

Analizując osoby bezrobotne pod względem posiadanego stażu pracy widać silną korelację pomiędzy bezrobociem a stażem pracy osoby bezrobotnej.

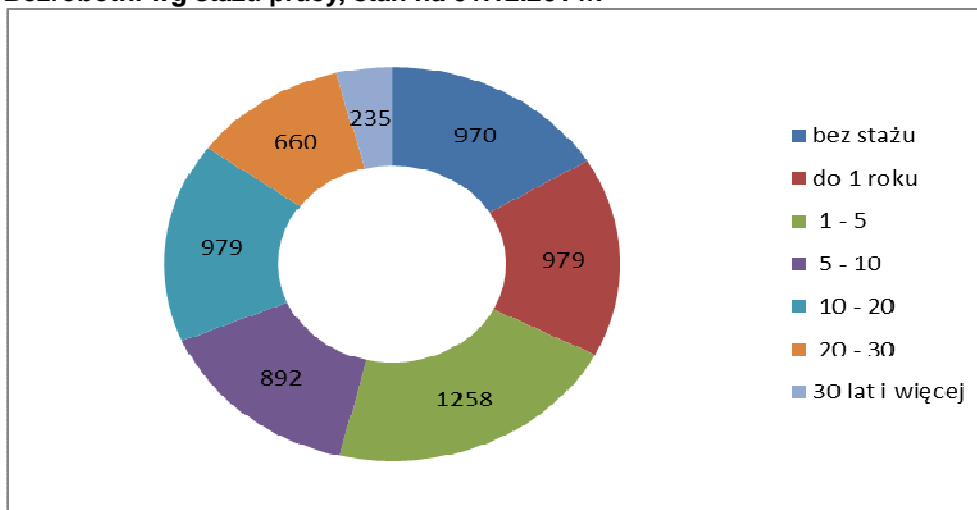
Tabela 20. Bezrobotni wg stażu pracy, stan na 31.12.2014r.

Bezrobotni stażu pracy	Liczba bezrobotnych	Wskaźnik (w %)
ogółem	5 973	100,00%
bez stażu	970	16,24%
do 1 roku	979	16,39%
1 - 5	1 258	21,06%
5 - 10	892	14,93%
10 - 20	979	16,39%
20 - 30	660	11,05%
30 lat i więcej	235	3,93%

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Z powyższych danych zauważyć można, że najwięcej bezrobotnych jest wśród osób z krótkim stażem i bez stażu pracy. Bezrobotni bez stażu pracy i stażem pracy poniżej 5 lat (przedział od 0 do 5 lat) stanowią 53,69%, a bezrobotni ze stażem pracy poniżej 10 lat aż 68,12% ogółu bezrobotnych. Natomiast liczba i odsetek bezrobotnych maleje wraz ze wzrostem stażu pracy.

Wykres 15. Bezrobotni wg stażu pracy, stan na 31.12.2014r.

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Od stycznia 2012 r. do grudnia 2014 r. liczba osób bezrobotnych spadła o 1526 osób. Pomimo okresowych wzrostów liczby osób bezrobotnych od wielu lat utrzymuje się tendencja spadkowa. Jednakże bezrobocie nadal stanowi problem społeczny.

Tabela 21. Liczba osób bezrobotnych w powiecie nowosolskim w latach 2012 - 2014

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2012	7501	7633	7503	7205	6918	6755	6735	6695	6906	6789	6829	7301
2013	7788	7882	7947	7709	7359	7011	6922	6876	6821	6902	7113	7539
2014	7882	7904	7499	7056	6557	6168	6015	6028	5912	5821	5741	5973

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Należy zauważyć, że występują charakterystyczne dla zjawiska bezrobocia wahania liczby osób bezrobotnych w trakcie roku. W okresie jesienno-zimowym występuje wzrost charakterystyczny ze względu na powroty z aktywizacji zawodowej finansowanej z Funduszu Pracy oraz powroty po zatrudnieniu na czas określony, związany między innymi z okresowym zwiększonym zatrudnieniem na produkcji, w rolnictwie i sadownictwie oraz budownictwie. Widoczne również są napływy osób młodych w okresie powakacyjnym, po zakończeniu procesu edukacyjnego.

Tabela 22. Porównanie liczby osób bezrobotnych w powiecie nowosolskim w odniesieniu do poszczególnych miesięcy w latach 2012 – 2014

Rok	I do XII	II do I	III do II	IV do III	V do IV	VI do V	VII do VI	VIII do VII	IX do VIII	X do IX	XI do X	XII do XI
2012	543	132	-130	-298	-287	-163	-20	-40	211	-117	40	472
2013	487	94	65	-238	-350	-348	-89	-46	-55	81	211	426
2014	343	22	-405	-443	-499	-389	-153	13	-116	-91	-80	232

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Spadek liczby osób bezrobotnych należy analizować z uwzględnieniem stopy bezrobocia w powiecie nowosolskim w tym samym okresie. W grudniu 2014 r. stopa bezrobocia wyniosła 21,30 %. W odniesieniu do stycznia 2012 r. obserwujemy spadek tego wskaźnika o 4,2 punkty procentowe.

Tabela 23. Stopa bezrobocia w powiecie nowosolskim w latach 2012 - 2014 (w %)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2012	25,50	25,80	25,50	24,70	24,00	23,60	23,50	23,40	23,80	23,50	23,60	24,90
2013	26,60	26,80	27,00	26,40	25,50	24,60	24,40	24,20	24,10	24,30	24,80	26,00
2014	26,80	26,80	25,80	24,60	23,30	22,20	21,80	21,50	21,10	20,80	20,60	21,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Do spadku liczby osób bezrobotnych oraz stopy bezrobocia na lokalnym rynku pracy przyczyniły się przede wszystkim:

- poprawa sytuacji gospodarczej, która przyczyniła się z kolei do rozwoju istniejących przedsiębiorstw oraz do powstawania nowych firm,
- uruchomienie specjalnej strefy ekonomicznej,
- współdziałanie samorządów powiatowego oraz gminnych w zakresie rozwoju lokalnego rynku pracy,
- szybka i profesjonalna obsługa inwestorów przez wszystkie służby powiatowe i gminne,
- uruchomienie znaczącej pomocy publicznej na różnych szczeblach i o różnym charakterze,
- zwiększenie środków krajowych na aktywizację osób bezrobotnych,
- wprowadzenie nowych środków w postaci środków z Europejskiego Funduszu Społecznego na aktywizację osób bezrobotnych.

Niestety spadek liczby osób bezrobotnych oraz stopy bezrobocia nie rozwiązuje problemu bezrobocia jako problemu społecznego. Pomimo spadku liczby osób bezrobotnych należy zwrócić uwagę na jego strukturę. W roku 2004 określone zostały grupy osób znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy i tak należały do niej osoby bezrobotne:

- do 25 roku życia,
- długotrwale bezrobotne,
- powyżej 50 roku życia,
- samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do lat 7,

- bez kwalifikacji zawodowych,
- niepełnosprawne.

Systematyczna analiza sytuacji na rynku pracy spowodowała, że w roku 2007 rozszerzono grupy osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy o kolejne grupy bezrobotnych, tj.:

- kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego,
- bezrobotnych bez wykształcenia średniego,
- bezrobotnych, którzy nie podjęli zatrudnienia po odbyciu kary pozbawienia wolności,
- oraz rozszerzono grupę osób wychowujących samotnie co najmniej jedno dziecko – zmiana dotyczyła wieku dziecka pozostającego pod opieką z 7 na 18 lat.

Nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w 2014 r. wprowadziła nowy zakres osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Należą do niego osoby bezrobotne z nw. grup:

- osoby poniżej 30 roku życia;
- osoby długotrwale bezrobotne;
- osoby powyżej 50 roku życia;
- osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej;
- osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia;
- osoby niepełnosprawne.

Na koniec grudnia 2014 r. liczba osób bezrobotnych w poszczególnych grupach wynosiła:

- osoby poniżej 30 roku życia – 1655 osób (27,71%);
- osoby długotrwale bezrobotne – 3618 osób (60,57%);
- osoby powyżej 50 roku życia – 1652 osoby (27,71%);
- osoby korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej – brak danych;
- osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia – 1121 osób (18,77%);
- osoby posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia – 1 osoba (0,02%);
- osoby niepełnosprawne – 462 osoby (7,73%).

Wprowadzone przez ustawodawcę zmiany wskazują, że pomimo pozytywnych zmian na rynku pracy osoby bezrobotne wymagają ciągłego wsparcia ze strony wszystkich służb.

Wychodząc naprzeciw potrzebom lokalnego rynku pracy urząd rokrocznie aktywizuje osoby bezrobotne w ramach różnych form wsparcia. Na aktywizację osób bezrobotnych wykorzystywane są środki krajowe w ramach Funduszu Pracy oraz środki pozyskane ze środków Unii Europejskiej, tj. Europejskiego Funduszu Społecznego. W latach 2004 – 2014 Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli zaktywizował blisko 20 tysięcy osób bezrobotnych, a na aktywizację osób bezrobotnych w tych latach wydatkowana została kwota ok. 106,6 mln zł. Poniżej przedstawiono liczbę osób bezrobotnych skierowanych do aktywizacji w latach 2012-2014 na określone formy wsparcia finansowane z ww. źródeł.

Tabela 24. Liczba osób bezrobotnych skierowanych do aktywizacji zawodowej w latach 2012 – 2014 w powiecie nowosolskim w ramach FP

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	Razem
rozpoczęły szkolenie	224	277	225	726
rozpoczęły staż	469	510	553	1 532
rozpoczęły przygotowanie zawodowe dorosłych	0	0	0	0
rozpoczęły prace interwencyjne	67	73	81	221
rozpoczęły roboty publiczne	201	200	111	512
rozpoczęły prace społecznie użyteczne	215	235	268	718
refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	63	61	90	214
jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	107	133	153	393
Razem	1 346	1 489	1 481	4 316

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

W latach 2008-2014 realizowane były przez urząd zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W ww. latach urząd zaangażował na ich aktywizację ok. 3,1 mln zł.

Ponadto w latach 2012-2014 udzielano wsparcia z zakresu poradnictwa zawodowego w różnych formach, osoby mogły korzystać wielokrotnie z różnych form poradnictwa zawodowego, zgodnie z ich indywidualną potrzebą. W okresie tym udzielono 12752 usługi poradnictwa zawodowego.

Tabela 25. Poradnictwo zawodowe

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	Razem
Osoby, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego	3 043	5 379	4 330	12 752

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Urzędu Pracy w Nowej Soli

Należy zwrócić uwagę, że osoby bezrobotne nadal potrzebują wsparcia. Proces wprowadzania i przywracania na rynek pracy jest skomplikowany i wymaga

wielomiesięcznej pracy różnych partnerów współdziałających z osobami bezrobotnymi, tylko kompleksowe działania oraz indywidualny dobór rodzajów wsparcia umożliwi osiągnięcie większych efektów. Brak wsparcia spowodowałby wykluczenie społeczne osób bezrobotnych.

3.4. Problemy społeczne osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność jest kolejnym zjawiskiem, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi ogromne wyzwanie dla lokalnych samorządów. Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać w aspekcie zawodowym, społecznym i zdrowotnym.

Ostatnie szczegółowe dane dotyczące wskaźników niepełnosprawności, których źródłem był Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku wskazują, że liczba osób z prawnie orzeczoną niepełnosprawnością w powiecie nowosolskim wynosiła 12 454, co stanowiło 14,14% ogólnej liczby mieszkańców powiatu.

Według metodologii przyjętej przez Główny Urząd Statystyczny na potrzeby przeprowadzenia Narodowego Spisu Powszechnego dokonano podziału osób niepełnosprawnych na dwie grupy, tj.: osoby niepełnosprawne prawnie, czyli te, które posiadają potwierdzoną orzeczeniem niepełnosprawność, wydane przez odpowiedni organ do tego uprawniony i osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, które subiektywnie odczuwają ograniczoną zdolność do wykonywania czynności właściwie do swego wieku.

Sumując liczbę osób niepełnosprawnych prawnie z osobami niepełnosprawnymi tylko biologicznie liczba osób niepełnosprawnych, wg Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, wzrasta do 17164 osób, czyli 19,49% ogółu mieszkańców powiatu.

Tabela 26. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności w powiecie nowosolskim dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Wyszczególnienie	Liczba osób
Osoby niepełnosprawne razem	17 164
Osoby niepełnosprawne prawnie razem	12 454
Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności znacznym	3 193
Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym	5 801
Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności lekkim	2 494
Osoby niepełnosprawne prawnie o stopniu niepełnosprawności nieustalonym	194
Osoby niepełnosprawne prawnie w wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności	774
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie razem	4 710

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Tabela 27. Cele składania wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności osób po 16 roku życia w latach 2012 - 2014

Cel złożenia wniosku	2012		2013		2014	
	Cel podstawowy	Cel inny niż podstawowy	Cel podstawowy	Cel inny niż podstawowy	Cel podstawowy	Cel inny niż podstawowy
Odpowiednie zatrudnienie	886	24	896	33	962	5
Szkolenia	1	59	1	58	0	15
Uczestnictwo w terapii zajęciowej	8	63	10	63	3	23
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	183	370	159	300	171	72
Korzystanie ze środowiskowego wsparcia	316	800	410	614	220	121
Korzystanie z karty parkingowej	89	627	91	458	239	137
Korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej	324	83	320	91	182	48
Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	1 129	315	949	237	1 058	43
Uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	82	79	36	73	44	18
Inne	23	174	24	169	17	32
Razem (ilość wniosków)	3 041	x	2896	x	2 896	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN)

Badając przyczyny, dla których osoby niepełnosprawne decydowały się złożyć wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności można stwierdzić, że najczęściej zamierzały one ubiegać się o uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego. Częstymi przyczynami były także: znalezienie odpowiedniego zatrudnienia, korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji oraz zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Najistotniejszymi celami składania wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dla osób do 16 roku życia było uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego. Inne cele stanowiły znikomy odsetek wniosków o wydanie orzeczenia.

Tabela 28. Cele składania wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności osób do 16 roku życia w latach 2012 - 2014

Cel złożenia wniosku	2012		2013		2014	
	Cel podstawowy	Cel inny niż podstawowy	Cel podstawowy	Cel inny niż podstawowy	Cel podstawowy	Cel inny niż podstawowy
Uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego	496	3	415	8	451	0
Uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego	28	116	36	95	30	13
Inny	2	18	4	31	2	1
Razem (ilość wniosków)	526	x	455	x	483	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu EKSMOoN

W świetle statystyki prowadzonej przez Powiatowy Zespół do Orzekania o Niepełnosprawności ocenia się, że w latach 2012-2014 r. liczba wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności na terenie powiatu nowosolskiego utrzymywała się na zbliżonym poziomie. W roku 2012 dla mieszkańców powiatu nowosolskiego wydano 3.368 orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. W roku 2013 wydano analogicznie 3.001 orzeczeń, a w roku 2014 dokument potwierdzający status niepełnosprawności uzyskało 3.007 osób. Zaznaczyć należy, że gdyby nie ograniczone możliwości finansowe Zespołu ilość wydanych orzeczeń w ostatnich dwóch latach byłaby wyższa.

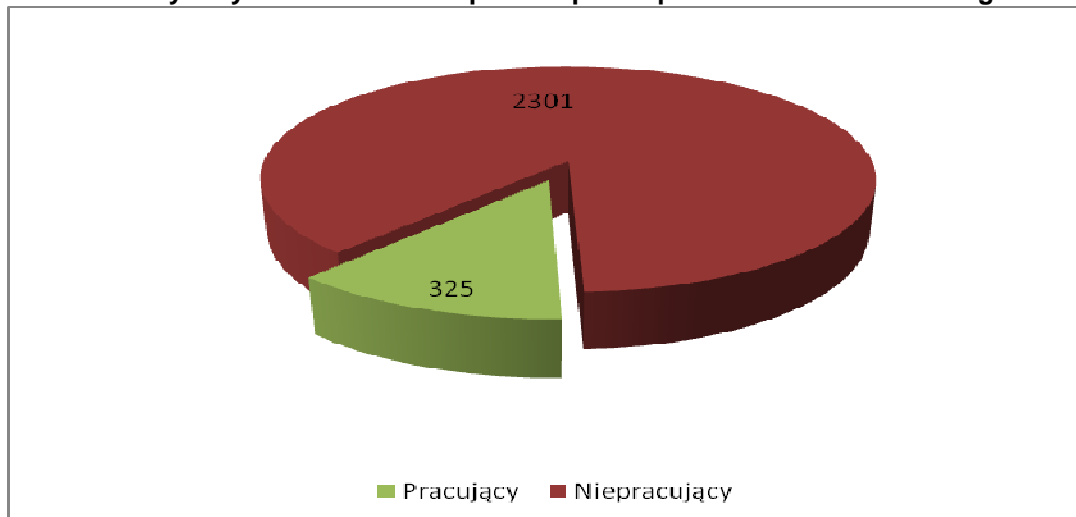
Tabela 29. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności oraz niepełnosprawności w latach 2012 - 2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, w tym:	2 881	2 565	2 626
- kobiety	1 476	796	1 359
- mężczyźni	1 400	1 288	1 267
- ze znacznym stopniem niepełnosprawności	933	478	732
- z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności	1 443	1 311	1 396
- z lekkim stopniem niepełnosprawności	500	1251	498
Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności (dzieci do 16 r. ż.)	487	436	379

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu EKSMOoN

Wyraźnie zmniejszyła się ilość orzeczeń wydawanych dla dzieci do 16-go roku życia. W roku 2012 wydano 487 orzeczeń o niepełnosprawności, a dwa lata później, w roku 2014 wydano 379 tego typu decyzji – to jest spadek o 22 %.

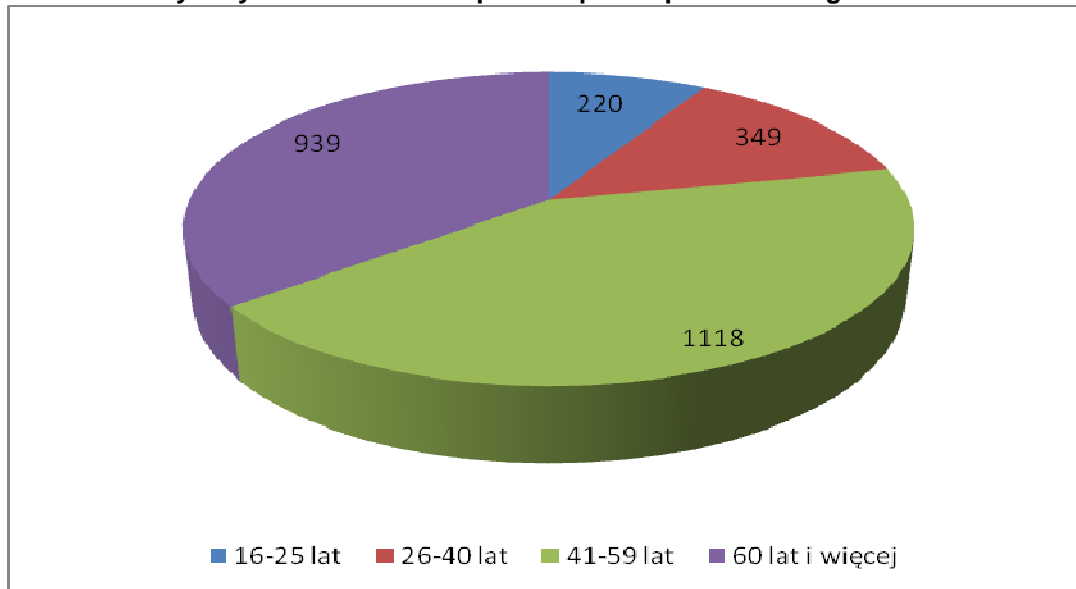
Wykres 16. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w 2014 roku wg zatrudnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu EKSMOoN

Na terenie powiatu nowosolskiego wyraźnie widać związek pomiędzy bezrobociem, a niepełnosprawnością. Największą ilość orzeczeń dla grupy osób powyżej 16-go roku życia wydaje się dla osób w przedziale wiekowym 41-59 lat. Ponadto zdecydowana większość, ok. 87% osób z grupy osób orzekanych powyżej 16-go roku życia, deklaruwała się jako osoby bezrobotne. Istnieje silna relacja pomiędzy faktem ubiegania się o status niepełnosprawności, a koniecznością znalezienia zatrudnienia, zwłaszcza w odniesieniu do osób w przedziale wiekowym 41-59 lat.

Wykres 17. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wg wieku w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu EKSMOoN

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie wynikają z art. 35a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz

zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Realizowana jest przede wszystkim przez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,
- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Na realizację zadań ustawowych Powiat otrzymuje środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Podkreślić należy, iż otrzymywane środki z PFRON od wielu lat są niewystarczające i tym samym nie zabezpieczają w pełni potrzeb osób niepełnosprawnych ubiegających się o dofinansowanie.

Tabela 30. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych

Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	Rok		
	2012	2013	2014
Liczba złożonych wniosków	623	694	785
Liczba zrealizowanych wniosków	450	110	81
Środki finansowe PFRON	380 000,00 zł	94 604,00 zł	69 752,00 zł

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Z danych zawartych w tabeli wynika, iż liczba osób ubiegających się o dofinansowanie w ramach ww. zadania utrzymuje się na podobnym poziomie, a ograniczone środki z PFRON nie pozwalają zabezpieczyć wszystkich potrzeb osób niepełnosprawnych wynikających ze złożonych wniosków. W latach 2013 i 2014 środki finansowe PFRON zostały przeznaczone wyłącznie na dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym dzieci i młodzieży uczącej się do 18 roku życia.

Ponadto należy dodać, iż zawarte w definicji cele turnusu rehabilitacyjnego osoby niepełnosprawne mogą osiągnąć nie tylko poprzez bezpośredni udział w turnusie, ale również w innej formie np.:

- 1) udział w spotkaniach i imprezach organizowanych przez stowarzyszenia oraz organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu nowosolskiego np.: wycieczki, pikniki, festyny, andrzejki, olimpiady specjalne,
- 2) możliwość skorzystania z zabiegów rehabilitacyjnych w publicznych zakładach opieki zdrowotnej na terenie powiatu,
- 3) możliwość skorzystania (co 2 lata) z wyjazdu do Sanatorium Uzdrowiskowego.

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych dotyczy imprez o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym organizowanych dla osób niepełnosprawnych. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych ma na celu:

- 1) pobudzenie i rozwinięcie aktywności osób niepełnosprawnych,
- 2) integrację społeczną,
- 3) realizację potrzeb wyższego rzędu, np. potrzeby samorealizacji, potrzeby estetycznej, potrzeby poznawania świata itp.

Tabela 31. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	Rok		
	2012	2013	2014
Liczba złożonych wniosków	3	3	1
Liczba zrealizowanych wniosków	3	0	0
Środki finansowe PFRON	47 994,00 zł	0,00 zł	0,00 zł

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli można zaobserwować, iż zainteresowanie organizacji oraz stowarzyszeń tą formą pomocy na przestrzeni lat nie ulega znaczącym wahaniom. Biorąc pod uwagę fakt, iż środki finansowe PFRON otrzymane przez Powiat w latach 2013 i 2014 nie pozwoliły na realizację wszystkich zadań ustawowych, Rada Powiatu Nowosolskiego dokonała podziału ww. środków w sposób umożliwiający realizację zadań priorytetowych, tj. dofinansowanie likwidacji barier oraz zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Ponadto warto zaznaczyć, iż Stowarzyszenia działające na rzecz osób niepełnosprawnych mają możliwość pozyskania środków finansowych z innych źródeł, np.: z budżetu miasta i powiatu, z funduszy unijnych.

Tabela 32. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	Rok		
	2012	2013	2014
Liczba złożonych wniosków	997	913	994
Liczba zrealizowanych wniosków	970	503	765
Środki finansowe PFRON	661 452,00 zł	446 518,00 zł	790 774,00 zł

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Z analizy powyższej tabeli wynika, iż liczba osób ubiegających się o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze utrzymuje się na wysokim poziomie. Świadczyć to może o postępującym procesie zachorowalności społeczeństwa i tym samym wzrastającej liczbie osób niepełnosprawnych wymagających zaopatrzenia ortopedycznego.

Tabela 33. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	Rok		
	2012	2013	2014
Liczba złożonych wniosków	137	94	88
Liczba zrealizowanych wniosków	65	19	34
Środki finansowe PFRON	399 467,00 zł	211 129,00 zł	199 742,00 zł

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Analizując dane zawarte w tabeli można stwierdzić, iż liczba osób ubiegających się o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych utrzymuje się na podobnym poziomie. Mała liczba zrealizowanych wniosków wynika z faktu, iż zakres prac objętych likwidacją barier jest bardzo kosztowny, a wysokość środków PFRON nie zabezpiecza potrzeb wynikających ze złożonych wniosków

W 2013 roku Powiat Nowosolski przystąpił do realizacji pilotażowego programu „Aktywny samorząd”, finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Realizatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli.

Program skierowany jest do osób niepełnosprawnych z terenu powiatu i zastąpił dotychczasowe programy PFRON, tj. komputer dla Homera, Pegaz oraz Student II.

Głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Tabela 34. Wysokość środków przeznaczonych na realizację pilotażowego programu „Aktywny samorząd”

Moduł Obszar Zadanie	Rok realizacji programu					
	2013			2014		
	liczba złożonych wniosków	liczba zrealizowanych wniosków	Wysokość wydatkowanych środków finansowych PFRON w zł	liczba złożonych wniosków	liczba zrealizowanych wniosków	Wysokość wydatkowanych środków finansowych PFRON w zł
Moduł I Obszar A Zadanie 1: pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	3	1	5 000	5	3	131 57,10
Moduł I Obszar A Zadanie 2: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B	3	3	3 971	5	5	6 171
Moduł I Obszar B Zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	37	17	104 834,40	29	14	91 581,63
Moduł I Obszar B Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	0	0	0	0	0	0
Moduł I Obszar C Zadanie 1: pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	11	3	50 668	13	7	130 550
Moduł I Obszar C Zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	5	0	0	5	2	3 400
Moduł I Obszar C Zadanie 3: pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne	7	0	0	4	3	49 660
Moduł I Obszar C Zadanie 4: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny	0	0	0	0	0	0
Moduł I Obszar D: pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej	6	6	7 384	4	4	6 420
Moduł II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	154	147	288 995	157	150	485 613,99
Razem	226	177	460 852,40	222	188	786 553,72

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych realizowana jest także w warsztatach terapii zajęciowej poprzez terapię zajęciową mającą na celu zwiększenie ogólnej sprawności uczestników, przygotowanie ich do życia oraz rozwój ich zdolności i umiejętności.

Na terenie powiatu nowosolskiego funkcjonuje jeden warsztat terapii zajęciowej. Został on utworzony w 2006 r. w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami”. Jednostką prowadzącą warsztat jest Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Pomóż nie będę sam” w Nowej Soli.

Uczestnicy WTZ w Nowej Soli mieszczącego się przy ul. Wróblewskiego 9, to 50 dorosłych osób niepełnosprawnych z orzeczoną znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, posiadających w orzeczeniach wskazanie do terapii zajęciowej.

Liczba uczestników warsztatu nie ulega zmianie, ponieważ w miejsce osoby opuszczającej WTZ przyjmowany jest kolejny uczestnik. W 2014 roku na przyjęcie do WTZ oczekiwało 8 osób niepełnosprawnych. Natomiast na dzień 31.12.2015 r. na przyjęcie do WTZ oczekiwało 10 osób.

Warsztat realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędne do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia.

Celem działalności Warsztatu jest:

- 1) aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- 2) stwarzanie osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Warsztat Terapii Zajęciowej finansowany jest w 90 % ze środków PFRON i w 10 % ze środków Powiatu Nowosolskiego.

Roczny koszt pobytu jednego uczestnika w WTZ wynosi 16.440,00 zł, w tym:

- 1) 14.796,00 zł – środki PFRON,
- 2) 1.644,00 zł – środki Powiatu.

Tabela 35. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie działalności WTZ

Rok	Środki PFRON	Środki Powiatu	Razem
2012	739 787,00 zł	82 200,00 zł	821 987,00 zł
2013	739 653,00 zł	82 200,00 zł	821 853,00 zł
2014	739 088,00 zł	82 200,00 zł	821 288,00 zł

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, iż koszty działalności WTZ w Nowej Soli utrzymują się na podobnym poziomie. Ponadto warto zaznaczyć, iż funkcjonowanie WTZ na terenie powiatu nowosolskiego ma znaczący wpływ na rehabilitację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych.

Kolejnym rozwiązaniem prawnym, wprowadzonym ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, mającym na celu wprowadzenie osób niepełnosprawnych na rynek pracy są zakłady aktywności zawodowej (zwane dalej ZAZ).

Zakład aktywności zawodowej (podmiot ekonomii społecznej) jest to wyodrębniona finansowo i organizacyjnie jednostka, która może być tworzona przez gminę, powiat, stowarzyszenie lub inną organizację społeczną, która uzyskuje status zakładu aktywności zawodowej.

Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej należy do zadań samorządu województwa.

Zakład aktywności zawodowej zaprojektowany został jako element trzystopniowego systemu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w którym osoby niepełnosprawne, po przejściu przez warsztaty terapii zajęciowej, są w stanie pracować, mogą podjąć zatrudnienie w ZAZ i tym samym uzyskać niezbędne umiejętności i doświadczenie przed wejściem na otwarty rynek pracy. W ZAZ mogą znaleźć zatrudnienie również osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, które nie uczestniczyły w zajęciach WTZ, w szczególności te, które zostały skierowane do pracy przez powiatowe urzędy pracy. Prowadzenie zarówno ZAZ, jak i WTZ umożliwia instytucji lub organizacji zajmującej się osobami niepełnosprawnymi stworzenie dla swoich podopiecznych pełnego systemu opieki i rehabilitacji, w którym, w zależności od stanu zdrowia, mogą oni przechodzić z WTZ do ZAZ i stopniowo się usamodzielniać, a w sytuacji nawrotu choroby czy pogorszenia stanu zdrowia – wrócić do WTZ.

Statutowym zadaniem zakładu aktywności zawodowej jest rehabilitacja zawodowa

i społeczna osób niepełnosprawnych.

Cele te realizowane są przez:

- zatrudnienie osób niepełnosprawnych o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w systemie pracy chronionej i ich przygotowanie do pracy na otwartym rynku pracy,
- rehabilitację zawodową i społeczną,
- przygotowanie do życia w otwartym środowisku,
- pomoc w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę indywidualnych możliwości,
- dostosowanie stanowisk pracy do indywidualnych potrzeb pracowników niepełnosprawnych,
- mentoring instruktorów zawodu (mentoring polega na opiece podczas rozwijania kompetencji, realizacji ścieżki zawodowej nad osobą szkoloną. W odróżnieniu od coachingu jest prowadzony w dłuższym horyzoncie czasowym - 1-3 lat),
- szkolenia w zakresie doradztwa zawodowego i orientacji zawodowej, poszukiwania pracy na otwartym rynku, autoprezentacji i radzenia sobie ze stresem,
- uczestnictwo w imprezach, festynach, wystawach i targach,
- promowanie wizerunku osoby niepełnosprawnej jako pełnosprawnego pracownika w środowisku lokalnym, a w rezultacie pełną integrację środowiskową i zawodową.

Według stanu na dzień 31.12.2015 r. w województwie lubuskim nie funkcjonował żaden zakład aktywności zawodowej. 31 sierpnia 2015 roku została podpisana umowa o dofinansowanie ze środków PFRON kosztów utworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej w Szprotawie. Organizatorem pierwszego w naszym województwie zakładu aktywności zawodowej jest Gmina Szprotawa. Proces tworzenia jednostki jest rozłożony na etapy (proces 2 letni), a jego zakończenie nastąpić ma w grudniu 2016 roku.

Biorąc pod uwagę niską płynność zwalniania się miejsc w warsztacie terapii zajęciowej, wskazane byłoby utworzenie na terenie powiatu zakładu aktywności zawodowej, który byłby pośrednią formą zatrudnienia osób opuszczających warsztaty terapii zajęciowej przed zatrudnieniem na otwartym rynku pracy. Umożliwiłoby to przejście części obecnych uczestników warsztatów terapii zajęciowej, nieprzygotowanych jeszcze do zatrudnienia na otwartym rynku pracy, do ZAZ-u w celu ich dalszego przygotowania zawodowego oraz zwolnienie miejsc w warsztatach terapii zajęciowej dla nowych uczestników.

Na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego w III kwartale 2015 r. wśród

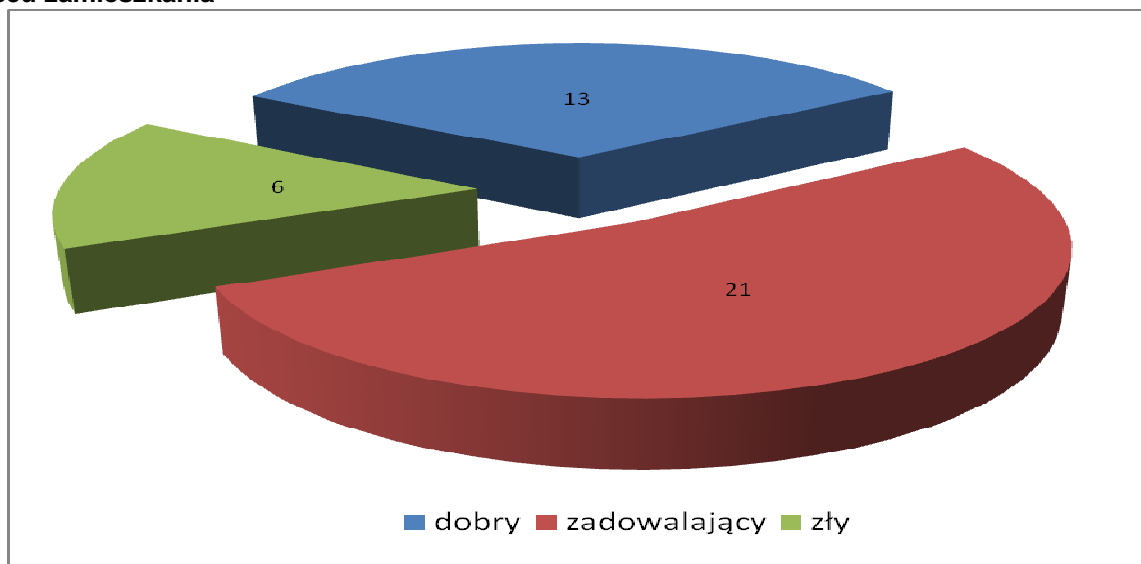
klientów Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli ustalono, że spośród 120 osób, które wzięły udział w badaniu ankietowym 40 osób zadeklarowało, że są osobami niepełnosprawnymi. Spośród ankietowanych osób niepełnosprawnych 26 osób stanowiły kobiety (65%) a 14 mężczyźni (35%).

31 niepełnosprawnych respondentów (77,5%) zadeklarowało, że jest mieszkańcem miasta a 9 (22,5%), że są mieszkańcami wsi. Najliczniejszą grupą wśród ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 20 do 30 lat: 19 osób, co stanowi 47,5% wszystkich badanych. Kolejnymi z najliczniejszych grup wśród ankietowanych stanowiły osoby w przedziałach wiekowych: od 30 do 40 lat: 10 osób (25%) oraz od 40 do 50 lat: 8 osób (20%).

34 badanych posiadało orzeczoną umiarkowaną stopień niepełnosprawności, natomiast po 3 osoby legitymowały się orzeczeniami o znacznym i lekkim stopniu niepełnosprawności.

Ponad połowa ankietowanych osób niepełnosprawnych (21 osób) oceniła poziom życia w swoim miejscu zamieszkania jako zadowalający. Jako dobry oceniło 13 osób (32,5%), natomiast 6 osób (15%) uznało, że jest zły.

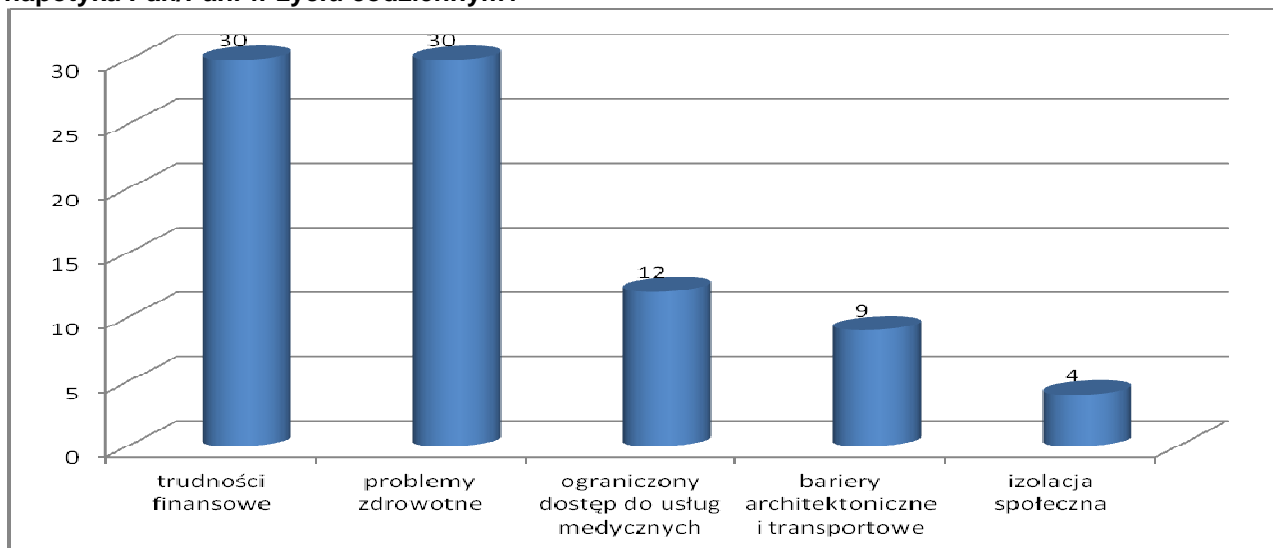
Wykres 18. Odpowiedzi ankietowanych osób niepełnosprawnych na pytanie o poziom życia w swoim miejscu zamieszkania

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli na podstawie ankiet.

Zdaniem badanych osób niepełnosprawnych głównymi problemami w ich życiu codziennym są trudności finansowe oraz problemy zdrowotne. Takich odpowiedzi udzieliło po 30 ankietowanych osób. Na dalszych miejscach znalazły się problemy związane z ograniczonym dostępem do usług medycznych, bariery architektoniczne i transportowe oraz izolacja społeczna.

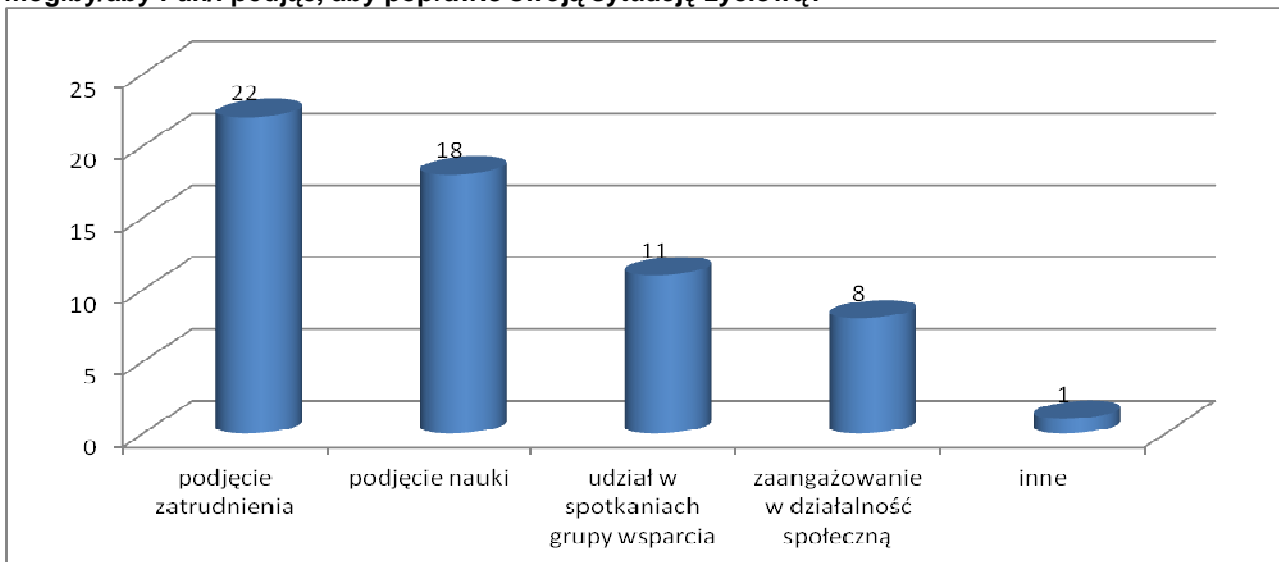
Wykres 19. Odpowiedzi ankietowanych osób niepełnosprawnych na pytanie: „Jakie trudności napotyka Pan/Pani w życiu codziennym?”

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli na podstawie ankiet.

W zakresie działań, jakie same osoby niepełnosprawne mogłyby podjąć w celu poprawy swojej sytuacji życiowej ankietowani wymienili w kolejności: podjęcie zatrudnienia, podjęcie nauki, udział w spotkaniach grupy wsparcia oraz zaangażowanie w działalność społeczną.

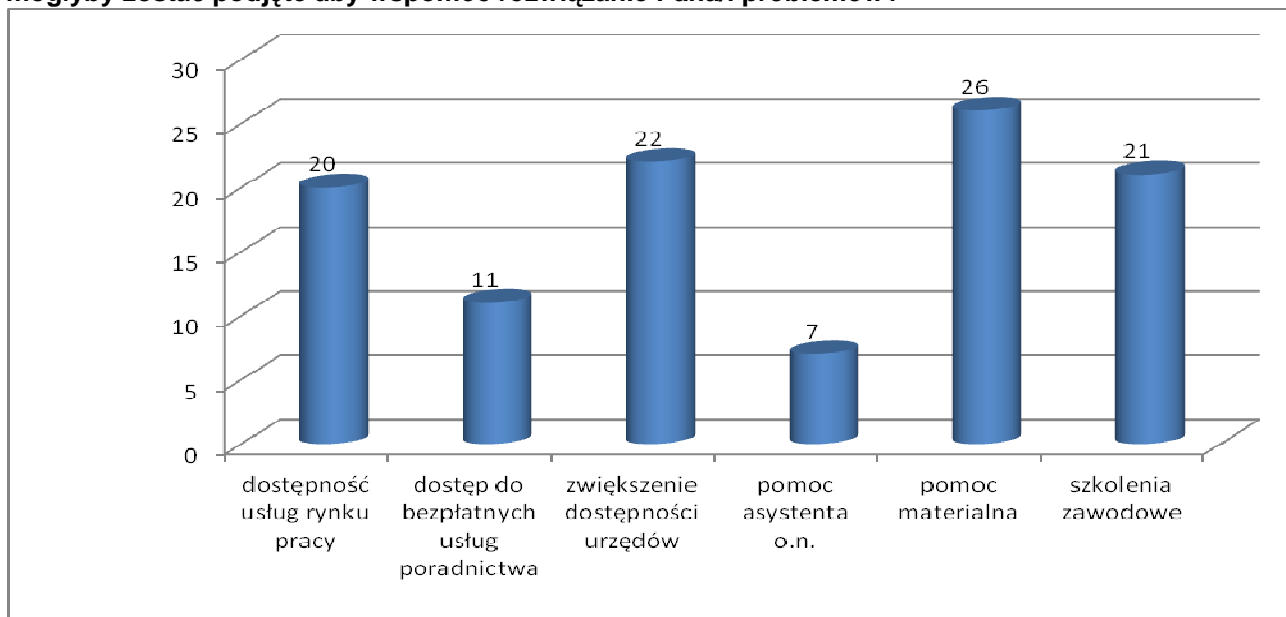
Wykres 20. Odpowiedzi ankietowanych osób niepełnosprawnych na pytanie: „Jakie działania mógłby/aby Pan/i podjąć, aby poprawić swoją sytuację życiową?”

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli na podstawie ankiet.

W zakresie działań, jakie mogłyby zostać podjęte w celu rozwiązania problemów osób niepełnosprawnych, ankietowani wymienili w kolejności: pomoc materialną, zwiększenie dostępności urzędów (np. możliwość załatwiania spraw przez internet, zmniejszenie biurokracji), szkolenia zawodowe oraz zwiększenie dostępności do usług rynku pracy.

Wykres 21. Odpowiedzi ankietowanych osób niepełnosprawnych na pytanie: „Jakie działania mogłyby zostać podjęte aby wspomóc rozwiązanie Pana/i problemów?”

Źródło: opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli na podstawie ankiet.

3.5. Starzenie się społeczeństwa, długotrwała i ciężka choroba

Innym czynnikiem, który może prowadzić do wykluczenia społecznego jest długotrwała choroba, która utrudnia, a czasem wręcz uniemożliwia sprawne funkcjonowanie osoby w środowisku. Problem ten może dotyczyć zarówno osób samotnych, jak i jednego z członków rodziny. Długotrwała choroba jednego członka rodziny może spowodować, w krótkim czasie, że cała rodzina stanie na skraju ubóstwa.

Długotrwała choroba, czyli choroba przewlekła, jak nazwa wskazuje nie jest stanem przejściowym, lecz wiąże się z dolegliwościami, które nie mijają, ale utrzymują się przez lata, a często w miarę upływu czasu także nasilają się. Wpływa to na funkcjonowanie człowieka niemal w każdej sferze życia, ponieważ dotychczasowe życie staje się podporządkowane chorobie. Negatywne skutki długotrwałej choroby powodują obniżenie sprawności fizycznej, pogorszenie samopoczucia, ograniczenia w podejmowaniu pracy, a także w kontaktach społecznych. Towarzyszące długotrwałej chorobie dolegliwości zdrowotne wymagają zwykle dużych nakładów finansowych, potrzebę długoterminowej opieki lekarskiej, co wiąże się z pogorszeniem kondycji finansowej, w związku ze zwiększeniem wydatków na leczenie czy rehabilitację. Konsekwencją długotrwałej choroby bywa często niepełnosprawność.

Dodatkowym problemem, który należy podkreślić w przypadku tego czynnika jest fakt, iż rodziny, w których dochodzi do długotrwałej choroby często nie kwalifikują się do wsparcia z pomocy społecznej, ze względu na niespełnianie kryterium dochodowego. Jednakże ich faktyczna sytuacja finansowa może być o wiele gorsza niż rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Częstotliwość występowania problemu długotrwałej choroby nasila się wraz ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, gdyż problem ten dotyka statystycznie najczęściej osoby starsze, w podeszłym wieku.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Powyższe zadanie w powiecie jest realizowane przez ośrodki pomocy społecznej.

Tabela 36. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nowosolskiego w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	Liczba osób		
	2012	2013	2014
Usługi opiekuńcze:	180	190	192
w tym specjalistyczne	0	4	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z OPS funkcjonujących na terenie powiatu nowosolskiego

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Na terenie powiatu nowosolskiego funkcjonuje 1 dom pomocy społecznej, tj. Dom Pomocy Społecznej w Kożuchowie, dysponujący 109 miejscami z przeznaczeniem dla:

- 1) osób przewlekle somatycznie chorych – 89 miejsc,
- 2) osób niepełnosprawnych fizycznie – 20 miejsc.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób przyjętych, na podstawie decyzji administracyjnych, do Domu Pomocy Społecznej w Kożuchowie w latach 2012 – 2014.

Tabela 37. Liczba osób przyjętych do Domu Pomocy Społecznej w Kożuchowie w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Liczba osób przyjętych do DPS	19	16	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Ponadto, na terenie miasta Nowa Sól funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, który jest ośrodkiem wsparcia dziennego pobytu. Dom przeznaczony jest dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi.

Pobyt osoby w Środowiskowym Domu Samopomocy jest określany na podstawie indywidualnego planu aktywizująco-wspierającego i powinien być ograniczony w czasie. Uzyskane wsparcie uważa się za sukces, jeżeli spowoduje w miarę możliwości uczestnika, samodzielne jego funkcjonowanie w środowisku naturalnym.

Dla osób starszych, które odczuwają potrzebę kultywowania wysiłków poznawczych, rozwoju intelektualnego oraz aktywności społecznej powołany został Nowosolski Uniwersytet Trzeciego Wieku. Ww. stowarzyszenie prowadzi działalność edukacyjną w ramach systemu kształcenia ustawicznego. Program i metody pracy NUTW nastawione są na aktywną samodzielność słuchaczy dostosowane do ich potrzeb i zainteresowań.

Biorąc pod uwagę ogólnopolskie tendencje braku zastępowalności pokoleń,

konieczne będzie podejmowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej i przedłużania aktywności psychofizycznej osób starszych, gdyż zaniechania w tym zakresie spowodują konieczność ponoszenia coraz większych nakładów na opiekę nad niesamodzielnymi seniorami.

3.6. Piecza zastępcza

Jan Szczepański o rodzinie pisze, że „jest ona grupą, złożoną z osób połączonych stosunkiem małżeństwa i stosunkiem rodzice – dzieci”.¹⁶

Z kolei Barbara Szacka zauważa, że „pojęcie rodziny zawiera w sobie dwa powiązane, ale nie tożsame elementy. Jednym jest pokrewieństwo o podłożu biologicznym, drugim – zamieszkiwanie we wspólnym gospodarstwie domowym”.¹⁷

Według Zbigniewa Tyszki rodzina to „dwie lub więcej osób razem żyjących, powiązanych więzią krwi, małżeństwa lub adopcją”.¹⁸

Natomiast Wincenty Okoń określa rodzinę jako „(...) małą grupę społeczną, składającą się z rodziców, ich dzieci, krewnych, rodziców łączy więź małżeńska, rodziców z dziećmi – więź rodzicielska, stanowiąca podstawę wychowania rodzinnego, jak również więź formalna określająca obowiązki rodziców i dzieci względem siebie”.¹⁹

Ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zakłada, że rodzina jest podstawową komórką społeczną, naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra jej członków a zwłaszcza dzieci.

Coraz częściej rodziny napotykać na trudności, których nie są w stanie pokonać samodzielnie, dlatego konieczne jest wsparcie osób i instytucji działających w obszarze pomocy społecznej.

Dzieci dla prawidłowego rozwoju i wychowania potrzebują zapewnienia odpowiednich warunków socjalno – bytowych, ale przede wszystkim opieki i wychowania w atmosferze miłości i spokoju, zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa, stabilizacji i harmonii. Rodzinom, które w pokonywaniu problemów i trudności nie są w stanie zapewnić dzieciom właściwej opieki i wychowania udziela się wsparcia poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

W 2012 roku ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła znaczące zmiany dotyczące rodzicielstwa zastępczego oraz podniesienia standardów w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z ww. ustawą – piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców.

Pieczka zastępcza zapewnia pracę z rodziną mającą na celu powrót dziecka do rodziny lub gdy jest nie możliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku

¹⁶ J. Szczepański, Elementarne pojęcia socjologii, Warszawa 1971

¹⁷ B. Szacka, Wprowadzenie do socjologii, Warszawa 2003

¹⁸ Z. Tyszka, Socjologia rodziny, Warszawa 1979

¹⁹ W. Okoń., Nowy słownik pedagogiczny, Warszawa 1996

braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Ponadto, zapewnia dziecku przygotowanie do wejścia w samodzielne życie i zaspokojenie jego potrzeb. O umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej decyduje sąd.

Pieczka zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Organizatorem pieczy zastępczej w Powiecie Nowosolskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli.

Rodzinna piecza zastępcza

Pojęcie rodziny zastępczej zostało zdefiniowane m.in. przez Mirosława Jamrożka, który twierdzi, że jest to „forma całkowitej i okresowej opieki nad dzieckiem osieroconym lub z innych powodów pozbawionym właściwej opieki rodziców generacyjnych. Powstaje wtedy, gdy małżeństwo lub osoba nie pozostająca w związku małżeńskim bierze na wychowanie (opierając się na decyzji władz sądowych lub oświatowych) nie więcej niż troje dzieci (chyba że chodzi o rodzeństwo), przy czym między tymi osobami a dziećmi nie powstają takie same skutki prawne jak przy adopcji”.²⁰

W związku z powyższym, rodzina zastępcza to taka rodzina, która tymczasowo bądź na stałe opiekuje się i wychowuje dzieci osierocone lub którym rodzice nie są w stanie zapewnić opieki i wychowania. Rodzina taka pełni funkcję rodziców zastępczych bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka.

Do rodzinnych form pieczy zastępczej należą:

- 1) rodziny zastępcze spokrewnione (dziadkowie lub rodzeństwo dziecka),
- 2) rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe (w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna),
- 3) rodzinne domy dziecka.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie monitoruje funkcjonowanie wszystkich rodzin zastępczych na terenie powiatu. Obejmuje rodziny zastępcze pomocą finansową, zapewnia wsparcie specjalistów, udziela informacji, prowadzi szkolenia dla rodziców zastępczych, pozyskuje i kwalifikuje kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej i zawodowej rodziny zastępczej.

Pomoc i wsparcie rodzinom zastępczym zapewnia specjalistyczna kadra zatrudniona w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, tj. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, psycholog oraz pracownicy socjalni. Pracownicy rocznie wspierają średnio 140

²⁰ M. Jamrozek za U. Kusio, Rodzina zastępcza jako środowisko wychowawcze: studium socjologiczne na przykładzie Lublina, Lublin 1998

rodzin zastępczych, w których przebywa około 200 dzieci.

Poniższa tabela przedstawia rozmieszczenie rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających w poszczególnych gminach powiatu nowosolskiego w latach 2012 – 2014.

Tabela 38. Liczba rodzin zastępczych i dzieci w poszczególnych gminach w powiecie nowosolskim w latach 2012 – 2014

Gmina Powiatu Nowosolskiego	2012		2013		2014	
	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci
Miasto Nowa Sól	73	123	73	116	73	111
Gmina Nowa Sól	3	4	4	5	5	7
Otyń	9	15	10	11	11	17
Bytom Odrzański	18	18	17	19	13	15
Nowe Miasteczko	11	14	10	13	11	14
Siedlisko	5	9	5	7	4	7
Kolsko	5	5	2	2	2	2
Koźuchów	20	31	22	36	26	44
Razem	144	219	141	209	145	217

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Z powyższej tabeli wynika, że z każdym rokiem liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w Powiecie Nowosolskim i umieszczonych w nich dzieci utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Według stanu na dzień 31.12.2015 r. liczba rodzin zastępczych wynosiła 140, natomiast liczba dzieci w rodzinach wynosiła 199.

W powiecie nowosolskim w latach 2012 – 2014 dominowały spokrewnione rodziny zastępcze. Stanowiły one średnio 60 % ogólnej liczby rodzin. Natomiast najmniejszy procent dzieci w skali powiatu przebywało w zawodowych rodzinach zastępczych. Szczegółowe dane przedstawia tabela nr 39 i tabela nr 40.

Tabela 39. Typy rodzin zastępczych w powiecie nowosolskim w latach 2012 – 2014

Rodziny zastępcze	2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%
Spokrewnione	93	64,58 %	85	60,28 %	86	59,31 %
Niezawodowe	44	30,56 %	48	34,05 %	49	33,79 %
Zawodowe	7	4,86 %	8	5,67 %	10	6,90 %
w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	5	3,47 %	5	3,54 %	5	3,45 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Tabela 40 Liczba dzieci w powiecie nowosolskim w latach 2012 – 2014

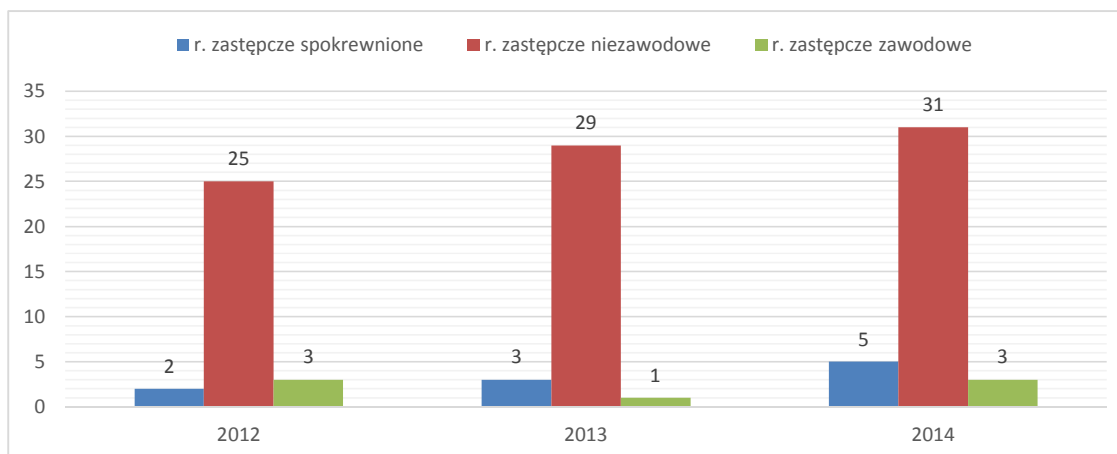
Rodziny zastępcze	2012		2013		2014	
	Liczba dzieci	%	Liczba dzieci	%	Liczba dzieci	%
Spokrewnione	128	58,45 %	114	54,55 %	113	52,07 %
Niezawodowe	53	24,20 %	51	24,40 %	58	26,73 %
Zawodowe:	38	17,35 %	44	21,05 %	46	21,20 %
w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	34	15,52 %	37	17,70 %	32	14,75 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

W analizowanym okresie liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających pozostawała na podobnym poziomie. W latach 2012 – 2014 nastąpił wzrost liczby zawodowych rodzin zastępczych, jednak ich liczba jest nadal niewystarczająca, co uniemożliwia umieszczanie w nich kolejnych dzieci wymagających zapewnienia opieki. Skutkuje to często koniecznością umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, co z uwagi na odległość utrudnia pracę z rodzicami biologicznymi tych dzieci.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Koszty utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych w innych powiatach ponoszone są na podstawie porozumień zawartych między powiatami. Liczbę dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów przedstawia poniższy wykres.

Wykres 22. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów w latach 2012 - 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Z przedstawionych danych wynika, że dzieci pochodzące z terenu powiatu nowosolskiego najczęściej były umieszczane w niezawodowych rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów.

W powiecie nowosolskim funkcjonują rodziny zastępcze z różną liczbą umieszczonych w nich dzieci, będących w różnym wieku. Poniższe tabele przedstawiają omawiane dane.

Tabela 41. Podział rodzin zastępczych w powiecie nowosolskim ze względu na liczbę dzieci w nich umieszczonych w latach 2012 – 2014 (według stanu na dzień 31 grudnia danego roku)

Liczba rodzin zastępczych z liczbą przyjętych dzieci	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			Pogotowie rodzinne		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
z 1 dzieckiem	56	57	56	36	35	36	1	1	1	0	0	0
z 2 dzieci	17	17	15	5	5	8	0	0	1	1	0	0
z 3 dzieci	5	4	3	0	0	0	1	2	2	3	0	1
z 4 dzieci i więcej	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	5	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

W strukturze rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych dominują rodziny sprawujące opiekę nad 1 dzieckiem, zarówno w grupie rodzin spokrewnionych, jak i niezawodowych. Najmniej liczebnymi rodzinami są rodziny wychowujące 3 i więcej dzieci.

Tabela 42. Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w powiecie nowosolskim w latach 2012 – 2014 (według stanu na dzień 31 grudnia danego roku)

Wiek dzieci w latach	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			Pogotowie rodzinne		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
poniżej 1 roku	0	0	3	0	0	2	0	1	0	5	2	2
1 – 3 lat	3	4	1	1	0	1	0	0	1	6	9	9
4 – 6 lat	16	13	12	4	2	1	0	0	4	3	12	5
7 – 13 lat	35	42	37	18	20	21	3	5	6	1	3	2
14 – 17 lat	38	33	34	17	17	15	1	2	2	0	0	0
18 – 24 lat	14	15	12	10	6	12	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych jest zróżnicowany. Najliczniejszą grupą wiekową są dzieci w wieku 7 – 13 lat oraz w wieku 14 – 17 lat. Najmniej liczną grupą są dzieci w wieku poniżej 1 roku życia.

Na terenie powiatu nowosolskiego osoby tworzące rodziny zastępcze to osoby w różnym wieku. Poniżej przedstawiamy omawiane dane.

Tabela 43. Wiek rodziców zastępczych w powiecie nowosolskim w latach 2012 - 2014

Wiek rodziców zastępczych	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			Pogotowie rodzinne		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
do 21 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
od 22 do 30 lat	6	5	3	3	2	3	0	0	0	0	0	0
od 31 do 40 lat	1	4	4	11	9	10	0	0	0	0	0	0
od 41 do 50 lat	8	5	6	8	10	9	1	0	2	0	0	0
od 51 do 60 lat	35	31	30	17	13	18	1	3	3	2	2	2
od 61 do 70 lat	24	27	27	3	6	3	0	0	0	3	3	2
od 71 lat i więcej	4	6	5	0	0	1	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

W strukturze rodzin zastępczych spokrewnionych oraz niezawodowych dominują rodziny w przedziale wiekowym 51 – 60 lat. Najmniej liczną grupą rodzin zastępczych są osoby w wieku 22 – 30 lat.

Powiat Nowosolski zabezpiecza potrzeby wszystkich rodzin, zgodnie z obowiązującymi przepisami, jednak należałoby zwiększyć ilość zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych, szczególnie w celu umieszczenia w nich najmłodszych dzieci, aby stworzyć im warunki zbliżone do rodziny naturalnej. W tym celu poszukuje się kandydatów na rodziców zastępczych.

Ponadto w celu prawidłowej realizacji zadań z zakresu rozwoju pieczy zastępczej na terenie powiatu nowosolskiego ustala się limity rodzin zastępczych zawodowych i planuje się utworzenie w każdym roku co najmniej jednej rodziny zawodowej.

Institutionalna piecza zastępcza

Institutionalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) placówki opiekuńczo – wychowawczej (*socjalizacyjnej, interwencyjnej, specjalistyczno – terapeutycznej lub rodzinnej*),
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej,
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Na terenie powiatu nowosolskiego funkcjonują 4 placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego, w tym w 1 placówce znajdują się 4 miejsca interwencyjne. Placówki te znajdują się na terenie Kożuchowa. Łączna liczba miejsc statutowych w placówkach wynosi 49. Wszystkie placówki spełniają standardy i kryteria wyznaczone ustawą. W każdej z nich może przebywać:

- 1) 11 dzieci w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 1,
- 2) 12 dzieci w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 2,
- 3) 14 dzieci w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 3,
- 4) 12 dzieci w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej Nr 4.

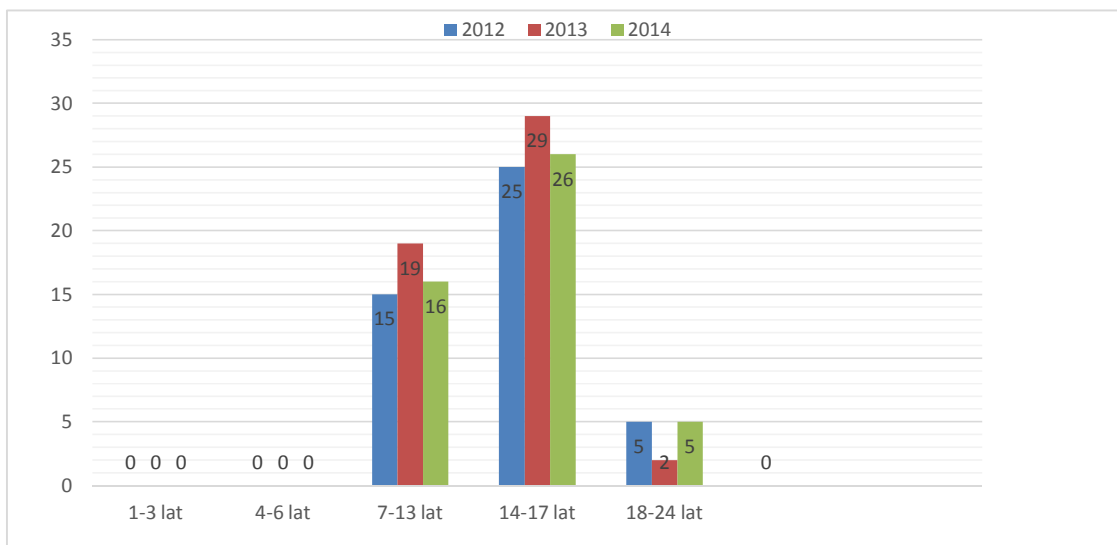
Mała liczebność dzieci w poszczególnych placówkach opiekuńczo – wychowawczych pozwala na stworzenie rodzinnej atmosfery, umożliwia również opiekunom i wychowawcom poświęcenia większej ilości czasu każdemu dziecku.

W 2012 roku w placówkach na terenie powiatu nowosolskiego przebywało łącznie 54 dzieci. W kolejnych latach, tj. w roku 2013 i w roku 2014 liczba ta wzrosła do 59 dzieci.

Do placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu nowosolskiego kierowane były dzieci w różnym wieku. Wykres nr 23 przedstawia omawiane

dane.

Wykres 23. Wiek dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie powiatu nowosolskiego w latach 2012 – 2014 (według stanu na dzień 31 grudnia danego roku)

Źródło: opracowania własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

W placówkach opiekuńczo – wychowawczych mogą być umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia. Wyjątkiem jest umieszczenie dziecka poniżej 10 roku życia, wtedy gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy rodzeństwa. Do 31.12.2015 r. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych mogły być umieszczane dzieci powyżej 7 roku życia.

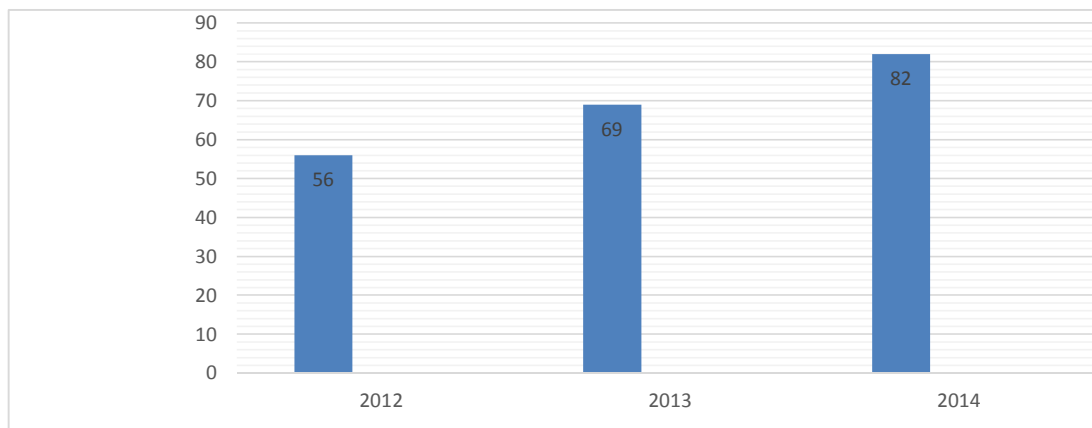
Z powyższych danych wynika, iż największą grupą przebywającą w instytucjonalnej pieczy zastępczej stanowiły dzieci w wieku od 14 do 17 lat. Natomiast najmniejszą młodzież w wieku 18-24 lat.

W placówkach na terenie powiatu przebywają głównie dzieci z terenu powiatu nowosolskiego. Ze względu na stale napływające do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli postanowienia Sądu Rejonowego – Sąd Rodzinny w Nowej Soli zobowiązujące do umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i brak możliwości zabezpieczenia dobra wszystkich małoletnich poprzez umieszczenie w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu nowosolskiego, pozostałe dzieci umieszczane były w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenach innych powiatów i województw. Odległość pomiędzy dziećmi umieszczonymi w placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza powiatem nowosolskim a ich rodzicami zamieszkującymi na terenie powiatu nowosolskiego utrudnia utrzymywanie stałych kontaktów pomiędzy nimi, pracę placówki opiekuńczo - wychowawczej z rodzicami, a tym

samym w efekcie może prowadzić do zanikania więzi emocjonalnych w rodzinie i powrotu tych dzieci do rodziny naturalnej.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenach innych powiatów w latach 2012-2014.

Wykres 24. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2012 - 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Przedstawiony wykres ukazuje wzrost liczby dzieci pochodzących z terenu powiatu nowosolskiego a umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenach innych powiatów. Na dzień 31.12.2015 r. liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenach innych powiatów zmniejszyła się i wynosi 64.

W przypadku wolnych miejsc w Placówkach Opiekuńczo – Wychowawczych w Koźuchowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli wnikliwie analizuje możliwość przeniesienia wychowanków z placówek z terenów innych powiatów do placówki na terenie powiatu nowosolskiego. W roku 2015 przeniesiono 3 dzieci do placówki opiekuńczo – wychowawczej w Koźuchowie – bliżej miejsca zamieszkania rodziców biologicznych.

Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków

Pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą oraz różnego typu placówki (w tym Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, Zakład Poprawczy) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli obejmuje pomocą finansową oraz pomocą w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia. Wychowankowie mogą korzystać w procesie usamodzielnienia z poradnictwa i pomocy specjalistów z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli. Ponadto wychowankowie rodzin

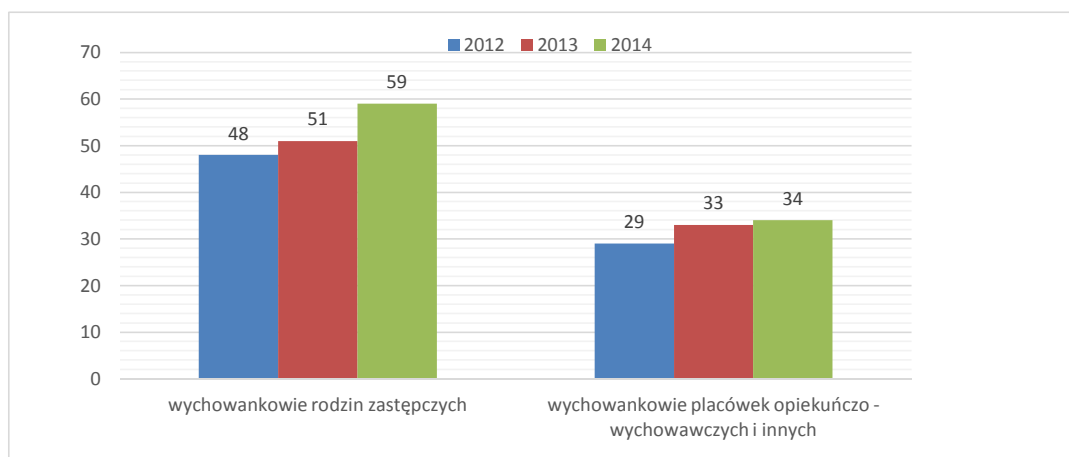
zastępczych objęci są wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Podstawowym warunkiem przyznania pomocy finansowej jest złożenie odpowiedniego wniosku. Wcześniej osoba usamodzielniana wyznacza opiekuna usamodzielnienia i zobowiązuje się do realizacji postanowień zawartych w indywidualnym programie usamodzielnienia.

Od 2012 roku wychowankowie opuszczający różnego typu rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze usamodzielnieni są zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast osoby opuszczające m.in. młodzieżowe ośrodki wychowawcze, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze usamodzielniani są zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej.

Każdego roku z pomocy dla usamodzielnianych wychowanków korzysta średnio 80 osób. Poniższy wykres przedstawia liczbę usamodzielnianych wychowanków w latach 2012 – 2014 z podziałem na typy pieczy zastępczej.

Wykres 25. Liczba usamodzielnianych wychowanków z pieczy zastępczej i innych placówek w latach 2012 - 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Z przedstawionego wyżej wykresu wynika, że utrzymuje się tendencja wzrostowa liczby osób korzystających z pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Najliczniejszą grupę stanowią wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze. Każda z osób usamodzielnianych może skorzystać z 3 różnych form pomocy, tj. na kontynuację nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie.

Największa liczba osób usamodzielnianych korzysta z comiesięcznej pomocy na kontynuowanie nauki. Jest to forma pomocy długoterminowej, na czas nauki nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia. Poniższa tabela ukazuje liczbę

usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy finansowej w latach 2012 – 2014.

Tabela 44. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z poszczególnych form pomocy w latach 2012-2014

Typy opuszczanych rodzin zastępczych i placówek	Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy w tym:								
	Rok 2012			Rok 2013			Rok 2014		
	Pomoc na kontynuowanie nauki	Pomoc na zagospodarowanie	Pomoc na usamodzielnienie	Pomoc na kontynuowanie nauki	Pomoc na zagospodarowanie	Pomoc na usamodzielnienie	Pomoc na kontynuowanie nauki	Pomoc na zagospodarowanie	Pomoc na usamodzielnienie
Spokrewniona rodzina zastępcza	25	9	4	29	5	3	36	11	7
Niezawodowa rodzina zastępcza	13	0	0	14	1	2	13	5	4
Placówka opiekuńczo-wychowawcza i inne	27	10	10	30	5	8	32	7	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowej Soli

Wśród wychowanków korzystających z pomocy finansowej najliczniejszą grupę stanowiły osoby opuszczające spokrewnione rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze.

Pełnoletni wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych często nie mają zapewnionych odpowiednich warunków mieszkaniowych. Jest to spowodowane trudną sytuacją na rynku mieszkaniowym w powiecie nowosolskim. Wychowankowie często wracają do miejsca zamieszkania rodziców biologicznych, gdzie niestety przez wiele lat sytuacja nie uległa poprawie. Część wychowanków wynajmuje mieszkania, stancje lub zamieszkuje u rodzin współmałżonka bądź stara się o pobyt w mieszkaniu chronionym.

Na terenie powiatu nowosolskiego funkcjonuje 1 Mieszkanie Chronione, które przeznaczone jest dla 3 osób.

Pobyt w mieszkaniu chronionym stanowi kompensacyjną rolę w przypadku braku możliwości zabezpieczenia warunków mieszkaniowych, pozwala okresowo zaspokoić potrzeby mieszkaniowe, na czas nauki i nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia.

W roku 2014 z mieszkania chronionego skorzystały 3 osoby – 3 wychowanków, którzy opuścili placówkę opiekuńczo – wychowawczą, a przed umieszczeniem w placówce zamieszkiwali na terenie miast Nowej Soli i Koźuchowa.

3.7. Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

W świetle ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przez przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc domowa doczekała się wielu zróżnicowanych definicji. We wszystkich jednak występują wspólne elementy, zawierające istotę tego zjawiska, a mianowicie:

- jest to działanie intencjonalne, świadome i zamierzone, ma na celu kontrolowanie i podporządkowywanie ofiary,
- występuje przewaga siły ze strony agresora, sprawcy przemocy,
- sprawca narusza prawa i dobra osobiste ofiary, godzi również w jej osobistą wolność,
- zachowanie sprawcy wywołuje cierpienie i ból ofiary,
- zachowanie sprawcy wykracza poza społeczne normy i zasady relacji interpersonalnych.

Do skutecznego pomagania ofiarom, jak też sprawcom przemocy nie wystarczy dobra wola. Równie ważna jest wiedza o problemie, jego przyczynach, naturze i istniejących środkach zaradczych.

Należy zaznaczyć, że przemoc fizyczna, seksualna, psychiczna i ekonomiczna popełniona na szkodę osób najbliższych jest przestępstwem.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania

i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,

- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to zjawisko społeczne, które wpływa destrukcyjnie na człowieka, niezależnie od jego pozycji społecznej, ekonomicznej czy zawodowej.

Przemoc w rodzinie, pomimo że jest trudna do zdiagnozowania od dawna stanowi istotny problem społeczny. Korzystając jednak z dostępnych źródeł informacji, takich jak: statystyki Policji (przeprowadzone interwencje, uruchomione procedury „Niebieskiej Karty”), czy dane sporządzone przez Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy Ośrodkach Pomocy Społecznej można określić skalę występowania przemocy na terenie powiatu nowosolskiego.

Tabela 45. Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” na terenie powiatu nowosolskiego w latach 2012 – 2014.

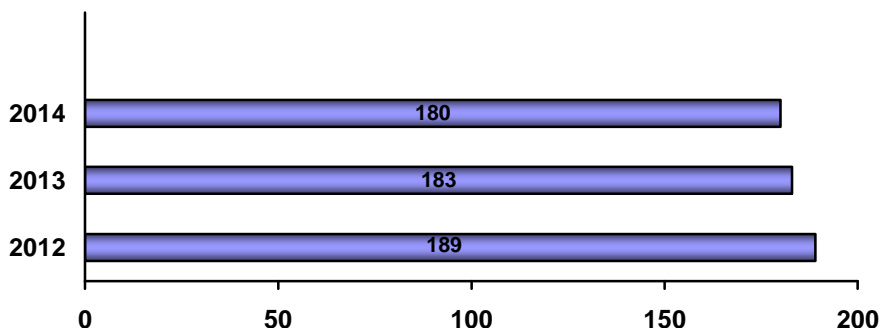
Zespoły interdyscyplinarne	2012	2013	2014
Miasto Nowa Sól	102	92	123
Gmina Nowa Sól	21	34	21
Kolsko	5	16	12
Bytom Odrzański	6	9	5
Koźuchów	33	44	41
Otyń	23	21	19
Siedlisko	9	9	12
Nowe Miasteczko	25	37	31
Razem	224	262	264

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołów Interdyscyplinarnych z powiatu nowosolskiego

Biorąc pod uwagę dane Zespołów Interdyscyplinarnych działających na terenie powiatu nowosolskiego można stwierdzić, że liczba wszczętych procedur „Niebieskiej

Karty” w latach 2012 – 2014 wykazuje tendencję wzrostową. Analizując powyższe dane można zauważyć, że najwięcej procedur „Niebieskiej Karty” zostało wszczętych przez Zespoły Interdyscyplinarne na terenie Miasta Nowa Sól oraz Gminy Koźuchów.

Wykres 26. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” przez funkcjonariuszy Policji w latach 2012 – 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Nowej Soli

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Nowej Soli wynika, że liczba wypełnionych formularzy „Niebieskiej Karty” utrzymuje się na poziomie powyżej 180. W roku 2012 liczba formularzy wynosiła 189, natomiast w 2014 r. – 180.

Tabela 46. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w latach 2012 - 2014

Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	2012	2013	2014
Miasto Nowa Sól	99	92	116
Gmina Nowa Sól	18	25	16
Kolsko	5	10	12
Bytom Odrzański	6	8	2
Koźuchów	25	36	37
Otyń	22	20	19
Siedlisko	6	5	5
Nowe Miasteczko	25	27	22
Razem	206	223	229

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołów Interdyscyplinarnych z powiatu nowosolskiego

Z wyżej przedstawionych danych wynika, że liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w latach 2012 – 2014 utrzymuje się na względnie wyrównanym

poziomie. Najwięcej rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” jest na terenie Miasta Nowa Sól, z kolei najmniej w Bytomiu Odrzańskim i Siedlisku.

Tabela 47. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w latach 2012 – 2014 – według danych Komendy Powiatowej Policji w Nowej Soli

Rok	2012	2013	2014
Liczba osób	95	250	238

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Nowej Soli

Z analizowanych danych wynika, że w 2013 r. było najwięcej osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, natomiast najmniej osób było w roku 2012.

Tabela 48. Zestawienie liczby dozorów kuratorskich w latach 2012 – 2014.

Rok	2012	2013	2014
Liczba dozorów kuratorskich	68	34	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującej orzeczenia w sprawach karnych Sądu Rejonowego w Nowej Soli

Z przedstawionych danych wynika, że liczba dozorów kuratorskich wobec skazanych za przestępstwo przemocy w rodzinie znacznie zmalała. W 2012 r. liczba dozorów wynosiła 68, natomiast w 2014 r. liczba ta zmniejszyła się do 35.

Tabela 49. Liczba małoletnich dotkniętych przemocą domową w latach 2012 – 2014

Rok	2012	2013	2014
Liczba małoletnich dotkniętych przemocą	133	160	99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Nowej Soli

Jak wynika z powyższej tabeli, w roku 2013 była największa liczba małoletnich dotkniętych przemocą, natomiast w roku 2014 liczba małoletnich znacząco spadła.

3.8. Ochrona zdrowia

Obowiązująca od wielu lat w medycynie definicja zdrowia Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) zawarta w konstytucji z 1948 roku definiuje zdrowie jako „*stan pełnego fizycznego, psychicznego i społecznego dobrostanu, a nie tylko nieobecność choroby czy kalectwa*”.

Możliwość przeżycia i życia w zdrowiu są wciąż ściśle powiązane z sytuacją społeczno-ekonomiczną poszczególnych osób oraz ich rodzin. Rosnące nierówności społeczne w zdrowiu występujące w krajach europejskich najlepiej uwidaczniają te zależności.

Społeczne nierówności w zdrowiu są zarówno niesprawiedliwe, jak i możliwe do uniknięcia, ponieważ wynikają ze szkodliwej dla zdrowia polityki społecznej i stylów życia, kształtowanych przez czynniki strukturalne. Nierówności w zdrowiu naruszają podstawową zasadę praw człowieka, zgodnie z którą każdy ma „prawo do najwyższych osiągalnych standardów zdrowia fizycznego i psychicznego”. Osiągnięcie przez mniej uprzywilejowane grupy społeczno-ekonomiczne poziomu stanu zdrowia grup bardziej uprzywilejowanych powinno być zatem głównym celem wszystkich międzynarodowych, narodowych i lokalnych polityk zdrowotnych.

Warunki społeczne, w jakich żyją ludzie znacząco wpływają na ich szanse życia w zdrowiu. Takie czynniki jak ubóstwo, wykluczenie społeczne i dyskryminacja, złe warunki mieszkaniowe, szkodliwe dla zdrowia warunki życia we wczesnym dzieciństwie oraz niski status zawodowy stanowią ważne uwarunkowania większości chorób, zgonów i nierówności w zdrowiu.

Stan zdrowia mieszkańców

Opisując sytuację zdrowotną mieszkańców powiatu nowosolskiego warto przyjrzeć się głównym przyczynom objęcia opieką czynną przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej oraz hospitalizacji. Najczęstsze przyczyny objęcia opieką czynną wśród dzieci i młodzieży w 2012 roku to:

- zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (26%),
- zniekształcenia kręgosłupa (19%),
- dychawica oskrzelowa (14%),
- otyłość (11%),
- alergie pokarmowe (8%),
- alergie skórne (7%).

W tym samym czasie wśród osób w wieku 19 lat i więcej głównymi przyczynami objęcia opieką czynną są:

- choroby układu krążenia, w tym: choroba nadciśnieniowa, niedokrwienność serca (60%),
- choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (29%),
- przewlekłe choroby układu trawiennego (13%),
- cukrzyca (12%),
- choroby obwodowego układu nerwowego (9%).

Do głównych przyczyn hospitalizacji mieszkańców powiatu nowosolskiego w 2012 roku przy ogólnej liczbie hospitalizowanych - 15 323, należą:

- choroby układu krążenia - 2 833 hospitalizowanych, co stanowi 18,5% ,
- nowotwory – 1 692 hospitalizowanych, co stanowi 11%,
- ciąża, poród i połóg – 1 553 hospitalizowanych, co stanowi 10,1%,
- choroby układu moczowo-płciowego – 1 462 hospitalizowanych, co stanowi 9,5%,
- urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych – 1 124 hospitalizowanych, co stanowi 7,3%,
- choroby układu trawiennego – 1 112 hospitalizowanych, co stanowi 7,3%,
- czynniki wpływające na stan zdrowia i kontakt ze służbą zdrowia – 1 035 hospitalizowanych, co stanowi 6,8%,
- choroby układu oddechowego – 744 hospitalizowanych, co stanowi 4,9%,
- choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej – 726 hospitalizowanych, co stanowi 4,7%,
- pozostałe – 3 042 hospitalizowanych, co stanowi 19,9%.²¹

Infrastruktura opieki zdrowotnej powiatu nowosolskiego

Zabezpieczenie dostępności do usług medycznych w powiecie opiera się na zasadzie komplementarności świadczeń, tj. pakiet świadczeń dostępnych na szczeblu gminnym (podstawowa opieka zdrowotna, w tym położniczo-ginekologiczna, opieka pielęgniarstwa w środowisku nauczania i wychowania oraz stomatologia ogólna) uzupełniany jest ambulatoryjnymi świadczeniami specjalistycznymi i stacjonarną (szpitalną) opieką zdrowotną na szczeblu powiatu.

„Analiza przeprowadzona przez Wydział Zdrowia Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. dla powiatu nowosolskiego potwierdziła duże

²¹ Lubuski Urząd Wojewódzki - http://www.lubuskie.uw.gov.pl/wydzial_zdrowia/Powiat_nowosolski.html

zróznicowanie między powiatami i występujące nierówności w zdrowiu. W powiecie odnotowano wyższe niż w województwie współczynniki zgonów: najwyższy współczynnik zgonów mieszkańców miast (10,37 na 1 tys. ludności, przy współczynniku wojewódzkim 9,40) oraz drugi pod względem wielkości współczynnik zgonów niemowląt (8,64 na 1 tys. urodzeń żywych, przy współczynniku wojewódzkim – 5,98).²²

Bazę ochrony zdrowia w powiecie nowosolskim stanowią szpital oraz świadczące ambulatoryjne usługi medyczne niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i praktyki lekarzy specjalistów, a także apteki i punkty apteczne. Powiat nowosolski jest podmiotem założycielskim Wielospecjalistycznego Szpitala Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Nowej Soli, a placówka ta realizuje zadania powiatu w sferze ochrony zdrowia.

Powiat nowosolski jest bogaty w infrastrukturę zdrowotną, zarówno szpitalną jak i ambulatoryjną. Wyposażenie jednostek ochrony zdrowia w sprzęt i aparaturę oraz zabezpieczenie w kadrę jest na wysokim poziomie. Świadczenia w zakresie ochrony zdrowia mieszkańcom powiatu nowosolskiego zapewniają:

- zakład stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpital),
- zakłady ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie, poradnie).

Stacjonarna opieka zdrowotna

Wielospecjalistyczny Szpital Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nowej Soli, jest szpitalem wielospecjalistycznym oraz jednym z trzech dużych i referencyjnych jednostek w województwie lubuskim. Duży popyt na wykonywane usługi świadczy o wysokiej ocenie realizowanych przez Szpital procedur medycznych. Z roku na rok rośnie wartość umów na świadczenia opieki zdrowotnej zawarte z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Nowosolska lecznica zapewnia całodobową opiekę w zakresie podstawowym i wysokospecjalistycznym oraz ambulatoryjną specjalistyczną opiekę zdrowotną, działalność laboratoryjną i diagnostyczną, rehabilitację leczniczą oraz pomoc doraźną w razie wypadku, urazu, nagłego zachorowania lub pogorszenia stanu zdrowia związanego z zagrożeniem życia. Szpital wyposażony jest również w blok operacyjny, laboratorium analityczne i bakteriologiczno – serologiczne, aptekę szpitalną, sterylizację ogólnoszpitalną, zakład patomorfologii, szpitalny zakład radiologii, w którego skład wchodzi, Pracownia Radiodiagnostyczna, Pracownia Ultrasonograficzna, Pracownia Tomografii Komputerowej, Pracownia Rezonansu Magnetycznego, Pracownia

²² *Ibidem.*

Mammograficzna, Pracownia Radiologii Zabiegowej II, Pracownia Mammotomiczna oraz lądowisko dla helikopterów i spalarnie odpadów medycznych.

Leczenie pacjentów prowadzone jest w oddziałach szpitalnych:

1. Chorób Wewnętrznych,
2. Nefrologii,
3. Endokrynologii,
4. Kardiologicznym,
5. Intensywnego Nadzoru Kardiologicznego,
6. Dziecięcym,
7. Neurologii Dziecięcej,
8. Neurologicznym,
9. Udarowym,
10. Noworodków i Wcześnieaków,
11. Rehabilitacji Neurologicznej,
12. Rehabilitacji Ogólnoustrojowej,
13. Rehabilitacji Kardiologicznej,
14. Reumatologicznym,
15. Anestezjologii i Intensywnej Terapii,
16. Chirurgii Ogólnej,
17. Chirurgii Onkologicznej,
18. Chirurgii Naczyniowej,
19. Gastroenterologicznym,
20. Chirurgii Plastycznej i Oparzeń,
21. Urazowo – Ortopedycznym,
22. Położniczo – Ginekologicznym,
23. Neurochirurgii i Neurotraumatologii,
24. Urologicznym,
25. Szpitalnym Oddziale Ratunkowym.

Łącznie do dyspozycji chorych na tych oddziałach przygotowanych jest 450 łóżek. Personel medyczny Szpitala to wykwalifikowana kadra z długoletnim stażem i doświadczeniem zawodowym.

Zatrudnienie w osobach z podziałem na grupy zawodowe przedstawia tabela poniżej.

Tabela 50. Zatrudnienie z podziałem na grupy

Grupy zawodowe	2012	2013	2014
Lekarze rezydenci i stażyści	36	40	57
Lekarze	154	173	173
Diagności laboratoryjni	13	13	14
Pielęgniarki, położne	396	406	409
Personel pozostały średni medyczny	165	169	168
Administracja, personel ekonomiczny, techniczny	86	90	91
Pracownicy gospodarczy i obsługi	53	55	54
Ogółem	903	946	966

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Szpitala

Wielospecjalistyczny Szpital SPZOZ w Nowej Soli od lat dofinansowuje podnoszenie kwalifikacji średniej kadry medycznej. Skutkiem tego jest znaczący i satysfakcjonujący wzrost liczby pracowników z wyższym wykształceniem oraz posiadających specjalizację, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 51. Zestawienie wzrostu kadry z wyższym wykształceniem w odniesieniu do pielęgniarki/położnej

Wyszczególnienie	2008	2011	2014
Mgr pielęgniarstwa/położnictwa	8	16	48
Licencjat pielęgniarstwa/położnictwa	48	100	153
Specjalizacja	38	68	89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Szpitala

Szpital prowadzi również działalność w rodzaju ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych poprzez Zespół Poradnictwa Specjalistycznego. Są to poradnie przyszpitalne, które w dużej mierze przyjmują na siebie ciężar badań diagnostycznych i zabiegowych świadczeń szpitalnych. Wzmocnienie funkcji poradni specjalistycznych Szpitala powoduje skrócenie kolejek pacjentów oczekujących.

Wskaźniki działalności Szpitala na przestrzeni lat 2012-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 52. Wskaźniki działalności Wielospecjalistycznego Szpitala SPZOZ w Nowej Soli

Wyszczególnienie	Lata		
	2012	2013	2014
Liczba pacjentów hospitalizowanych	20 896	21 261	21 498
Liczba osobodni	115 904	115 204	114 405
Średnia długość hospitalizacji (w osobodniach)	5,5	5,4	5,1
Liczba zabiegów operacyjnych	4 860	4 966	5 238
Liczba porad udzielonych w poradniach specjalistycznych	79 049	80 975	86 178

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Szpitala

W 2014 roku liczba hospitalizowanych pacjentów zwiększyła się w stosunku do 2013 roku m.in. w następujących zakresach świadczeń:

- chirurgia naczyniowa – 1402 osoby w 2014 roku (1247 w 2013 r.),
- ortopedia i traumatologia narządu ruchu - 1446 (1342),
- chirurgia plastyczna – 335 (286),
- urologia – 1561 (1514),
- chirurgia onkologiczna – 568 (432).

Należy podkreślić, że z usług szpitala korzystają także pacjenci spoza terenu powiatu, w tym również z innych województw.

Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna

W zakresie ambulatoryjnego leczenia specjalistycznego, świadczeń medycznych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego udzielają poradnie sektora publicznego i niepublicznego. Oprócz sieci placówek udzielających świadczenia w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia, mieszkańcy powiatu nowosolskiego mają możliwość korzystania z oferty usług medycznych prywatnych gabinetów lekarskich, prowadzących działalność komercyjną.

Ambulatoryjną opiekę zdrowotną na terenie powiatu zapewnia 56 przychodni. Liczba placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej systematycznie rośnie – w 2004 roku opiekę zapewniało 20 przychodni, w 2009 roku już 50. W 2013 roku na 10 tys. ludności w powiecie przypadało 6 przychodni, w całym województwie lubuskim wskaźnik ten wynosi 5²³. Przy szpitalu w Nowej Soli działa wiele specjalistycznych poradni, które zapewniają mieszkańcom powiatu dostęp do lekarzy specjalistów. Najwięcej świadczeń udzielonych zostało w 2014 roku w następujących poradniach:

²³ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>

- Urazowo-Ortopedycznej – 13 031,
- Kardiologicznej – 9 428,
- Chirurgii Ogólnej – 8 172,
- Neurologicznej – 7 920,
- Endokrynologicznej – 7 898,
- Urologicznej – 6 946.²⁴

Tabela 53. Przychodnie POZ – ambulatoryjna opieka zdrowotna, stan na 31.12.2014 r.

Gmina	Liczba przychodni
Gmina Bytom Odrzański	0
Miasto Bytom Odrzański	4
Gmina Kolsko	3
Gmina Koźuchów	0
Miasto Koźuchów	7
Gmina Nowa Sól	2
Miasto Nowa Sól	30
Gmina Nowe Miasteczko	1
Miasto Nowe Miasteczko	4
Gmina Otyń	3
Gmina Siedlisko	2

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, <http://stat.gov.pl/bdl/>.

Najwięcej przychodni działa w mieście Nowa Sól, gdzie głównie skupia się opieka medyczna oferowana mieszkańcom powiatu. Jednakże dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej jest zapewniony w każdej gminie.

Na terenie powiatu działa także 31 aptek i 3 punkty apteczne²⁵. Rozkład godzin pracy aptek ogólnodostępnych zapewnia dostępność do świadczeń farmaceutycznych mieszkańcom powiatu w porze nocnej, dni wolne od pracy i święta.

Programy zdrowotne

Samorząd terytorialny odgrywa ważną rolę w podejmowaniu efektywnych i realnych działań na rzecz poprawy zdrowia lokalnej społeczności. Promowanie dobrego zdrowia ludzkiego stanowi jeden z istotnych celów pozytywnie wpływających na podnoszenie się poziomu zdrowotności społeczeństwa. Profilaktyka i promocja zdrowia to zadania własne gmin, powiatów i województw.

²⁴ Dane: Wielospecjalistyczny Szpital SPZOZ w Nowej Soli

²⁵ Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny w Gorzowie Wlkp. <http://ra.rejestrymedyczne.csioz.gov.pl/> - dostęp z dnia 27.05.2015 r.

Powiat nowosolski każdego roku wdraża program zdrowotny na rzecz swoich mieszkańców. Przeznacza na nie corocznie 20 tys. złotych. W latach 2011-2013 realizowano „*Programu Profilaktyki Zakażeń HCV*”, którego celem było przeprowadzenie badań przesiewowych na obecność wirusa zapalenia wątroby typu C wśród mieszkańców kwalifikowanych do badań przez lekarzy rodzinnych.

W roku 2014 rozpoczęto realizację „*Programu Profilaktyki Chorób Płuc dla Mieszkańców Powiatu Nowosolskiego*”, którego celem było zwiększenie dostępności badań radiologicznych klatki piersiowej wśród mieszkańców powiatu oraz zwiększenie świadomości w zakresie szkodliwości palenia papierosów oraz metod zapobiegania i leczenia uzależnienia od tytoniu. W Programie, w grupie chorób płuc uwagę skoncentrowano na gruźlicy i nowotworach płuc. Program był kontynuowany także w 2015 roku.

3.9. Edukacja

Zadania związane z edukacją i wychowaniem w powiecie nowosolskim realizuje sieć placówek oświatowych. Pamiętać należy, że zgodnie z podziałem kompetencji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, za prowadzenie przedszkoli, szkół podstawowych oraz gimnazjów odpowiadają gminy, natomiast za szkolnictwo ponadgimnazjalne oraz szkoły specjalne powiat. Gminy i powiaty mogą jednocześnie zawierać porozumienia, co do prowadzenia konkretnych placówek przez inne podmioty.

Większość placówek edukacyjnych zlokalizowanych jest w Nowej Soli – największym mieście powiatu. Jednocześnie pozostałe gminy również oferują swoim mieszkańcom dostęp do edukacji – na poziomie przedszkola, szkoły podstawowej i gimnazjum. Szkoły ponadgimnazjalne zlokalizowane są nie tylko w Nowej Soli, ale także w Koźuchowie.

Na terenie powiatu nowosolskiego mamy dobrze rozwiniętą infrastrukturę oświatową, którą przedstawia poniższa tabela.

Tabela 54. Liczba placówek oświatowych w gminach powiatu nowosolskiego (stan na 31.12.2015 r.)

Gmina	Przedszkola publiczne/ niepubliczne	Szkoły podstawowe publiczne/ niepubliczne	Gimnazjum publiczne/ niepubliczne	Szkoły ponadgimnazjalne publiczne/ niepubliczne
Nowa Sól Miasto	9 - publicznych, w tym 5 oddziałów integracyjnych;/ 2- niepubliczne	6 - publicznych/ 1- niepubliczna	3 - publicznych, w tym 1 integracyjne/ 1 - niepubliczne	5 - publicznych 1 - niepubliczna
Nowa Sól	1 – publiczne + 1 oddział zamiejscowy	3 - publiczne, w tym 2 punkty przedszkolne/ -	1- publiczne/ -	-
Bytom Odrzański	1 - publiczne/ -	1- publiczne/ -	1- publiczne/ -	-
Koźuchów	2 - publicznych/ 4 - niepubliczne	3 - publicznych, w tym 3 oddziały przedszkolne/ 1- niepubliczne	1 - publicznych, w tym 4 oddziały integracyjne/ -	1 publiczna/ -
Nowe Miasteczko	1 - publicznych/ + 1 oddział zamiejscowy	2- publicznych/ -	1 - publicznych/ -	1 publiczna/ -
Siedlisko	1 - publicznych/ 1 - niepubliczne	2 - publicznych, w tym 1 oddział przedszkolny/ -	1- publicznych/ -	1 publiczna/ -
Otyń	1 - publicznych/ 1 niepubliczny punkt przedszkolny	2- publicznych, w tym 5 oddziałów przedszkolnych/ -	2 - publicznych/ -	-
Kolsko	2 - publicznych/ -	2 - publicznych/ -	2 - publicznych/ -	-
Razem	18 - publicznych/ 7 – niepublicznych +1 niepubliczny punkt przedszkolny	21 - publicznych/ 2 - niepubliczne	12 - publicznych/ 1 - niepubliczne	8 - publicznych/ 1 - niepubliczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z poszczególnych gmin powiatu nowosolskiego

Powiat odpowiada za organizację i prowadzenie szkolnictwa ponadgimnazjalnego, szkolnictwa specjalnego, prowadzenie placówek oświatowo-wychowawczych, kształcenia ustawicznego, kształcenia praktycznego, ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego, placówek artystycznych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodków wychowawczych, a także placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania²⁶. Realizując swoje zadania powiat nowosolski prowadzi następujące placówki:

- Liceum Ogólnokształcące im. K.K. Baczyńskiego w Nowej Soli,
- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego „Elektryk” w Nowej Soli,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Marii Dąbrowskiej w Nowej Soli,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 im. Stanisława Staszica w Nowej Soli,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4 im. Jana Pawła II w Nowej Soli,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 im. Leszka Kołakowskiego w Koźuchowie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowej Soli,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Nowej Soli.

Pozytywnym aspektem szkolnictwa ponadgimnazjalnego na terenie powiatu jest szeroka oferta kształcenia w technikach oraz zasadniczych szkołach zawodowych. Technika na terenie powiatu cieszą się dużym zainteresowaniem, a oferowane przez nie kierunki dają szansę zdobycia ciekawego zawodu, nie zamykając przy tym drogi na studia wyższe. Szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży na terenie powiatu mają możliwość kształcenia w następujących zawodach:

Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego „Elektryk” w Nowej Soli:

- Liceum Ogólnokształcące im. Włodzimierza Krukowskiego;
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa: elektryk;
- Technikum im. Włodzimierza Krukowskiego: technik informatyk, teleinformatyk, elektryk, ekonomista, energii odnawialnych, mechatronik, organizacji reklamy.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Marii Dąbrowskiej w Nowej Soli:

- Technikum: usług fryzjerskich, inżynierii środowiska i melioracji;
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa: sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, kucharz, fryzjer, krawiec, piekarz, cukiernik.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 im. Stanisława Staszica w Nowej Soli:

²⁶ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn.zm.)

- Technikum: technik budownictwa, technik mechanik;
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa: monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, mechanik pojazdów samochodowych, operator obrabiarek skrawających, monter konstrukcji budowlanych, murarz – tynkarz, betoniarz zbrojarz, stolarz, dekarz, fryzjer, kucharz, krawiec, cieśla, monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych, lakiernik, blacharz samochodowy, ślusarz, elektromechnik pojazdów samochodowych.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4 im. Jana Pawła II w Nowej Soli:

- Technikum: cyfrowych procesów graficznych, hotelarskie, logistyczne, turystyki wiejskiej, żywienia i usług gastronomicznych.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 im. Leszka Kołakowskiego w Koźuchowie:

- Technikum: informatyk, spedytor, cyfrowych procesów graficznych, ekonomista, organizacji reklamy, handlowiec;
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa: cukiernik, piekarz, kucharz, fryzjer, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, murarz-tynkarz, lakiernik, stolarz, kominiarz, dekarz, tapicer, elektryk, ogrodnik i wiele innych spośród 76 zawodów²⁷.

Osoby dorosłe mogą kształcić się w szkołach zawodowych, liceach, technikach oraz szkołach policealnych, o różnych specjalnościach.

Powiat nowosolski zapewnia szeroki dostęp do edukacji od poziomu przedszkola po szkoły ponadgimnazjalne. W odniesieniu do szkolnictwa ponadgimnazjalnego konieczne jest prowadzenie bieżących analiz dotyczących zapotrzebowania na określone zawody oraz dostosowywanie kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wskazane jest utrzymywanie szkół zawodowych i techników, dzięki którym absolwenci uzyskują konkretny zawód.

Naczelnym zadaniem władz powiatu nowosolskiego na najbliższe lata jest unowocześnienie i polepszenie jakości kształcenia zawodowego, ogólnego i specjalnego w szkołach dla młodzieży, płynne i szybkie dostosowywanie oferty szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy oraz promocja szkolnictwa, z wykorzystaniem środków unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020, a także prowadzenie ścisłej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Ważny element w systemie oświaty odgrywają młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze (MOW)

²⁷ Informacje o kierunkach kształcenia w szkołach dla młodzieży w roku szkolnym 2014/2015 wg informacji podanych na stronach internetowych poszczególnych szkół.

są prowadzone dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i resocjalizacji. Do zadań młodzieżowego ośrodka wychowawczego należy eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. Odbywa się to podczas organizowanych przez ośrodek zajęć resocjalizacyjnych, rewalidacyjnych dla wychowanków niepełnosprawnych oraz wychowawczych umożliwiających nabywanie umiejętności życiowych ułatwiających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku rodzinnym i społecznym, a także zajęć specjalistycznych organizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Natomiast młodzieżowe ośrodki socjoterapii (MOS) są prowadzone dla dzieci i młodzieży, które z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym są zagrożone niedostosowaniem społecznym i wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i socjoterapii, m.in. psychologów, pedagogów i socjoterapeutów. Do zadań młodzieżowego ośrodka socjoterapii należy eliminowanie przyczyn i przejawów zaburzeń zachowania oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. Podstawą oddziaływań wobec wychowanków w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii jest dobrowolna terapia i ścisła współpraca z terapeutą, co potwierdzają specjaliści pracujący w tych placówkach. Odbywa się to podczas organizowanych przez ośrodek zajęć terapeutycznych oraz profilaktyczno-wychowawczych umożliwiających nabywanie umiejętności życiowych ułatwiających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku rodzinnym i społecznym, a także zajęć specjalistycznych organizowanych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Kierowanie do MOW i MOS jest zadaniem starosty. Kierowanie do kształcenia specjalnego poza powiat nowosolski wynika z faktu braku właściwych ośrodków na terenie powiatu. Poniższa tabela przedstawia ilość wydanych skierowań przez starostę nowosolskiego do poszczególnych ośrodków na przestrzeni lat 2012-2014.

Tabela 55. Ilość wydanych przez starostę nowosolskiego skierowań do MOW i MOS

Wyszczególnienie	Lata		
	2012	2013	2014
młodzieżowe ośrodki wychowawcze	9	37	36
młodzieżowe ośrodki socjoterapii	40	35	25

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Nowej Soli

Kształcenie specjalne stanowi integralną część systemu oświaty w Polsce. Zapewnienie realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych w powiecie nowosolskim zostało szeroko opisane w *Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Nowosolskim na lata 2015-2025*.

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT to analiza strategiczna pozwalająca na wygenerowanie z otoczenia szans rozwoju, a także zagrożeń hamujących działania na rzecz społeczności lokalnej. Mocne strony mogą oznaczać, że należy je nadal rozwijać i doskonalić, słabe zaś eliminować bądź zreorganizować.

Nazwa SWOT oznacza:

1. Mocne strony (S) – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
2. Słabe strony (W) – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
3. Szanse (O) – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
4. Zagrożenia (T) – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1) wysoki procent mieszkańców w wieku produkcyjnym; 2) korzystne warunki dla rozwoju przemysłu i powstawania nowych miejsc pracy poprzez funkcjonowanie na terenie powiatu specjalnej strefy ekonomicznej; 3) dostępność terenów inwestycyjnych; 4) zwiększająca się liczba miejsc pracy m.in. w strefie przemysłowej; 5) funkcjonowanie na terenie powiatu parku naukowo-technologicznego (projekt Interior); 6) umiejętność tworzenia projektów i aplikowania o środki zewnętrzne m.in. unijne przez kadry jednostek organizacyjnych powiatu i gmin; 7) istniejąca sieć szkół – dostęp do edukacji na wszystkich szczeblach na terenie powiatu; 8) bogata oferta edukacyjna; 9) współpraca placówek oświatowych z pracodawcami; 10) dobrze wykwalifikowana kadra pedagogiczna; 11) działalność PCPR, PUP, domu pomocy społecznej, 	<ol style="list-style-type: none"> 1) wysoki poziom bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego w powiecie; 2) wysoki poziom osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych oraz wykształcenia średniego, świadczący o złej kondycji kapitału ludzkiego; 3) wysokie bezrobocie wśród młodych osób bezrobotnych (do 35 roku życia); 4) proces starzenia się społeczeństwa – wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym a spadek w wieku przedprodukcyjnym; 5) niewystarczająca liczba zakładów pracy chronionej na terenie powiatu; 6) ograniczona sieć komunikacji publicznej powodująca problemy w podejmowaniu aktywności zawodowej przez biernych mieszkańców powiatu; 7) wysoki wskaźnik udziału osób z III profilem w liczbie osób bezrobotnych; 8) istniejąca szara strefa; (występowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia); 9) duży udział w strukturze osób bezrobotnych kobiet oraz osób powyżej 50 roku życia; 10) niska aktywność w poszukiwaniu pracy

<p>12) działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych;</p> <p>13) działalność środowiskowego domu samopomocy na terenie powiatu;</p> <p>14) funkcjonowanie mieszkań chronionych dla osób opuszczających pieczę zastępczą;</p> <p>15) funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej;</p> <p>16) rozwinięta infrastruktura pomocy społecznej;</p> <p>17) działalność stowarzyszeń i fundacji – wysoka liczba NGO;</p> <p>18) wsparcie finansowe organizacji pozarządowych przez samorządy gminne i powiatowe;</p> <p>19) wsparcie osób niepełnosprawnych z terenu powiatu;</p> <p>20) istniejąca sieć ośrodków kultury, sportu oraz bibliotek;</p> <p>21) wysoko wykwalifikowana kadra sektora publicznego;</p> <p>22) wzrost zatrudnienia asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;</p> <p>23) gotowość kadry do poszerzania wiedzy, i uzupełniania bądź zdobywania kwalifikacji zawodowych oraz umiejętności przydatnych w pracy w zakresie integracji społecznej;</p> <p>24) skoordynowany system pomocy dziecku i rodzinie w powiecie;</p> <p>25) rozwój rodzinnych form opieki zastępczej;</p> <p>26) szeroko rozpowszechniona informacja z zakresu pomocy realizowanej przez instytucje i stowarzyszenia;</p> <p>27) dostęp do nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego w zakresie udzielania pomocy społecznej;</p> <p>28) opracowane i wdrażane programy na rzecz różnych grup społecznych.</p>	<p>przez osoby biernie zawodowo;</p> <p>11) utrwalone uzależnienie osób (długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie) od świadczeń pomocy społecznej powodujące obniżenie aktywności zawodowej;</p> <p>12) niewystarczająca liczba centrów i klubów integracji społecznej;</p> <p>13) zbyt mała subwencja oświatowa i w konsekwencji duże obciążenie finansowe samorządu na potrzeby oświatowe;</p> <p>14) niedostateczne dopasowanie kształcenia do faktycznych potrzeb rynku pracy;</p> <p>15) braki w wyposażeniu w nowoczesne środki pomocy dydaktycznej do kształcenia ogólnego i zawodowego;</p> <p>16) brak młodzieżowego ośrodka wychowawczego i młodzieżowego ośrodka socjoterapii;</p> <p>17) niska dostępność do tłumaczy języka migowego w urzędach, instytucjach, stowarzyszeniach;</p> <p>18) niewystarczająca liczba pracowników w stosunku do realizowanych zadań;</p> <p>19) niedostateczna liczba rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych;</p> <p>20) zbyt mała liczba mieszkań socjalnych;</p> <p>21) brak całodobowego ośrodka interwencji kryzysowej;</p> <p>22) brak zakładu aktywności zawodowej na terenie powiatu</p> <p>23) uzależnienie realizacji programów rozwoju pomocy społecznej od możliwości aplikowania o środki zewnętrzne;</p> <p>24) brak placówek dziennego pobytu dla osób starszych;</p> <p>25) ograniczone środki finansowe na realizację zadań społecznych;</p> <p>26) niewystarczające wsparcie osób niepełnosprawnych.</p>
--	---

<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1) pozyskiwanie środków pozabudżetowych, w tym unijnych na realizację projektów społecznych; 2) ożywienie gospodarcze kraju i związane z nim powstawanie nowych miejsc pracy; 3) rozwój stref przemysłowych na terenie powiatu; 4) utworzenie Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego; 5) realizacja projektu komunikacji publicznej w ramach NOF, mającego na celu poprawę dostępu mieszkańców do publicznej komunikacji; 6) wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji oraz konieczności przekwalifikowania zawodowego; 7) upowszechnianie aktywnych postaw w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej; 8) współpraca samorządów oraz instytucji z otoczeniem społeczno-gospodarczym; 9) rozwój partnerstw w tym publiczno-prywatnych; 10) zwiększanie aktywności i kompetencji organizacji pozarządowych i stowarzyszeń; 11) dostosowanie form i kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy, 12) rozwój systemu stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe; 13) otwartość i gotowość instytucji biznesu na współpracę w zakresie kształcenia praktycznego nauczycieli i uczniów; 14) zacieśnianie współpracy pomiędzy instytucjami na rzecz wspólnego działania dla klientów; 15) rozwój działań na rzecz rodzin wielodzietnych; 16) podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy; 17) powstanie całodobowego ośrodka interwencji kryzysowej; 	<ol style="list-style-type: none"> 1) wahania koniunktury gospodarczej mogące spowodować spadek zatrudnienia; 2) utrzymywanie się wysokiego poziomu bezrobocia, powodujące dalsze ubożenie społeczeństwa; 3) wysokie koszty zatrudniania pracowników; 4) wzrost negatywnych zjawisk społecznych spowodowany brakiem pracy i środków do życia; 5) niż demograficzny i emigracja ludzi młodych; 6) niekorzystne trendy demograficzne: spadek liczby osób w wieku produkcyjnym a wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym; 7) emigracja wykształconej młodzieży; 8) niewspółmierny wzrost zadań oświatowych w stosunku do finansowania; 9) wybieranie kierunków kształcenia przez młodzież w oderwaniu od potrzeb rynku pracy; 10) zwiększanie zadań bez przekazania środków do realizacji nowych zadań; 11) zbyt duża częstotliwość zmian w prawie, niespójność przepisów, zmiany interpretacji istniejących przepisów prawnych; 12) zbyt wolny rozwój wolontariatu; 13) rozwarstwienie społeczeństwa w aspekcie finansowym; 14) zbiurokratyzowany system udzielania świadczeń; 15) brak skutecznych programów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, wspomagających wychodzenie z ubóstwa; 16) rozszerzanie się zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego; 17) dziedziczenie postaw biernych, uzależnień, wykluczenia społecznego; 18) uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej.

<p>18) rozwój i wzmacnianie systemu pieczy zastępczej;</p> <p>19) powstanie kolejnych placówek, zajmujących się osobami wykluczonymi społecznie w ramach centrów i klubów integracji społecznej;</p> <p>20) realizacja programów społecznych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;</p> <p>21) dostęp do nowoczesnych środków komunikowania się;</p> <p>22) tworzenie nowych punktów i placówek przeciwdziałających marginalizacji osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych;</p> <p>23) przełamywanie stereotypów dotyczących osób niepełnosprawnych i ofiar przemocy.</p>	
---	--

5. Misja

Misja stanowi podstawowy element strategii i jest jej celem nadrzędnym, który kształtuje kierunki działania. Wynikają z niej bezpośrednio cele główne oraz cele szczegółowe, które ją konkretyzują. Misja to opis głównego pola działań w przyszłości.

Misja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 -2026 brzmi:

„Powiat Nowosolski skutecznie rozwiązuje problemy osób i rodzin wykluczonych społecznie oraz narażonych na wykluczenie społeczne, wspomaga pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym”.

6. Cele strategii

Misja			
Powiat Nowosolski skutecznie rozwiązuje problemy osób i rodzin wykluczonych społecznie oraz narażonych na wykluczenie społeczne, wspomaga pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym			
Cel główny 1	Cel główny 2	Cel główny 3	Cel główny 4
Utworzenie zintegrowanego systemu wsparcia rodzinom wykluczonym społecznie lub zagrożonym wykluczeniem społecznym	Zwiększanie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców powiatu nowosolskiego	Podniesienie poziomu oświaty	Poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu nowosolskiego

6.1 Cel główny 1

Utworzenie zintegrowanego systemu wsparcia rodzinom wykluczonym społecznie lub zagrożonym wykluczeniem społecznym

Cele szczegółowe:

6.1.1 Rozwój infrastruktury instytucji i organizacji działających na rzecz rodziny w kryzysie

Sposób realizacji:

1. Utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej,
2. Współpraca z gminami powiatu nowosolskiego w celu tworzenia ośrodków wsparcia dla osób starszych oraz niepełnosprawnych,

Rozwój i ulepszenie infrastruktury instytucji i organizacji działających na rzecz rodziny w kryzysie na terenie powiatu nowosolskiego usprawni i rozszerzy wachlarz możliwości pomocowych. Utworzenie dziennych i całodobowych placówek pomocowych przyczyni się do interwencyjnego i kompleksowego objęcia osoby lub rodziny natychmiastową pomocą.

Wskaźniki:

- liczba ośrodków interwencji kryzysowej,
- liczba ośrodków wsparcia dla osób starszych oraz niepełnosprawnych,
- liczba kampanii promujących tworzenie ośrodków wsparcia dla osób starszych oraz niepełnosprawnych,
- liczba osób korzystających z ww. ośrodków,
- wzrost organizacji działających na rzecz rodziny w kryzysie.

Podmioty odpowiedzialne:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, NGO, inne podmioty w zależności od potrzeb i możliwości,

Źródła finansowania:

Środki budżetowe, środki organizacji pozarządowych, inne źródła.

Ramy czasowe:

Lata 2016 - 2026

6.1.2 Podniesienie standardu usług świadczonych przez instytucje i organizacje działające na rzecz rodzin wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Sposób realizacji:

1. Praca z rodziną w kryzysie poprzez świadczenie specjalistycznego poradnictwa – prawnego, psychologicznego, rodzinnego, socjalnego,
2. Stosowanie superwizji w prowadzonej pracy, jako ważnego narzędzia zwiększania efektywności pracy i rozwoju zawodowego pracowników pomocy społecznej,
3. Doskonalenie umiejętności pracowników jednostek pomocy społecznej,
4. Wdrażanie programów rządowych, w tym programów osłonowych na rzecz poprawy funkcjonowania rodziny.

Kluczową rolę w realizacji wyżej wymienionego celu odgrywa specjalistyczne poradnictwo. W celu zwiększenia skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do pracy z rodziną w kryzysie niezbędne jest nieustanne doskonalenie kadry instytucji i organizacji działających na rzecz rodzin wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez udział pracowników w szkoleniach i konferencjach.

Wskaźniki:

- liczba osób korzystająca ze specjalistycznego poradnictwa: prawnego, psychologicznego, rodzinnego, socjalnego,
- liczba superwizji przeprowadzona wśród pracowników jednostek pomocy społecznej,
- liczba szkoleń dla kadr pomocy społecznej w powiecie w obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- liczba zrealizowanych programów rządowych, w tym programów osłonowych na rzecz poprawy funkcjonowania rodziny.

Podmioty odpowiedzialne:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, NGO, inne podmioty w zależności od potrzeb i możliwości,

Źródła finansowania:

Środki budżetowe, środki organizacji pozarządowych, inne źródła.

Ramy czasowe:

Lata 2016 – 2026

6.1.3 Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej

Sposób realizacji:

1. Udzielanie bezpłatnych porad oraz informacji o prawach i uprawnieniach, a także konsekwencjach prawnych stosowania przemocy w rodzinie,
2. Zapewnienie bezpłatnego dostępu do pomocy specjalistycznej, w tym prawnej i psychologicznej,
3. Organizowanie czynnych przedsięwzięć w środowisku lokalnym na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
4. Prowadzenie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie,
5. Prowadzenie powiatowego informatora z wykazem instytucji i organizacji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, działających na terenie powiatu nowosolskiego.

W dobie kryzysu w środowisku rodzinnym niezwykle ważne jest udzielanie profesjonalnej pomocy i obejmowanie wsparciem rodzin, w których występuje zjawisko przemocy. Należy dążyć do przezwyciężenia sytuacji kryzysowej w rodzinie oraz do przerwania cyklu przemocy, a także do zapobiegania kolejnym aktom przemocy. Wymaga to aktywnego świadczenia poradnictwa na rzecz tych rodzin i objęcie monitoringiem rodzin szczególnie zagrożonych.

Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie mają na celu powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym jej stosowaniem, rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie.

Ponadto, oddziaływania mają na celu kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy w rodzinie, uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie faktu stosowania tej przemocy, zdobycie i podniesienie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba osób korzystających z bezpłatnych porad w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób korzystających z bezpłatnej pomocy specjalistycznej, w tym prawnej i psychologicznej,
- liczba przedsięwzięć w środowisku lokalnym na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,

- liczba przeprowadzonych programów korekcyjno – edukacyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie,
- liczba osób poddanych oddziaływaniom korekcyjno – edukacyjnym z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób, które zaprzestały stosowania przemocy w rodzinie,
- liczba opracowań powiatowego informatora z wykazem instytucji i organizacji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, działających na terenie powiatu nowosolskiego.

Podmioty odpowiedzialne:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Zespoły Interdyscyplinarne do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Komenda Powiatowa Policji, NGO, inne podmioty w zależności od potrzeb i możliwości,

Źródła finansowania:

Środki budżetowe, środki organizacji pozarządowych, inne źródła.

Ramy czasowe:

Lata 2016 – 2026

6.1.4 Utworzenie warunków dla skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej

Sposób realizacji:

1. Zapewnienie dziecku pieczy zastępczej w formie rodzinnej lub instytucjonalnej,
2. Zorganizowanie systemu szkolenia i kwalifikowania kandydatów na rodziny zastępcze,
3. Zatrudnienie specjalistów do pracy z rodziną u organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
4. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia rodzinom zastępczym i umieszczonym w nich dzieciom w zakresie prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej,
5. Doskonalenie zawodowe zatrudnionych pracowników,
6. Opracowanie i realizacja lokalnych programów rozwoju pieczy zastępczej,
7. Prowadzenie procesów usamodzielniania osób opuszczających pieczę zastępczą.

Wskaźniki:

- liczba umieszczonych dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- kwoty wypłaconych świadczeń na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej,

- liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych,
- liczba przeprowadzonych szkoleń kandydatów na rodziny zastępcze,
- liczba przeszkolonych kandydatów i kwalifikacji na rodziny zastępcze,
- liczba ustanowionych rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych,
- wzrost zatrudnienia specjalistów do pracy z rodziną u organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- liczba szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych,
- liczba podejmowanych działań integrujących środowisko rodziców zastępczych (pikniki, warsztaty, konferencje, grupy wsparcia),
- liczba szkoleń pracowników,
- liczba opracowanych indywidualnych programów usamodzielnień,
- liczba osób objętych procesem usamodzielnienia,
- liczba przyznanych świadczeń finansowych osobom usamodzielnianym,
- liczba przeprowadzonych akcji informacyjnych o formach rodzicielstwa zastępczego promujących rodzicielstwo zastępcze
- liczba opracowanych i rozpowszechnianych ulotek informacyjnych, plakatów, zamieszczonych artykułów w lokalnej prasie i na stronach internetowych,
- liczba opracowanych programów rozwoju pieczy zastępczej,
- liczba zrealizowanych programów rozwoju pieczy zastępczej.

Podmioty odpowiedzialne:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze, inne podmioty w zależności od potrzeb i możliwości,

Źródła finansowania:

Środki budżetowe, środki gminy, inne źródła.

Ramy czasowe:

Lata 2016 – 2026

6.1.5 Poprawa działań na rzecz osób niepełnosprawnych

Sposób realizacji:

1. Podejmowanie działań mających na celu wzrost poziomu wykształcenia i umiejętności zawodowych osób niepełnosprawnych,
2. Zwiększenie pomocy w uzyskaniu zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne oraz inny sprzęt specjalistyczny ułatwiający osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie,
3. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym i członkom ich rodzin dostępu do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa,
4. Rozpowszechnianie wiedzy o formach pomocy skierowanej do osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki:

- liczba udzielonych dofinansowań,
- liczba udzielonych specjalistycznych porad osobom niepełnosprawnym i członkom ich rodzin,
- liczba osób korzystających ze wsparcia,
- liczba ulotek, informatorów, plakatów,
- liczba zrealizowanych programów na rzecz osób niepełnosprawnych,

Podmioty odpowiedzialne:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Źródła finansowania:

Środki PFRON, środki Funduszu Pracy, środki powiatu, środki organizacji pozarządowych, inne źródła.

Ramy czasowe:

Lata 2016 - 2026

6.2 Cel główny 2

Zwiększanie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców powiatu nowosolskiego

Cele szczegółowe:

6.2.1 Zwiększanie aktywności zawodowej mieszkańców powiatu nowosolskiego.

1) Aktywizacja zawodowa osób poprzez subsydiowane zatrudnienie, wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, prace społecznie użyteczne, wsparcie samozatrudnienia.

Sposób realizacji: udzielanie wsparcia w zakresie subsydiowanego zatrudnienia zgodnie z katalogiem form obowiązujących w przepisach ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, organizowanie prac społecznie użytecznych, wspieranie pracodawców w tworzeniu miejsc pracy, wspieranie samozatrudnienia poprzez jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Wskaźniki:

- liczba osób zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych,
- liczba osób zatrudnionych w ramach bonów zatrudnieniowych,
- liczba osób zatrudnionych w ramach robót publicznych,
- liczba osób zatrudnionych w ramach refundacji składek na ubezpieczenie społeczne,
- liczba zatrudnionych w ramach świadczenia aktywizacyjnego,
- liczba zatrudnionych w ramach dofinansowania do wynagrodzenia za zatrudnienie osób powyżej 50+,
- liczba osób objętych pracami społecznie użytecznymi,
- liczba osób zatrudnionych w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy,
- liczba osób zatrudnionych w ramach grantu na telepracę,
- liczba osób bezrobotnych poniżej 60 roku życia zatrudnionych w ramach refundacji części kosztów wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenie społeczne,

- liczba osób, które uzyskały wsparcie w postaci jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Podmioty odpowiedzialne:

Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli.

Źródła finansowania:

Fundusz Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Ramy czasowe:

Lata 2016 - 2026

2) Dostosowywanie kwalifikacji zawodowych osób do potrzeb rynku pracy.

Sposób realizacji: udzielanie wsparcia w zakresie podnoszenia, uzupełniania kwalifikacji zawodowych, nabywanie umiejętności praktycznych w miejscu pracy zgodnie z katalogiem form obowiązujących w przepisach ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych szkoleniami, egzaminami, studiami podyplomowymi,
- liczba osób objętych bonami szkoleniowymi,
- liczba osób objętych stażami, przygotowaniem zawodowym dla dorosłych,
- liczba osób objętych bonami stażowymi.

Podmioty odpowiedzialne:

Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli.

Źródła finansowania:

Fundusz Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Ramy czasowe:

Lata 2016 - 2026

3) Współpraca z podmiotami ekonomii społecznej w zakresie wspierania działań skierowanych do osób wychodzących z wykluczenia społecznego.

Sposób realizacji: udzielanie wsparcia podmiotom ekonomii społecznej zgodnie z katalogiem form obowiązujących w przepisach szczegółowych dotyczących ekonomii społecznej, w tym m.in. wypłata świadczeń integracyjnych uczestnikom CIS, udzielanie wsparcia finansowego na tworzenie lub przystępowanie do spółdzielni socjalnych;

refundację składek na ubezpieczenie społeczne za zatrudnionych członków spółdzielni.
Uczestnictwo w partnerstwach na rzecz ekonomii społecznej.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych świadczeniami integracyjnymi,
- liczba osób objętych zwrotem składek na ubezpieczenie społeczne dotyczące zatrudnienia w spółdzielni socjalnej,
- liczba osób, którym udzielono wsparcia na utworzenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej.

Podmioty odpowiedzialne:

Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli.

Źródła finansowania:

Fundusz Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Ramy czasowe:

Lata 2016 - 2026

6.3 Cel główny 3

Podniesienie poziomu oświaty

Wysoki poziom usług edukacyjnych na każdym poziomie kształcenia ma znaczący wpływ na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Zapewnienie mieszkańcom powiatu nowosolskiego dostępu do kształcenia adekwatnego do współczesnych wymagań społeczno – gospodarczych, uwzględniającego indywidualne potrzeby rozwojowe, prowadzonego w warunkach sprzyjających wysokiej jakości edukacji, będzie gwarancją dobrego przygotowania młodych mieszkańców powiatu do satysfakcjonującego funkcjonowania w otaczającym świecie i uczenia się przez całe życie.

Cele szczegółowe:

6.3.1 Rozwój nowoczesnego szkolnictwa

Sposób realizacji:

1. Podejmowanie działań i realizacja projektów mających na celu rozwijanie bazy dydaktycznej, budowę i doposażenie pracowni przedmiotowych,
2. Rozwój współpracy z pracodawcami w zakresie monitorowania rynku pracy i organizacji praktyk zawodowych.

Wskaźniki:

- liczba doposażonych pracowni,
- liczba nowopowstałych pracowni,
- liczba zawartych umów partnerskich,
- liczba klas patronackich,
- liczba nowouruchomionych kierunków kształcenia.

Podmioty odpowiedzialne:

placówki oświatowe powiatu nowosolskiego, Wydział Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych

Źródła finansowania:

subwencja oświatowa, środki pozabudżetowe

Ramy czasowe:

Lata 2016-2026

6.3.2 Zapewnienie wsparcia uzdolnionej młodzieży

Sposób realizacji: realizacja projektów oraz lokalnych programów wspierania edukacji uzdolnionej młodzieży

Wskaźniki:

- liczba przyznanych stypendiów szkolnych i innych świadczeń
- liczba uczniów objętych wsparciem
-

Podmioty odpowiedzialne:

placówki oświatowe powiatu nowosolskiego, Wydział Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych

Źródła finansowania:

subwencja oświatowa, środki pozabudżetowe, środki z budżetu powiatu

Ramy czasowe:

Lata 2016-2026

6.3.3 Doskonalenie kadr nauczycielskich

Sposób realizacji: realizacja projektów i innych form doształcania kadry pedagogicznej

Wskaźniki:

- liczba nauczycieli, która podniosła swoje kwalifikacje

Podmioty odpowiedzialne:

placówki oświatowe powiatu nowosolskiego, Wydział Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych

Źródła finansowania:

subwencja oświatowa, środki pozabudżetowe

Ramy czasowe:

Lata 2016-2026

6.4 Cel główny 4

Poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu nowosolskiego

Na zdrowe społeczeństwo składają się działania zarówno lecznicze, jak i profilaktyczne. Edukacja zdrowotna to działania informacyjne i motywujące, których bezpośrednim celem jest ukształtowanie sprzyjających zdrowiu przekonań i umiejętności, a co za tym idzie zdrowotnych postaw jednostki, które w odpowiednich warunkach powinny doprowadzić do realizacji zachowań służących zdrowiu. Działania profilaktyczne, zapobiegające powstawaniu nowych zachorowań czy też niepełnosprawności powinny być nadrzędnym celem nie tylko sektora publicznego, ale również i organizacji pozarządowych.

Cele szczegółowe

6.4.1 Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia oraz kształtowania zachowań korzystnych dla zdrowia, z uwzględnieniem zdrowia psychicznego.

Sposób realizacji:

1. Wspieranie akcji i kampanii informacyjnych propagujących zdrowy styl życia
2. Realizacja i wspieranie programów w zakresie edukacji prozdrowotnej, w tym zdrowia psychicznego i zaburzeń psychicznych

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych akcji, kampanii promujących zdrowy styl życia
- liczba zrealizowanych programów w zakresie edukacji prozdrowotnej
- liczba osób biorących udział w działaniach prozdrowotnych

Podmioty odpowiedzialne:

placówki oświatowe powiatu nowosolskiego, Wydział Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych, podmioty lecznicze, Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Nowej Soli, organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

środki własne Powiatu, środki pozabudżetowe

Ramy czasowe:

Lata 2016-2026

6.4.2 Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej

Sposób realizacji:

1. Opracowywanie, wdrażanie i realizowanie programów profilaktyki zdrowotnej
2. Udział w ogólnopolskich programach

Wskaźniki:

- liczba opracowanych i zrealizowanych programów
- liczba osób objętych programem
- liczba podmiotów leczniczych realizujących program

Podmioty odpowiedzialne:

Wydział Oświaty, Kultury i Spraw Społecznych, podmioty lecznicze, Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Nowej Soli, organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

środki własne Powiatu, środki pozabudżetowe

Ramy czasowe

Lata 2016-2026

7. Wdrażanie, monitorowanie, ewaluacja strategii

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zgodnie z art. 112 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej (j. t. Dz. U. z 2015 r., poz. 163, z późn. zm.) jest koordynatorem realizacji strategii. Monitorowanie i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będzie na systematycznej ocenie realizowanych celów. Dla każdego celu strategicznego określono odpowiednie wskaźniki. Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania strategii będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Monitoring strategii będzie stałym i ciągłym procesem obserwacji ilościowych i jakościowych zmian wybranych wskaźników, mającym na celu zapewnienie informacji na temat słuszności i skuteczności podejmowanych działań. W przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych, czy też znaczącą zmianę poszczególnych kwestii społecznych, będzie można zweryfikować zapisy strategiczne.

Ewaluacja strategii będzie przeprowadzana corocznie. Ocena założeń w strategii będzie prowadzona na podstawie danych statystycznych, informacji własnych, materiałów sprawozdawczych i innych dostępnych źródeł przekazanych do koordynatora strategii od realizatorów merytorycznych poszczególnych celów, instytucji pomocy społecznych, organizacji pozarządowych i innych podmiotów.

Zgodnie z misją niniejszej Strategii, jej realizacja powinna przyczynić się do skutecznego rozwiązywania problemów osób i rodzin wykluczonych społecznie oraz narażonych na wykluczenie społeczne, a także wspomaganie pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym mieszkańców powiatu nowosolskiego.

Spis tabel

Tabela 1. Ludność w poszczególnych gminach powiatu nowosolskiego, stan na 31.XII.2014 r.	16
Tabela 2. Ruch naturalny ludności, małżeństwa i rozwody w powiecie nowosolskim.....	18
Tabela 3. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne dla powiatu nowosolskiego	18
Tabela 4. Prognoza ludności dla powiatu nowosolskiego na lata 2015-2035 (2014 rok dane faktyczne).	20
Tabela 5. Podmioty gospodarcze na terenie powiatu w latach 2012-2014 wg sektorów własnościowych	21
Tabela 6. Podmioty gospodarcze powiatu nowosolskiego w latach 2012 - 2014 r. wg sekcji PKD 2007	22
Tabela 7. Podmioty gospodarcze na terenie powiatu w 2014 r. wg klas wielkości.....	23
Tabela 8. Ludność powiatu nowosolskiego w 2014 r. według ekonomicznych grup wieku.....	23
Tabela 9. Pracujący powiatu nowosolskiego w 2014 r. według płci	24
Tabela 10. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w latach 2012-2014, z podziałem na gminy powiatu nowosolskiego.....	34
Tabela 11. Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014, z podziałem na gminy.....	35
Tabela 12. Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w latach 2012-2014, z podziałem na gminy.....	37
Tabela 13. Powody przyznania pomocy pieniężnej przez gminy w latach 2012-2014 (dane zbiorcze).....	40
Tabela 14. Bezrobotni wg płci, stan na 31.12.2014r.	48
Tabela 15. Bezrobotni wg miejsca zamieszkania, stan na 31.12.2014r.	48
Tabela 16. Bezrobotni z uwzględnieniem prawa do zasiłku, stan na 31.12.2014r.....	49
Tabela 17. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia, stan na 31.12.2014r.	50
Tabela 18. Bezrobotni wg wieku, stan na 31.12.2014r.....	50
Tabela 19. Bezrobotni wg czasu pozostawania w ewidencji osób bezrobotnych w miesiącach, stan na 31.12.2014r.	51
Tabela 20. Bezrobotni wg stażu pracy, stan na 31.12.2014r.....	52
Tabela 21. Liczba osób bezrobotnych w powiecie nowosolskim w latach 2012 - 2014.....	53
Tabela 22. Porównanie liczby osób bezrobotnych w powiecie nowosolskim w odniesieniu do poszczególnych miesięcy w latach 2012 – 2014.....	53
Tabela 23. Stopa bezrobocia w powiecie nowosolskim w latach 2012 - 2014 (w %).....	54
Tabela 24. Liczba osób bezrobotnych skierowanych do aktywizacji zawodowej w latach 2012 – 2014 w powiecie nowosolskim w ramach FP	56
Tabela 25. Poradnictwo zawodowe	56

Tabela 26. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności w powiecie nowosolskim dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.....	58
Tabela 27. Cele składania wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności osób po 16 roku życia w latach 2012 - 2014.....	59
Tabela 28. Cele składania wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności osób do 16 roku życia w latach 2012 - 2014.....	60
Tabela 29. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności oraz niepełnosprawności w latach 2012 - 2014.....	60
Tabela 30. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.....	62
Tabela 31. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.....	63
Tabela 32. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.....	64
Tabela 33. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.....	64
Tabela 34. Wysokość środków przeznaczonych na realizację pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.....	65
Tabela 35. Wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie działalności WTZ.....	67
Tabela 36. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nowosolskiego w latach 2012-2014.....	73
Tabela 37. Liczba osób przyjętych do Domu Pomocy Społecznej w Koźuchowie w latach 2012-2014.....	73
Tabela 38. Liczba rodzin zastępczych i dzieci w poszczególnych gminach w powiecie nowosolskim w latach 2012 – 2014.....	77
Tabela 39. Typy rodzin zastępczych w powiecie nowosolskim w latach 2012 – 2014.....	78
Tabela 40 Liczba dzieci w powiecie nowosolskim w latach 2012 – 2014.....	78
Tabela 41. Podział rodzin zastępczych w powiecie nowosolskim ze względu na liczbę dzieci w nich umieszczonych w latach 2012 – 2014 (według stanu na dzień 31 grudnia danego roku).....	79
Tabela 42. Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w powiecie nowosolskim w latach 2012 – 2014 (według stanu na dzień 31 grudnia danego roku).....	80
Tabela 43. Wiek rodziców zastępczych w powiecie nowosolskim w latach 2012 - 2014....	80
Tabela 44. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z poszczególnych form pomocy w latach 2012-2014.....	85
Tabela 45. Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” na terenie powiatu nowosolskiego w latach 2012 – 2014.....	88
Tabela 46. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w latach 2012 - 2014....	89
Tabela 47. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie w latach 2012 – 2014 – według danych Komendy Powiatowej Policji w Nowej Soli.....	90
Tabela 48. Zestawienie liczby dozorów kuratorskich w latach 2012 – 2014.....	90

Tabela 49. Liczba małoletnich dotkniętych przemocą domową w latach 2012 – 2014.....	90
Tabela 50. Zatrudnienie z podziałem na grupy.....	95
Tabela 51. Zestawienie wzrostu kadry z wyższym wykształceniem w odniesieniu do pielęgniarki/ położnej	95
Tabela 52. Wskaźniki działalności Wielospecjalistycznego Szpitala SPZOZ w Nowej Soli	96
Tabela 53. Przychodnie POZ – ambulatoryjna opieka zdrowotna, stan na 31.12.2014 r...	97
Tabela 54. Liczba placówek oświatowych w gminach powiatu nowosolskiego (stan na 31.12.2015 r.).....	99
Tabela 55. Ilość wydanych przez starostę nowosolskiego skierowań do MOW i MOS	103

Spis wykresów

Wykres 1. Ludność powiatu nowosolskiego	16
Wykres 2. Ludność powiatu nowosolskiego według płci	17
Wykres 3. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w powiecie nowosolskim	19
Wykres 4. Prognoza ludności dla powiatu nowosolskiego na lata 2015-2035 (2014 rok dane faktyczne)	19
Wykres 5. Odpowiedzi ankietowanych mieszkańców powiatu na pytanie o poziom życia w swoim miejscu zamieszkania	43
Wykres 6. Odpowiedzi ankietowanych mieszkańców powiatu na pytanie: „Jakie trudności napotyka Pan/Pani w życiu codziennym?”	43
Wykres 7. Odpowiedzi ankietowanych mieszkańców powiatu na pytanie: „Jakie działania mógłby/aby Pan/i podjąć aby poprawić swoją sytuację życiową?”	44
Wykres 8. Odpowiedzi ankietowanych mieszkańców powiatu na pytanie: „Jakie działania mogłyby zostać podjęte aby wspomóc rozwiązanie Pana/i problemów?”	44
Wykres 9. Bezrobotni wg płci, stan na 31.12.2014r.....	47
Wykres 10. Bezrobotni wg miejsca zamieszkania, stan na 31.12.2014r.....	48
Wykres 11. Bezrobotni z uwzględnieniem prawa do zasiłku, stan na 31.12.2014r.	49
Wykres 12. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia, stan na 31.12.2014r.....	50
Wykres 13. Bezrobotni wg wieku, stan na 31.12.2014r.	51
Wykres 14. Bezrobotni wg czasu pozostawania w ewidencji osób bezrobotnych w miesiącach, stan na 31.12.2014r.	52
Wykres 15. Bezrobotni wg stażu pracy, stan na 31.12.2014r.	53
Wykres 16. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w 2014 roku wg zatrudnienia.....	61
Wykres 17. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wg wieku w 2014 roku.....	61
Wykres 18. Odpowiedzi ankietowanych osób niepełnosprawnych na pytanie o poziom życia w swoim miejscu zamieszkania	69
Wykres 19. Odpowiedzi ankietowanych osób niepełnosprawnych na pytanie: „Jakie trudności napotyka Pan/Pani w życiu codziennym?”	70
Wykres 20. Odpowiedzi ankietowanych osób niepełnosprawnych na pytanie: „Jakie działania mógłby/aby Pan/i podjąć, aby poprawić swoją sytuację życiową?”	70
Wykres 21. Odpowiedzi ankietowanych osób niepełnosprawnych na pytanie: „Jakie działania mogłyby zostać podjęte aby wspomóc rozwiązanie Pana/i problemów?”	71
Wykres 22. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów w latach 2012 - 2014.....	79
Wykres 23. Wiek dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie powiatu nowosolskiego w latach 2012 – 2014 (według stanu na dzień 31 grudnia danego roku).....	82

Wykres 24. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2012 - 2014.....	83
Wykres 25. Liczba usamodzielnianych wychowanków z pieczy zastępczej i innych placówek w latach 2012 - 2014.....	84
Wykres 26. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” przez funkcjonariuszy Policji w latach 2012 – 2014	89

Spis rycin

Rycina 1. Gminy powiatu nowosolskiego.....	14
--	----

Bibliografia

1. Giddens A. „Socjologia”, PWN, Warszawa 2007
2. Lisiak T. „Wykluczenie społeczne oraz grupy objęte marginalizacją”, Fundacja Studiów Europejskich – Instytut Europejski, Łódź 2011
3. Jamrożek M. za Kusio U., Rodzina zastępcza jako środowisko wychowawcze: studium socjologiczne na przykładzie Lublina, Lublin 1998
4. Okoń W., Nowy słownik pedagogiczny, Warszawa 1996
5. Szacka B., Wprowadzenie do socjologii, Warszawa 2003
6. Szczepański J., Elementarne pojęcia socjologii, Warszawa 1971
7. Śmigiel M. – „Pojęcie i rodzaje bezrobocia’, bip.wup.wrotapodlasia.pl/ogloszenie_s/oglo_20131120.htm?m...
8. Tyszka Z., Socjologia rodziny, Warszawa 1979
9. Wańkowicz W. „Planowanie przestrzenne a rewitalizacja stref społecznie wykluczonych, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2011